d'r Kuëb va Heële

het authentieke verhaal uit 1922
in het Heerlens en Nederlands van nu

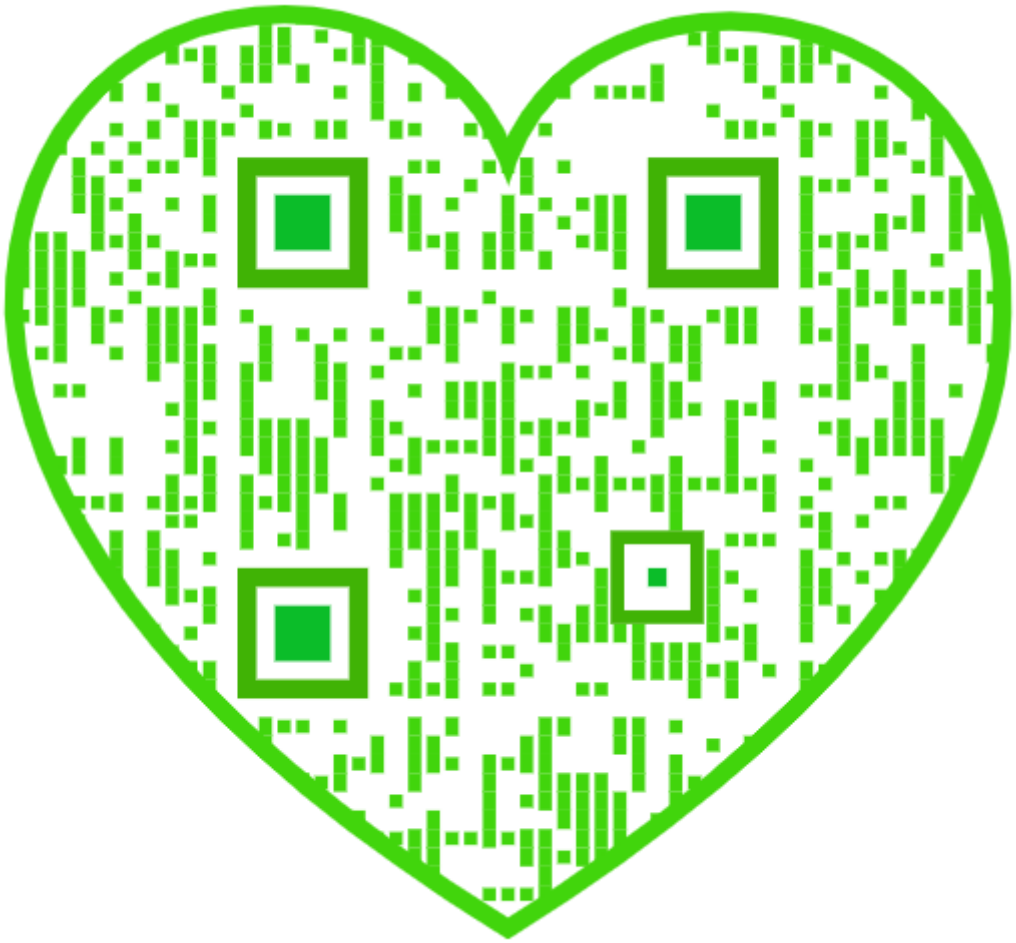

DER KOEHP VA HEHLE

EE HEHLISJ VERTELSEL
DURCH M. J. H. KESSELS

»Vuur het hunske op ing hoote bank zit ee aoth versjrummeld menke«.

Oorspronkelijke omslag

d’r Kuëb va Heële

standbeeld Kuëb
van Vera Tummers
Foto: Bert Ramakers

d'r Kuëb va Heële

het authentieke verhaal uit 1922
in het Heerlens en Nederlands van nu

uitgave: G.J.Prickaerts

opgedragen aan:
Veldeke Heële en umsjtrieëke

november 2005

ISBN-10: 9081005111
ISBN-13: 9789081005111

I N L E I D I N G

Dit verhaal van de heldendaden van d'r Kuëb (Jacob(us) als Napoleontisch soldaat in de slag bij Waterloo (1815), werd voor het eerst in boekvorm gepubliceerd in 1922. Overigens was dit niet de eerste publicatie van het schrijverschap van Kessels. Hij verhaalde al van d'r Kuëb in de 'Almanak van de Limburger Courier', die in 1883 in Heerlen verscheen. Daarin schilderde de auteur de belevenissen van d'r Kuëb tijdens de oorlog van Napoleon in Spanje (1808) en aansluitend over wat hij in het binnenste van een reuzewalvis beleefde en vervolgens over de avonturen gedurende de strijd in het koude Rusland (1812).

Het verhaal van de slag bij Waterloo werd eerder al twee maal uitgegeven in de oorspronkelijke vorm. Steeds werden deze edities met groot enthousiasme tot ver buiten Heerlen ontvangen.
Dit befaamde werk van de Heerlenaar M.Kessels wordt met deze uitgave opnieuw onder de aandacht gebracht, maar nu in een geheel nieuwe bewerking. Deze uitgave is aangepast aan het Heerlens van nu, op basis van het "Woadbook vuur Heële en umsjtrieëke", uitgave 2000.
Voor de taalkundige onderbouwing van klank-en vormleer wordt verwezen naar genoemd Woadbook.

Bij vertaling en bewerking zijn uiteraard de originele teneur en bedoelingen van de auteur gevolgd en daar waar noodzakelijk om de lezer van nu, onbegrijpelijke woorden van toen te onthouden, zijn slechts

enkele kleine aanpassingen aangebracht.
Verschillende woorden of zegswijzen met dezelfde betekenis, worden bewust door elkaar toegepast, daar waar deze ook naast elkaar voorkomen in het Heerlens van nu. Voorbeelden van synoniemen zijn onder andere:
(in gen - in 't / in de) (as – es) (i –in) (va-van)
Ook zijn de uitgangen 'ig' en 'ik' beiden gebruikt, wederom omdat ze beiden naast elkaar voorkomen in het Heerlens. Voorbeeld: meugelig en meugelik

De oorspronkelijke titel luidde: der Koehp va Hehle, ee Hehlisj vertelsel.
Elke taal is voortdurend in beweging. Er komen woorden bij en andere raken in ongebruik. In het Heerlens is dit niet anders. De vroegere 'h' die men in veel woorden meende te horen en ook schreef (de z.g. naslag), is taalkundig reeds lang achterhaald. We schrijven nu Heële en niet meer Hehle. Zo zou het nu Koëb kunnen zijn, ware het niet dat conform het gangbare spraakgebruik reeds vele jaren 'Kuëb' gebezigd wordt en derhalve ook op deze wijze genoteerd wordt, aangezien deze uitgave het actuele Heerlens beoogt weer te geven.

Juist van wege de 'onleesbaarheid' voor vele mensen, is de oude versie thans vervangen door het Heerlens van nu, waardoor de toegankelijkheid ten zeerste wordt vergroot. Verwacht mag dan ook worden dat wederom velen zullen genieten van dit kostelijke verhaal van Kessels.

Omdat niet iedereen het dialect even vlot kan lezen, zijn deze belevenissen van d'r Kuëb eveneens in het Nederlands in dit boek opgenomen.
Geen Heerlenaar of iemand van daar buiten, kan nu nog verstoken blijven van dit schitterende verhaal van Matieu Kessels.

De prijs voor dit boekje kon laag blijven, dankzij onderstaande sponsoren, zonder wie deze editie niet mogelijk zou zijn geweest. Ook daardoor kan een groter bereik gerealiseerd worden. Tevens een woord van dank aan de heer R.Braad, stadshistoricus gemeente Heerlen, zonder wie interessante gegevens aan deze uitgave zouden ontbreken.

Deze editie is opgedragen aan Veldeke Heële en umsjtrieëke en het is te hopen dat zeer velen van de onvolprezen proza van Kessels zullen genieten.

herschrijver/bewerker: Ger J. Prickaerts
corrector Nederlands : Ed Gubbels

Deze uitgave kwam mede tot stand door: ABP – DSM – Weller – Licom Print - Gemeente Heerlen – Rabo Bank- Kuëb-Café d'r Klinge

MATHIEU KESSELS * 1 MAART 1858 - † 21 DECEMBER 1932

Mathijs Jozef Hubertus Kessels werd op 1 maart 1858 in Heerlen geboren als zoon van een kleermaker. Al op jeugdige leeftijd bleek hij aanleg voor muziek te hebben. Met z'n oudere broer speelde hij "harmonietje".
Op achtjarige leeftijd kreeg hij z'n eerste muzieklessen; toen hij elf jaar oud was, ging hij hiervoor naar Aken. Hij volgde tevens lessen bij de bekende violist Frederik Hennen. Toen hij vijftien jaar oud was, werd hij benoemd tot directeur en later tot eredirecteur van de harmonie St.Caecilia in Heerlen. Hij dirigeerde ook andere muziekkorpsen in Zuid-Limburg. Om in zijn levensonderhoud te voorzien gaf hij verder muzieklessen. In Heerlen begon hij ook een zaak in muziekuitgaven en muziekinstrumenten.

De familie Kessels woonde in Heerlen op d'r Schram, zoals de Willemstraat toen werd genoemd, in de nabijheid van de plaats waar de huidige spoorwegovergang is gesitueerd en waar de kleermakerszaak van zijn vader was gevestigd. Als men van Heerlerheide kwam, passeerde men deze kleermakerij, waar de werkplaats tevens diende om verhalen aan elkaar te vertellen. Wellicht dat hier een inspiratiebron lag voor Mathieu Kessels.....

In 1886 verhuisde hij naar Tilburg, waar hij de eerste fabriek van

muziekinstrumenten in Nederland, de latere Nederlandsche Fabriek van Muziekinstrumenten, oprichtte. Hij begon met twee Saksische werklieden, in later tijd had hij 218 mensen in dienst. Het grootste deel van deze werknemers bestond uit pianobouwers. Jaarlijks werden achthonderd piano's geproduceerd die grotendeels voor de Engelse markt waren bestemd. Daarnaast maakte hij strijkinstrumenten, trommen, pauken, harmonica's, zelfspelende piano's, gitaren, citers, mandolines, vleugels en zelfs korte tijd later harmoniums. De nadruk kwam echter spoedig op koperen en houten blaasinstrumenten te liggen. Deze instrumenten werden over de hele wereld verkocht. Aan de fabricage werd alle aandacht besteed. Kessels nam deel aan vele wereldtentoonstellingen, zoals die in Amsterdam, Antwerpen, Brussel, Luik, Parijs, Londen en Gent. Hij sleepte er heel wat prijzen in de wacht. De fabriek leverde instrumenten aan militaire muziekkorpsen en ook aan vele amateurgezelschappen. Vanaf 1900 mocht hij zich hofleverancier noemen. Kessels was betrokken bij de oprichting van talloze harmonieën en fanfares.

Naast de instrumentenfabriek had hij ook een aanzienlijke muziekdrukkerij. De oprichting van muziekkorpsen werd bemoeilijkt door het ontbreken van muziekstukken voor beginners. Kessels begon daarom met het uitgeven van gemakkelijke muziekstukjes en tevens ontwierp hij een leermethode, wat het leren bespelen van instrumenten eenvoudiger maakte.

In 1888 werd in Nijmegen het eerste Nederlandse concours voor

muziekkorpsen gehouden. De heer Kessels was de initiatiefnemer hiervan. Het aantal concoursen breidde zich snel uit, maar het karakter van wedstrijden ging spoedig verloren; het werden examens. Kessels was ook de oprichter van de Nederlandse Federatie van Harmonie-en Fanfaregezelschappen.

Twee maal mocht hij het huldebetoon bij koninklijk bezoek organiseren. Bij het bezoek van Koningin-Regentes Emma en Koningin Wilhelmina aan Tilburg in 1895 namen 78 Noord-Brabantse muziekkorpsen aan de huldiging deel.
Bij het huwelijk van Koningin Wilhelmina en Prins Hendrik in 1901 waren 1800 muzikanten bij de aubade betrokken. Er werden bij deze laatste gelegenheid vijf muziekstukken ten gehore gebracht, gedirigeerd, gecomponeerd, geïnstrumenteerd en gedrukt door Kessels.

Hij behoorde verder tot een van de oprichters van de Tilburgse muziekschool. Het aantal composities, dat de heer Kessels op zijn naam heeft staan, is ontelbaar. Hij componeerde kleinere en grotere werken voor harmonie en fanfare, zoals marsen, ouvertures, fantasies en potpourri's. Zijn 'Slag bij Waterloo' wordt door elk korps minstens een keer per jaar uitgevoerd. Daarnaast schreef hij ook vier operettes: "De Meikoningin van Geleen", "De Bokkerijders", "De Kozakken te Oosterhout" en "Walram van Valkenburg".
Vooral de eerste twee werden talloze keren opgevoerd.

Ook als schrijver heeft de heer Kessels zich beziggehouden. In zijn

"Kermis, eene Limburgsche schets" verhaalt hij over een kermismaaltijd, die veel weg heeft van een copieuze Bourgondische maaltijd uit de goede oude tijd. Bekender is Kessels geworden door het in het Heerlens dialect geschreven "Der Koehp va Hehle, ee Hehlisj Vertelsel". Hij voert hierin een snoevende held ten tonele. "Der Koehp", een echte Winkbül, een van de markantste strijders in het triomferende leger van Napoleon. Vermakelijk is de manier waarop de held als een makker met keizer Napoleon omgaat. Der Koehp sprak natuurlijk Frans, want Napoleon sprak het Heerlens tamelijk slecht. Der Napoljóng zeët: "Koehp, kins dich óch get van de kaat?" Neet vöal, mon ampereur," zaan ich, "alling mar sjwatte pietere en get pandoere." "Dat is joamer," zeët heë,"angesj houw ich dich kaptein of kornel kinne make."

Kessels heeft vele onderscheidingen ontvangen. Hij werd benoemd tot Advocaat van St.Pieter, tot Ridder in de orde van Villa Viçosa van Portugal en tot Officier van de Académie Française. Op 21 december 1932 is Mathieu Kessels op 74-jarige leeftijd in Tilburg overleden.

't Woar in d'r moand oktober van 't joar 1888. Ich houw al 't geboortedörp – 't zoeë vreedzaam en kalm mè zoeë interessant Heële, noe ing groeëte sjtad in óntwikkeling, woeë alle kalmte en rouw is verdwieëne, ing plaatsj va wirke en zjwoege, ee jachveld noa geld en good – verloate en wónde i Tilburg. Durch d'r in dat joar prachtige noazoeëmer aagelokt, woar ich 'e paar daag doa óp vakans wie me dat neumt. 't Woar genau vief joar geleie dat ich óp ing wandeling d'r Kuëb va Heële in d'r Klummenderberg houw aagetróffe en heë mich doe ónger angere zie deelnumme an d'r toch mit Napoleon i Roesland vertelde, welk verhoal ich destieds in d'r Heëlesje Almanak houw gesjrieëve.

Gee beëter tiedverdrief wetende, góng ich 's nommedaags miene hoeëggesjatde vrunk en aod vioeëlliermeester, d'r heer Fr.Hennen óp 't kesjtieël Sjtriethage i Welte ins ópzeuke. Ich makde evvel de wandeling uëver gen Linge, durch Bensroa, langs gen Rousch, vuurbei de Doom, 't ins gewieëze jachsjlot va Keizer Karel, um de vrouw Sjtiefs, dat heesj de bekinde herberg, rechs te loate ligke en 't aod kirksjke links (joamer dat ze 't antiek klümelke mit zieng sjoeën herinneringe hant aafgebroake) um zoeë noa 't kesjtieëlke te wandele, woeë ich d'r ins i Ingeland zoeë beroemde violis dach te vinge, óp d'r Welterweier in 't sjütje, leëzende of componerende.

Wie ich de Doom vuurbei bin um 't wirkelig idillisj Welte in te tiepele, bemerk ich ee ermzieëlig en bouwvellig hüske mit

sjtruëdaak, woeë-in grellig vöal löaker. Vuur 't hüske óp ing hote bank zit ee aod versjrumpeld menke, noa sjatting wied in de nuëgetig joar. Heë houw nog de kótte bóksj mit d'r doevesjlaag aa, ee paar klómpe a gen veut, in blauw hemsmouwe, óppene kop de sjloapmutsj mit 't flüske draa dat óp 't rechter oer hóng en i gen heng inne roeëzekrans.
Ich woeëd durch de antieke versjiening ónwillekurig getróffe, want ze doog mich an d'r Kuëb va Heële dinke. Zouw 't meugelik zieë dat deë nog leëft en noe hei i Welte wónt ?

Ich góng kótter óp 'm aa bis vlak bei 'm, zónger dat heë mich gewaar woeëd, zoeë verdeept woar heë in 't gebed. "Noe nog ee gezets (tiendje) vuur d'r Napolejóng" hoeëd ich 'm lispele. Dit goof mich de uëvertuging dat 't wirkelig d'r Kuëb va Heële zouw zieë. Geleuve kós ich 't benoa neet.
Vuur innige joare nog flink en noe wie 'ne oetgebrende kluut of turf deë óp 't oeteree valle is. En dat d'r ins zoeë sjterke Kuëb va Heële !

Doa zuut me dat hei alles óp de eëd vergenkelik is. Vuur joare geleie zoeë sjterk wie drei peëd en durch ginne duvel te bendige en noe kinne zieng ege bee 'm neet mieë drage. Ich sjprook 'm aa en zag helóp:"Dag Kuëb." Heë kiekt ins ónversjillig óp of went 'e ing vloeë in ee oer houw en zeët: "Weë bis doe?" Ich zaan:"Doe zals mich waal neet mieë kinne; mar vuur vief joar haste mich ins ing interessante gesjiechte van d'r kreeg i Roesland verteld." "Ja, vuur

vuur 't huuske óp ing hote bank zit ee aod versjrumpeld menke

vief joar woar ich nog inne angere keël en nog ieësj drei-en-nuëgetig joar. 't Is noe versjlieëte werk ich bin pamp óp en murg vuur de pieringe." "Doe kós evvel nog mennig joar mit goa," bemerk ich. "Neë man" zeët 'e, "d'r letste winkter is mich te grellig an de prie geweë; mar 't is mich óch kappes. Dat mich d'r man mit de zeës mar kumt hoale. Hei han ich toch ging sjpas mieë."
Mieng ouw vrung wie d'r Napolejóng, d'r Neij, d'r Bamberg en hónderd angere, zint toch allemoal al ópgerukt. As ich doaboave mar wer mit hön beiee kóm, dan is mich alles ouwe leem." "Doa is ginne twiefel aa" zaan ich,"want in d'r hieëmel kómme alle groeëte helde wer allemoal same." Heë kiekt efkes óp en vrieëg: "Zouw d'r Blücher en d'r Kniesoer (Gneisenau wool heë zage) d'r óch kómme?" Ich zaan:"Dat dink ich waal." "Neë," reupt heë doe in erger, "dan wil ich d'r neet zieë of d'r sjlaag bei Waterloo mót ópnuits gesjlage weëde. Winne zalle vier dan, of ich bin d'r Kuëb neet mieë."
En heë sjtook de heng umhoeëg en keek mich zoeë wus aa dat ich angs begós te kriege.

"Wie," zaan ich noa ee ogeblik dat heë sjeen te kalmere, "has doe dan óch d'r sjlaag bei Waterloo mitgemak?" "Mar sakkerloot," zeët heë ergerlig," dan witste óch verduld wieënig van de biebliesje gesjiechte aaf." "Mar Kuëb," zaan ich um 'm te bedare, "num mich neet koalig, ich leës wieënig gesjiechlige beuk. Mie groeëtste vermaak is evvel as ich durch helde uëver d'r kreeg huur vertelle

ze hant mitgemak. Doe zouws mich dan óch 't groeëtste plezeer doeë este mich get uëver d'r Sjlaag bei Waterloo zouws wille vertelle; evvel 't ieësjte sjteëk d'r roeëzekrans weg en rook ing sigaar." "Sigare roke kan ich neet mieë, ich han ging teng mieë i gen moel," zeët heë. "Mar wenste toebak has, da sjtóp ich mich ing."

"Óch al," zaan ich en rikde 'm ee peksjke Obourg, dat ich in deë tied bei mich houw um sigarette va te rolle en te roke. Heë trók de mutsj aaf en holde tusje get loemele, die zieëker vuur sjnoefplak móste dene, ee sjtumpke eëde piep oet en begós te sjtóppe, terwiel mieë toebak óp de eëd vool, es in de piep ging. Endlig is heë veëdig. Ich houw al ee sjweëgelke gereed en doa sjwaamt heë of went ze i Bensroa sjinke an 't reuke woare. Dat roke sjeen 'm good te bevalle en heë sjmakde mit d'r mónk wie ing sjmik mit ing nui klasjoer. Oet d'r mónk kós 'm d'r sjtómp neet valle, want heë houw inne knoa sjtópgare um d'r kótte sjtil gedrieënd zoeë diek wie 'ne hoesappel.
Ich zaan: "Kuëb, vuur daste begins te vertelle, loate v'r ieësj ee gleëske beer drinke." Want gans kótbei woar de herberg van de vrouw Sjtiefs. "Neë," zeët heë, "da lever ee dröpke." Ich ging zelf 't dröpke hoale, inne groeëte wachmeester.

De ouw sjwaad drónk mit zoeë inne sjmaak, dat 't good deet dit aa te zieë en mit ing sjtum wie inne lampesje haan deë hees woar, begós heë: "Loester dan, ich herinner mich dat allemoal nog zoeë good as d'r daag va hüj, 't sjteet nog zoeë kloar vuur mie versjtank

wie ing sjteenoaligslamp vuur ing vinster. Al lang woar ee gemómpel dat d'r Napolejóng van dat kloemelsloak Elba woar voet geprietsj en dat de allejeerde óptrókke um 'm wer te vange. D'r boek rammelde mich um óp te trekke en d'r Napolejóng te goa helpe, mar 't góng sjlech, umdat ich 't Nieës (Agnes) houw versjproake mit Sintermeëts (St.Maarten) te trouwe. Ich herinner mich dat nog wie d'r daag va hüj. 't Woar d'r dartieënde juni en Heëlesje kirmesdieënsdig. 's-Moandigs woar 't sjtorme van de sjutterei geweë en vier houwe de blauwe zoeë grellig geklend, wie ze ze nog meleëve neet houwe gehad. 't Woar tusje tieën en elf 's-mörges. Ich sjtóng graad a gen poat noa twieë hane te kieke, die zich an 't biete woare of went ze óch an 't sjtorme woare. Doa huur ich trampele, kiek óp en weë sjteet vuur mich? D'r Bamberg va Oake!"

Inne ouwe vrunk deë mit mich i Roesland woar geweë. Inne sjterke keël, deë beum oet gen eëd trók. Ich zaan: "Noe sjleet ózze leve Heer d'r duvel de bee kapot! Wie kums doe hüj hei?" "Kuëb", zeët heë, maak dich gereed, doe mós mit. Doe zals wal wete woeë-óp 't sjteet. De allejeerde trekke óp mit de doezende um d'r Napolejóng, deë wieste wits, hön va Elba is voet geprietsj, wer te vange en d'r nak te breëke. Vier kinne 'm noe neet in d'r sjtieëk loate. Vier mótte beisjpringe en 'm ing hank goa helpe."

Ich zaan: "'t Geet neet, Bamberg, want ich han 't Nieës versjproake mit Sintermeëts te trouwe." "Dat kan toch Kuëb", zeët

heë, "want teëge september, ich wil zjwiege van oktober, is d'r dans aafgelope. Vier ranzele de Ingelender dat 't nuie naat hat, geëve de Hollender get vieësje en sjwame de Prüse duchtig en d'r kroam is gedoa. Vier sjlónt ze langs gen eëd en de knoake kapot, dat ze meleëve neet mieë ópsjtónt."
Ich zaan: "Da goan ich 't ieësjte evvel 't Nieës nog adieë zage."
"Neë", zeët heë,"maak noe ging dóm tuën en ging umsjteng, angesj verleze v'r te vöal tied."
Ich loot mich bekalle, trók d'r zóndese sjtüb aa en bóng mich 't nuëdige in d'r sjnoefplak. Doa koam de módder zieëliger graad. Wie ze hoeëd wat te doeë woar, kreesj ze geweldig en woar d'r teëge dat ich voet góng; mar wie d'r Bamberg 't woad ins houw gedoa en häor sjilderde wie ze va alle kanke uëver d'r Napolejóng wole hinvalle, wie d'r ermood uëver de welt en 't mit d'r erme keël gedoa woar, went vier neet ing hank gónge helpe, doabei dat vier vuur d'r oogs woar aafgelope heem woare, doe zag ze ónger 't kriesje: "Gank da, miene leve Kuëb en help d'r Napolejóng duchtig."

De gouw blutsj góng noa gen hoes in en makde ós allebei get bótteramme mit prachtige sjtukker kirmes-sjink dróp; ze vulde nog van al in 't peksjke, ze goof mich nog häor letste sjpaarpenninge en ze green dat 't inne sjlechte hónk nog leed an 't hat doog. Ich green óch. Ich zaan: "Módder kriesj neet mieë, haot dich good, maak de kómplemente an 't Nieës en truës 'm get." Mieë kós ich neet oetbringe. Goof höar inne pütsj en vróng mich los oet höar erm.

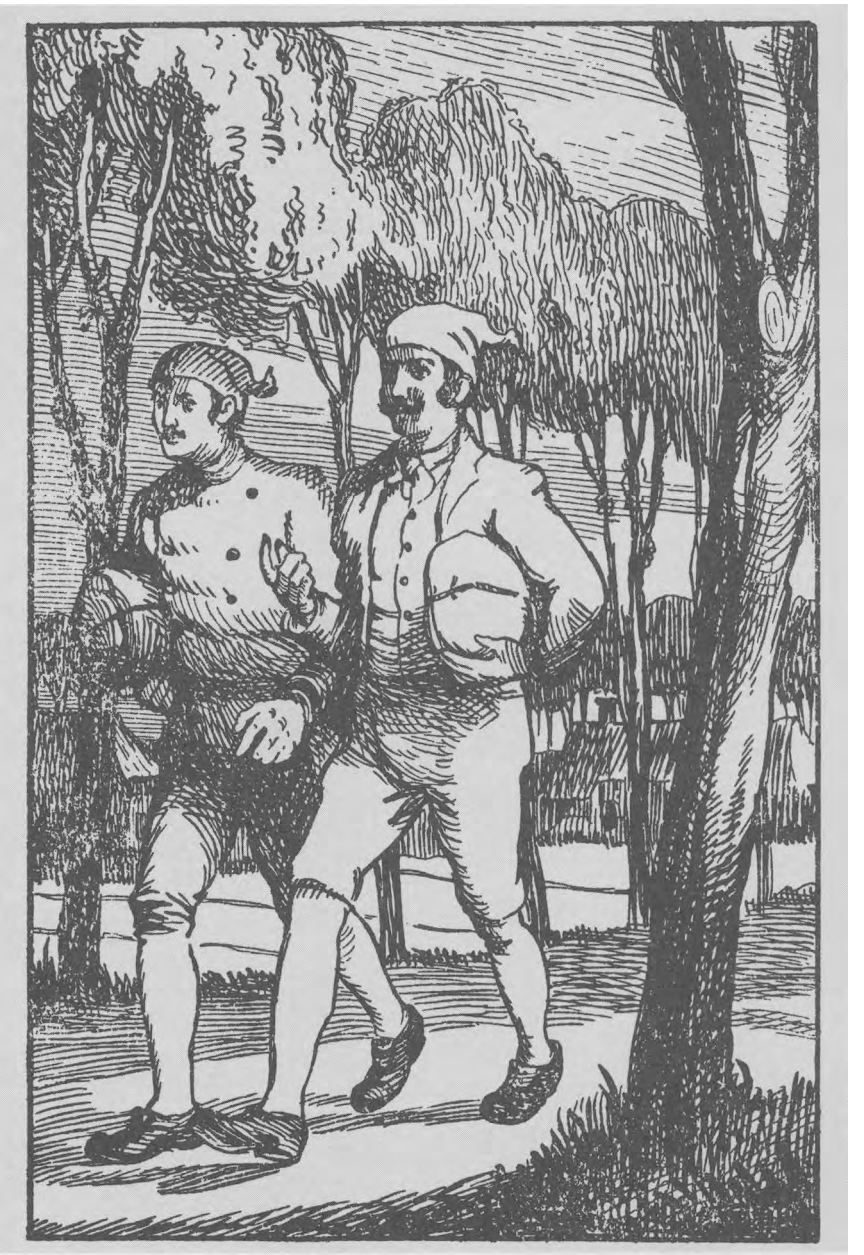

a gen Welterhüske, woeë v'r óch nog ins aa woare geweë, zaan ich: "Loate v'r rechs aaf sjloa."

Vier ginge. De módder reep mich nog noa: "Adieë Kuëb, ózze leve Hergod bewaart dich, ich zal d'r vuur beëne." Bröar en zustere houw ich neet en d'r vadder zieëliger woar al innige joare van d'r blits doeëd gesjlage.

Kót en good, vier ginge. Ginne zag get. D'r Bamberg ging inne sjrit vuur.
Wie v'r a gene Sjwaam kómme, zaan ich: "Bamberg, loate v'r hei vuur aafsjeed ee dröpke drinke, dat lucht 't hat get óp." En wirkelig, wie vier d'r ee sjtuk of twieë, drei of veer houwe umgesjót, doe woare v'r 'ne gans angere miensj.

A gen Welterhüske, woeë v'r óch nog ins aa woare geweë, zaan ich:"Loate v'r rechs aaf sjloa langs gen Doveroa en d'r vootpad vuurbei Kóttemig en uëver Voelender noa Hulsberg numme, da gónt v'r bei d'r roeë Driek doa aa, mesjie geet deë óch nog mit."
D'r Driek woar óch mit ós in Roesland geweë. 't Woar inne mit erm a ge lief, inne deë alling ee haof rezjiment Prüse sjtóng.

Umsjtrieëks ing oer kómme v'r bei d'r Driek. Vöal kal woar neet nuëdig. Heë trók d'r zóndese keel aa, zag ziene meester adieë – heë woar vaste peëdskneg bei d'r ouwe Heusj zieëliger – en vier trókke mit ós dreie wier. D'r Bamberg sjtelde vuur um uëver Mestreech te goa. Neëve Poeëk an 't kanaal wónde d'r Sjang va Mestreech, inne sjterke keël deë óch mit va Roesland woar gekoame en koeraasj i ge lief houw. Mè d'r Driek makde ós

ópmerkzaam dat 't neet geroane woar ós i Mestreech te loate zieë, want vier woare doe graad Hollendsj gewoeëde en móste ós egelig bei de Hollender aasjlete; d'rum went vier in Mestreech in de oge van zjendarme lepe, da houwe v'r de kans dat ze ós ipikde en noa de Hollender sjikde. Want egelig woare vier noe Hollendsje diserteure.
Mè weë zouw d'r Napolejóng in d'r sjtieëk kinne loate deë ónger 'm gedeend houw en vrunk van 'm woar !

Vier sjloge doarum links aaf, lote Mestreech óp gen ruk ligke en trókke óp Luuk aa.
Kót aa Eesde zoge v'r inne vuur ós goa mit ee peksjke ónger gen erm. Ich zaan: "Bamberg, went dat d'r Sjang va Mestreech neet is, da holt mich mieë as inne."
En wirkelig, 't woar 'm. Wat woar d'r keël vroeë wie heë ós zoog. Heë kreesj va vruid.
Ich zaan:"Sjang sjei oet en loate v'r wier goa."

Wie kótter dat v'r bei Luuk koame, wie mieë dat v'r d'r aatróffe die zich bei 't leger van d'r Napolejóng gónge aasjlete, bekinde en ónbekinde. Kót bei Luuk hant vier in ing sjuur gesjloape, mè 's-mörges vuur daag en dauw woare v'r wer óp de lappe en almieëlig woeëd ózze troep groeëter. Ich mós 't kommando drüver numme en zaan:"Jónge vier mótte ós in kling grüpkes verdele, zoeëdat vier neet in de moel van de Prüse valle; want zoeëne groeëte groep gieëf achterdoch."

Dat krauw van Prüse loog langs de Maas vanaaf Luuk bis aa Namur. Zoeë gezag, zoeë gedoa. Vier verdilde ós in hupkes va veer aa zes man en trókke in de richting Bomong (Beaumont) links va Brussel, richting Sjalewa (Charleroi), woeë v'r, wie vier hoeëte, de Fransoeëze zouwe vinge.

Ich weet 't nog zoeë good as d'r daag va hüj, 't woar d'r vieëtieënde juni. Alles woar good aafgelope. Wie v'r an d'r oavend an ee dörp bei Sjalewa koame, sjtote vier óp ing patroelje Fransoeëze en woeëte mit 't kevie (qui vive) aagerope. Dierek kós ich 'm, en roop: "Eskevoesa (est-ce-que c'est vous ça) Klöaske, ich bin d'r Kuëb va Heële."
Doamit kumt heë óp mich aa en vilt mich um gen haos. 't Woar wirkelig 't Klöaske va Beëk.
Heë woar al inkele daag ieëder vertrókke. "Kuëb", zeët e, "wat zal d'r Napolejóng sjpas han went heë huët das dich bis gekoame."

Ich vertelde hem dat d'r Bamberg va Oake, d'r roeë Driek va Hulsberg en d'r sjproeëtele Sjang va Mestreech bei mich woare. Hee woar zoeë vroeë wie 'ne gek wie heë 't hoeëd en zeët:"Dat noe dat allegaasje en karnalje mar kumt."
't Klöaske zeet: "Miene toer dat ich óp pos mót sjtoa is um en kóm noe mar mit, da bring ich uch bei d'r troep." Vier ginge mit en noa zoeëget ee sjtundje te han gegange, koame v'r in ee bivak aa en woeëte doa hattelig óntvange. D'r kómmandant woar inne ónbekinde kornel (kolonel) mè inne vruntelige keël. Heë loot ós

broeëd, sjink, wien en van al bringe en vier ote wie sjuredresjere, want vier houwe hónger wie de weuf.

D'r Sjang deë oot vuur zes, dat ich bang woar dat d'r keël zich ee óngeluk doog.
Ich zaan:"Sjang sjei oet of 't lup neet good aaf." Óch woare v'r zoeë mui as gesjlage hung die ach daag óp d'r das zint geweë. 't Woar oavend en vier lagte ós in 't koare te sjloape.

De zón koam kaom durch de hieëmelspoat of v'r woare al óp weëg noa 't hoofkwarteer. Rónk tieën oer koame v'r doa aa. 't Woar kót bei Bomong (Beaumont). 't Tróf gelukkig. Bei 'ne groeëte boerehof deë op inne berg loog, zoge v'r vuur 't hoes inne hoop ginnereëls. Ze sjtónge en zote an 'ne dusj, terwiel óp klinge aafsjtand de peëd sjtónge, die durch kavalariste woeëte vasgehaote. Doabei woar óch inne witte sjummel en ich zaan:"Miene kop geet draaf went dat neet d'r sjummel van d'r Napolejóng is."

Wie v'r d'r berg óp wole goa, wilt ós d'r kómmandant, inne luitenant van de wachpos, neet durch loate. Ich treën vuur en zaan: "Mongamie (mon ami) toes de volonteer (tous des volontairs) et moi d'r Kuëb va Heële." Sjnak wie heë d'r naam Kuëb mar hoeëd, sjloog heë aa wie vuur 'ne generaal en zeët :"Passee, passee (passez, passez) gevellig." Dat wool zoeëvöal zage es dat v'r óngehingerd d'r berg óp kóste goa.

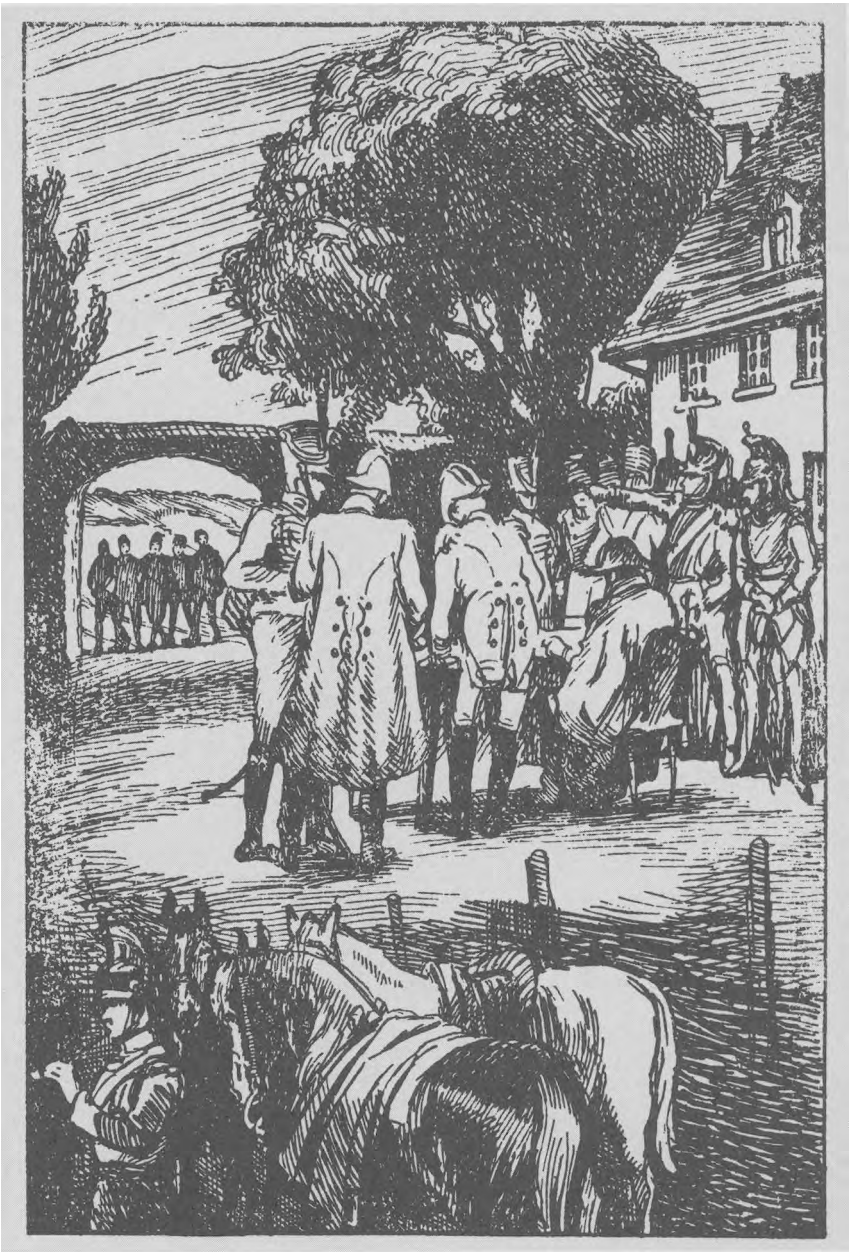

doamit reupt inne zoeë hel as heë kós: "d'r Kuëb va Heële, d'r Kuëb va Heële."

Wie v'r bekans boave woare woeëte ós die genereëls gewaar, haote ing hank boave gen oge en bekieke ós. Doamit reupt inne zoë hel as heë kós: "D'r Kuëb va Heële, d'r Kuëb va Heële" en kumt in inne galop óp mich aa, vilt mich um d'r haos en pütsjt mich inkele kiere of went ich ee jónk vrommesj woar. Ich zaan:"Huur noe mit deë kul óp, went 't Nieës 't zoog, da ging 't dich neet good."

't Woar d'r Neij ! (maarschalk Neij). Ich zaan: "Mongamie kómmangvatildong (mon ami, comment va-t-il donc)." Doamit kómme die anger genereëls óch kótbei en gove de hank. Óch d'r Napolejóng sjpróng van ziene sjtool óp, koam óp mich aa, klopde mich óp gen sjouwere en zeët:"Bivenu mongamie kommang-voe-porte lee-voe (bienvenu mon ami, comment vous portez-vous)." Ich zaan :"God-ze-dank tsemlig monampreur en wie geet 't mit uch en mit de madam de lampetries (madam l'impératrice)?" Ich sjprook natuurlig frans mit 'm, want 't Heëlesj sjprook heë tsemlig sjlech. Wie ich noa de madam vroog, frónsde heë zie gezich en goof gee antwoad dróp. Later hoeëd ich woarum en zoog dat ich mich verheld houw en heë zoeëvöal wie haof gesjeie woar.

Ich vertelde hem 't int en 't anger en sjtelde hem d'r Bamberg, d'r Sjang, d'r Driek en 't Klöaske vuur en heë woar zoeë vroeë wie inne dem hónderd frang in d'r sjoeët valle; mè vöal tied woar doa neet. Heë zeët:"Vier zint hei graad an 't uëverlegke wie v'r d'r sjlaag zalle sjloa" en heë wees mich óp inne ganse dusj vol kate,

wie d'r sjoeëlmeester Widdesjhoave óch an de moer houw hange.

D'r Napolejóng zeët:"Kuëb, kins dich óch get van de kaat?" "Neet vöal, monampreur," zaan ich, "alling zjwattepietere en get pandoere." "Dat is joamer," zeët heë, "angesj houw ich dich kaptein (kapitein) of kornel (kolonel) kinne make." Ich zaan: "Neë monampreur, loat mich mar simpele soldoat zieë, da kan ich mich vreier beweëge en de Prüse beëter kiedele."

"Kom-voe-levoe (comme vous voulez) Kuëb," zeët heë, "gank noe mar d'r berg aaf en 't dörp in, doa vingste 't magazien mit kwarteermeestere en foureers. Dilt uch mar bei de rezjimente in woeë d'rbei wilt zieë. Wenste bei de kavalerie gees, da pakste dich mar 't sjoeënste en betste peëd waste vings. Zörg óch good vuur d'r Bamberg, d'r Sjang, d'r Driek en 't Klöaske. Wille ze sjerzjant of majoer zieë, da maak ze dat mar." Ich zaan: "Ze blieve óch lever wie ich, mar geweune soldoat, monampreur."

Nog ging sjtónd d'rnoa sjtoke v'r al in de uniforme en houwe ós uëver versjillende rezjimente verdild. 't Klöaske woar bei de Lanceers va Millot (generaal Milhaud) en d'r Driek en d'r Sjang gónge bei de Koerazeere van d'r Kellerman (generaal Kellerman). Ich en d'r Bamberg allebei, vier gónge natuurligerwies wer bei de ouw Garde. Vier woare kaom gereed – 't kós zoeëget teëge twelf oer zieë – en vier sjtónge juus beiee, d'r Bamberg, d'r Driek, d'r Sjang en 't Klöaske (ich zoot nog graad óp gen eëd) doe kumt inne

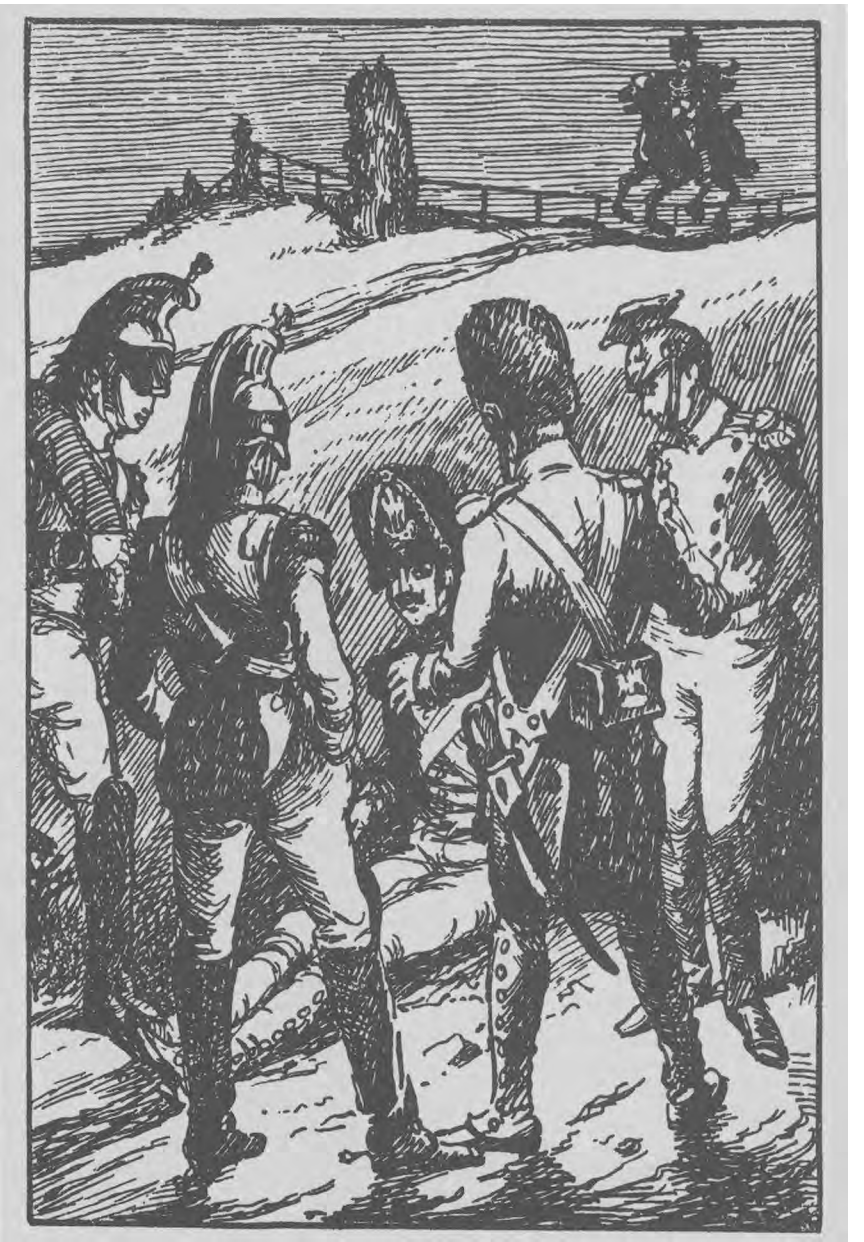

en vier sjtonge juus beiee

generaal sjnak óp ós aa gegaloppere en zeët: "Jónge mak uch gereed en goat bei uch rezjimente, want vier gónt dierek sjlaag lieëvere, zoewaal teëge de Ingelender en Hollender wie teëge de Prüse." Heë, d'r generaal, wer d'r van durch um de orders rónk te bringe.

Vier sjtónd ós nog get i gen heng te vrieve va sjpas dat d'r dans al zoeë gauw los brook, doamit kumt wer inne generaal in galop óp ós aa, sjpringt van 't peëd, gieëf mich de hank en zeët: "Ekoeteemong-ami Kuëb (écoutez mon ami Kuëb)." Verduld 't woar d'r Drlon (maarschalk d'Erlon). "D'r Napolejóng sjikt mich noa dich mit d'r volgende order: doe en d'r Bamberg sjlete zich bei mich aa en d'r Driek mit d'r Sjang en 't Klöaske gónt mit d'r marsjalk Neij. Vier valle de Prüse aa en zie de Ingelender mit dat anger krauw." Ich zaan: "À-vos-order mon zjeneral, mè 't zouw evvel beëter verdild zieë went d'r Bamberg zich mit d'r Neij teëge d'r Ingelender wurp en d'r Driek mit ós ging." "Óch good," zeët d'r Drlon. Vier makde noe neet vöal kal mieë en ginge sjnak óp ós plaatsje.

Nog ging haof oer d'rnoa woar d'r sjlaag al an de gang. D'r Neij en d'r Bamberg hant deë daag de Ingelender gesjlage dat die winkhung neet mieë kóste gape.

't Woar sjpas dat d'r Bamberg te hure vertelle. Bei ós woar óch d'r sjlaag al lang an de gang bei Sombref an de Samper (Sambre)

teëge de Prüsesje winkbülle. D'r Blücher loog achter de baak bei Linjie (Ligny) en woar doa good gedekt achter ing sjterke sjtelling, want 't is doa ing erg bergechtige sjtrieëk. Evvel d'r Fransoeës woar ze doa grellig an de prie.

Ich vroot mich bouw óp va erger, dat ich nog neet d'rbei woar; want vier loge nog ummer in 't koare, umdat d'r Napolejóng ummer de Garde in reserve hool um óp 't ge-egend ogeblik bei te sjpringe. 't Woar een gedónder van de kanonne of went wal twintig dónderwere an de gang woare.

Ich kós 't neet mieë oethaote en góng noa d'r Drlon, deë d'r sjlaag leide en kótbei óp ing huëgde sjtóng. Ich zaan: "Mon zjeneral ich krepeer va óngeduld as ich mich neet in d'r sjlaag ka werpe." "Unpoepasjens (un peu de patience) Kuëb," zeët heë en wies mich mit ing hank aaf. Doamit kumt inne kornel in galop aagejage en reupt: "Oe eske (ou est-ce-que) d'r Kuëb va Heële?"

Ich sjpring vuur en roop: "Present kornel." "Eh ben-mongamie (et bien mon ami) vier zint duchtig de Prüse an d'r keel, mè kiek doa boave óp dat bergsjke" – en heë wees 't mich mit inne vinger aa – "óp ee viedeloer aafsjtand sjteet ing Prüsesje batterei van ee sjtuk of zes kanonne. Die deet ós vöal sjaa umdat ze granaat óp granaat óp ós óprukkende batteljóngs wurp. Vier kinne ze neet an d'r keel kómme, want ze is van alle kanke good besjermd. Zouws doe ging kans zieë die doa aaf te besseme?"

"Krek zoeë vöal wie nieks," zaan ich, "en neet alling voetbesseme, mè ze mótte allemoal draa geleuve."Noe da," zeët d'r kornel, "num dich ing hónderd man mit en kiek waste kans doeë." Ich zaan: "Doavuur han ich ging hónderd man nuëdig, dat flik ich 'm alling, zaag dat mar an d'r monampreur" en in galop rei heë voet.

Ich joog mich get grel i ge lief en ich dróp aa. Ich sjloog links aaf durch ee getske, doe durch ee paar weie, sjpróng uëver inkele hegke en kóm an inne hoale weëg, deë rechs aaf leep en mit inne krónkel graad van achter an 't bergsjke oet koam woeë-óp de kanonne sjtónge. Va vure kós me gaar neet dróp kómme, dat woar doa zoeë ing gans sjtiel ópgoande sjtene rots van ing vieftig voot hoeëg. Ónge d'r langs leep ee breed en deep water nog d'rbei. Ich mós doarum van ing zie probere boave te kómme en gans vuurzichtig óp hank en voot kroepe, zoeë dat mich die sjrauw Prüse neet gewaar woeëte, angesj woar 't verloare sjpel.

Ich wie 'ne kater noa ing moes, sjtil vuuroet. Ee groeët geluk woar dat alles in 'ne polverdamp sjtóng daste bouw ging hank vuur de oge zoogs. Ich kroop 't bergsjke lankzaam óp. De kanonne sjote geweldig dat d'r ganse berg krakde en daverde of went bei ing eëdbeëving ing sjuur ivilt. Jieëker kier dat gesjoate woeëd, kómmandeerde d'r kaptein deë te peëd d'rbei sjtóng:"Feuer, los!" Da krieënde heë wie 'ne kokesjiener haan. Ich zaan bei mich zelf: lang zals doe neet mieë krieëne kameraad, da han ich dich d'r haos umgedrieënd.

Ich bin bekans boave, zoedat ich mit inne klinge sjprunk bei de batterei woar, doe zuut mich graad inne van de kanonnere. D'r keël versjrekt zich en sjreit:" Der Kobus von Herle, der Kobus von Herle!" Doamit sjpringt d'r kaptein van zie peëd aaf, sjtikt de heng i gen lóch en reupt: "Gnade Herr Jakob, Gnade Herr Jakob!"

Ich dink: wach mar bis ich boave bin, dan zal ich dich Herjakoppe en sjpring boave dróp; mè óp dat zelfde moment sjleet mich inne van die hallonke mit d'r kanonnepoetser van achter óp d'r kop dat 't mich geël en greun vuur de oge woeëd en ich benoa d'r berg aaf kotelde.

't Geweer vloog mich al oet gen heng d'r berg aaf. Evvel óch in dat zelfde moment herkrieg ich mich, sjnap – umdat ich 't geweer kwiet woar – inne disselboom van inne munisiewage, breëk 'm óp drei meter lengte uëver of went 't inne eëde piepesjtil woar en begós drónger te busjtele. Ich sjloog ze teëge die Prüse köp aa dat ze mit drei veer tegeliek d'r berg aaf rolde en d'r nak broke.

D'r kaptein reep nog: "Geschwind eine Kanone auf ihn abgefeuert, schiesst ihn nieder, Feuer los," mè ieë heë "los" houw gekrieënd, kreeg heë mit miene disselboom inne sjlaag teëge zieng kómmando-poat aa, dat 'm de teng d'r haos aaf rammelde, de bee i gen lóch sjtook en hals uëver kop d'r berg aaf vloog um ónge mit die anger hallonke d'r letste sjnak te doeë.

d'r keël versjrekt zich en sjreit: "Der Kobus von Herle.'

Nog ee paar sjleëg links en rechs en allemoal houwe ze hunne kieës. 't Woare wal ing vieëtig à vieftig man. Went nog inne d'rbei woar deë nog leëfde, da houw heë toch minstens de erm of de bee kapot. Doe wórp ich de kanonne d'r berg aaf, die hön óch nog de letste rub kapot kwetsjde en 't werk woar gedoa. Ich woar gans boete oam en wool mich ee ogeblik reste. Ich dink doa zal d'r Napolejóng sjpas aa han, daste 'm dat zoeë good has gelapt. Ich houw mar sjpiet dat d'r mich ee paar d'r dans óntsjprónge woare, die, wie ich begós drónger te busjtele, d'r berg aaf sjprónge en wie de haze d'r van durch ginge. Die verdulde farezeier houwe mich ing lieëlike poets gebakke. Ze woare noa d'r ieësjte d'r betste Prüse troep gelope, houwe d'r kroam verroane en hulp gehold.

Wie ich doa nog zoot oam te sjuppe en inne sjloek an de veldflesj drónk, doe zieën ich al óp kótte aafsjtand ee paar hónderd man va rechs óp d'r berg aa kómme; want umdat de kanonne neet mieë sjote, woar d'r polverdamp ópgetrokke en kós me wier van zich aaf kieke. Ich dink, Kuëb maak dich oet d'r sjtub, angesj zuut 't neet good vuur dich oet. Hei heesj 't: beëter as inne koerjóng d'r van durch gegange as wie inne kuster doeëd geblieëve. Al woar ich neet vuur ee haof rezjiment Prüse bang, noe woare d'r evvel te vöal, want vöal hung biete d'r sjoeënste das kapot.

In inne sjprunk woar ich ónge an 't bergsjke en klende d'r hoale weëg in. Mè leve hieëmel, doa kumt mich toch ing sjwadroeën huzare! Ich mich gee ogeblik bedach en ich durch de sjtruuk langs

d'r berm van d'r hoale weëg noa 't veld óp.

Mè doa – 't woar as of get koads in 't sjpel woar – val ich ing nui batterei i gen moel, die koam aagejage um wer sjtelling óp 't bergsjke te goa inumme. Ich dink noe verzuup zich d'r duvel in inne mespool. Wat noe? 't Is gedoa mit d'r Kuëb, dach ich! Mè vöal tied um te dinke woar doa neet, want ze houwe mich va alle kanke gezieë en sjtormde óp mich in en dat erger wie kirmesmoandig i Heële; dat woar mar kingersjpel doa teëge.

Ich neet voel, pak d'r disselboom, deë ich houw mitgenoame en werp mich teëge de infanteriste die 't kótste bei mich woare, sjloog d'r aaveurder 't ieësjte neer en doe sjloog ich mar links en rechs ze die Prüse köp in dat 't sjpas woar um aa te zieë. Ze rolde mit de doziene langs gen eëd; mè óngelukkig vele mich doe de dragonder i gen ruk en dat woar erger. Ich drieën mich um en werp mich in inne grel d'r teëge in. Sjloa d'r inkele van de peëd aaf, dat ze ginne kik mieë doge en wool graad óp ee peëd sjpringe woeë ich inne van aaf geklend houw – want zoot ich te peëd, da kós ich mich beëter teëge de kavalerie defendere – mè óp 't moment dat ich wil ópsjpringe, krieg ich inne geweldige sabelsjlaag van inne dragonder, deë mich bouw d'r kótteleboot deet sjloa. Dat inkel ogeblik dat ich doa wankel, woar genog dat mich ee paar hallonke va achter ing dieke sjtrik um d'r haos werpe en mich mit ee paar man neer trekke.

ze sjlibde mich achter de peëd aa wie 'ne kapotte roazende hónk

Ich val óp gen ruk en dierek ligke ze mit ing vief-en-twintig man óp mich en trekke de sjtrik en sjtröp zoeë erg aa dat ich gaar ginne oam kós kriege. Doe woar 't gedoa mit d'r Kuëb en hólp alle koeraasj en krach neet mieë. Ze bónge doe mit iezere kettinge en zilder heng, erm, bee en veut beiee, makde mich mit karresjtreng an twieë dragonder-peëd vas – woeë dragonder óp zote – en voet góng 't in galop mit d'r Kuëb. Drachter nog ee paar hónderd dragonder. Va voet kómme doa woar gee dinke aa, want ich woar zoeë vasgebónge wie ee wild peëd in inne noeëdsjtal. Lope kós ich natuurlig neet en ze sjlibde mich achter de peëd aa wie inne kapotte roazende hónk.

D'r ruksjtrank doog mich geweldig pieng en de rubbe krakde mich wie ouw muëleraar. Ee paar kiere houw ich mit d'r mónk 't zeel te pakke, woeëmit ze mich sjlibde en beet mit zoeëne grel dróp, dat ich 't benoa durchgebieëte houw. Óp dat ogeblik sjpringt ing kómpenei Fransoeëze oet ing hingerloag va sjtruuk, wurp zich óp de dragonders en die óp de vluch of went d'r duvel d'r achter woar. Ze lete mich in d'r sjtieëk en d'r Kuëb woar gered; mè heë woar sjwat en blauw van rüp, sjleëg en sjtuët, die heë houw ópgedoa.

D'r Sjang va Mestreech woar bei mieng redders. Ich woar gans d'r van aaf. Heë leet mich ins an zieng veldflesj drinke, woeë heë prachtige franse brandewien in houw en ich herkreeg mich wer get. Ich zaan: "Sjang d'r ruk deet mich grellig wieë, ich gleuf dat deë

erg versjangeleerd is." Heë drieënde mich um en lag mich óp d'r boek en doe sjleet heë de heng inee en zeët: "Kuëb, wie zuuste oet, d'r ruk is gans naksj en 't vel gans d'r van aaf. Doe lieks krek óp inne aafgesjtrupde knien. Wach," zeët 'e, "ich weet road, blief mar zoeë ligke." Heë voet noa ee boerehoes dat óp vief minute aafsjtand loog.

Neet lang of heë koam truuk mit inne emmer water en verevet. Noe wósj heë mich d'r ruk duchtig aaf en vreef 'm in mit verevet. Dat doog mich zoeë geweldig pieng, dat ich 't oetsjreide en reep: "Sjang sjei oet, doe vriefs mich d'r ruk durch d'r boek hin." "Joa Kuëb," zeët 'e, "mè 't zal dich good helpe, 't blouwe is al gedoa en d'r ruksjtrank is zoeë mit vet igesjmierd of went 't ing frisj geplieësterde moer is." Heë lag mich doe inne handdook dróp en trók mich inne angere rok aa.

Ich sjtóng mit muite óp en góng mit d'r troep wier. D'r sjlaag woar nog an de gang, mè de Prüse woare uëveral versjlage en vluchtde, achtervolgd durch de Fransoeëze. Vier kómme graad in 't dörp Sintemang (Saint Amand) doe kumt ós d'r Drlon teëge. Heë sjtiegt van zie peëd aaf en dankt mich umdat ich die batterei van 't bergsjke houw gehold. "Mar wie zuuste oet mosjerami (mon cher ami)?" zeët 'e. "Ja", zaan ich, "miene leve man," en vertel 'm wie 't woar gegange, mè ich zaan: "Mon zjeneral verlees noe ginne tied en vervolg de Prüse zoeëvöal wie meugelik, angesj sjleet d'r oavend drin en ze óntkómme ós."

"Voesaveerasong (Vous avez raison)" zeët heë en in inne sjprunk is heë óp zie peëd en wool voet galoppere, doe zaan ich: "Mon zjeneral kinne v'r nog neet mit de Garde aavalle?" "Neë", zeët 'e, "hüj is 't neet nuëdig, mè wenste wils da sjtreup doe 't dörp Sintemang nog ins mit ing hónderd man aaf, de hooftroepe zint, wieste wits, al Lingij, Sombref, Fleuros vuurbei."

Vier dierek noa 't dörp in. Ich zaan: "Jónge noe ópgepas, want d'r betste Prüs kanste neet vertrouwe. "Sjang en Driek," zaan ich, "blief dier bei mich." Nog ging hónderd pas zint v'r gegange en ós altied verdekt gehaote, of d'r Sjang sjtuët mich aa en zeët: "Kuëb, ich ruuk Prüse, ze hant gewis hüj zoermoos mit sjpek gehad." Doaóp kumt d'r Driek en zeët: "Kuëb, kóm hei, dan kanste Prüsesj peëdsvolk zieë." En wirkelig woar, ich zoog 't. Ze woare mit tsemlig vöal. Ich zaan: "Jónge, noe ópgepas, vier gónt achter um 't dörp en uëvervalle ze van d'r angere kank, want van die zie verwachte ze ós neet." 't Woar al an d'r oavend. De gevechte en de vervolging woare mieë links en de Prüse dachte hei an ginne uëverval. Ze woare zich egelig get an 't verhoale, an 't eëte en de peëd 'nt voare.

Graad wole ze óp de peëd klumme en aafsjeze, doe reep ich: "Attakee (attaquer)" en vier vole uëver hön hin wie d'r ermood uëver de welt. D'r inne mit de bajonet, d'r angere mit d'r geweerkolf sjtoke en sjloge v'r dróp los dat d'r al gauw ee paar hónderd langs gen eëd loge en de letste piep houwe gerók. Mè

joamer, de angere – dat woare d'r wal ee paar doezend – sjprónge te peëd en joge wie de rieë voet. Inne ouwe gereraal mit ing piep óp d'r mónk, deë ze nog wool teëge haote en kómmandeerde ós aa te valle, doog vergeëfse muite.

Ich dink: waat doe ouwe, da kries doe óch die deel, sjloog mich durch inne troep hin en kletsj, doe klende ich 'm van zie peëd aaf dat heë hals uëver kop óp gen eëd kegelde. Mè dat houw mich bauw 't leëve gekós; want doe vele de Prüse mit hónderde va alle kante uëver mich hin, angere rapde d'r ouwe generaal óp, zatte 'm óp zie peëd en reie in galop mit 'm voet, umgeëve durch hónderde kavaleriste. Later hoeëd ich, dat 't d'r Blücher woar geweë. De Prüse zagte doe wal dat heë van zie peëd woar gevalle, mè d'r Kuëb houw 't 'm geflikt en went heë neet zoeëvöal volk um zich hin houw gehad, da houw heë vazeleëve de zón neet mieë gezieë.

Mè ich erkin doabei, dat, went óp 't kretieke moment d'r Sjang en d'r Driek neet woare bei-gesjprónge, dan houw d'r Kuëb óch d'r letste dans gesjprónge. Wie ich vertelde, woar d'r oavend al igevalle, de vervolging mós weëde ópgegeëve en de Prüse óntkoame ós. Dat is deë daag inne groeëte feëler geweë: ieësjtens dat te laat woeëd aagevalle en vuural dat vier neet mit de Garde in d'r sjlaag woare gewórpe, want da woar ginne inne Prüs mieë uëvergeblieëve.

D'r Napolejóng zoog die fout in en wool 't nog good make

durch d'r Kroesjel (maarschalk Grouchy) mit zes en dartig doezend man de Prüse te doeë vervolge. Mè ich han 't hem zelf óp ing nette maneer gezag, dat 't inne lieëlike feëler woar geweë. De Prüse verzamelde zich achter Gembeloer (Gemblours), trókke truuk óp Waver (Wavre) en d'r Kroesjel góng in ing verkieëde richting um hön d'r zieëvetieënde te zeuke. Joa d'r zieëvetieënde juni, dat is d'r óngeluksdaag vuur d'r Napolejóng en vuur ós Fransoeëze geweë.

Ich woeëd gewaar, dat d'r Kuëb vermuid begós te weëde, zoeë houw heë zich ópgereegd en benoa tot boete oam verteld en zaan drum: "Kuëb, loate v'r nog inne drinke." Heë knikde touwsjtummend dat 't flüske van de mutsj biemelde of went 't klöksjke van de kirk vuur de hoeëmes loewde.
Ging vief minute d'rnoa woar ich mit d'r Godedrank vuur d'r held va Waterloo truuk. Mit ee gezich va groeëte dankbaarheed getugend, noom heë 't glas en drónk of beëter, sjnapde wirkelig drin wie ee kink in ee sjtuk proemevla.
"Sjmak 't Kuëb," vroog ich. "Of dat," antwoadde heë, "nog beëter wie bokeskook."
"Dat woare doe nog krege ónger d'r Napolejóng" zaan ich.
"Zjwieg mich d'rvan," zeët heë, "noe is 't óch mar kingersjpel. Ich han de gewere van de Prüse in zieëvetig gezieë en die ze óch allewiel uëveral hant. 't Zint mar knabbese teëge die oet ózze tied. Noe sjteëke ze achter drin ee groeët knalheudje nit ee kügelke al in, zoeë dink wie inne tsemlige moezekuttel, woeëste nog ging musj mit kapot sjuuts.

Ing bajonet hant ze dróp wie ing pinzuël van 'ne sjoester; zoeëget vuur tusje de teng te buttele. Went ze in ózze tied mit zoeng klümelkes woare gekoame, vier houwe ze wie sjanse beiee gebónge en went v'r broeëd ginge bakke, ze in d'r oave gewórpe."
"Zoeë ing koeëgele wie ze noe hant, houw ich mich in ózze tied ee paar hónderd i ge lief loate sjete. Ze kóste mich huëgstens inne daag get óp d'r maag ligke, mè mieë doge ze óch neet. Sjtieëk mit die sjtópnolde va bajonette houwe ós neet mieë gehingerd wie 'ne mugkesjtieëk.

Mè doa teëge houwe vier doe gewere mit koeëgele zoeë diek wie kling kalviender eppel en wenste doa mar inne van durch die versjtank kreegs, da kóste 't testament make. Ing lading polver woar dróp woeëmit daste d'r voeëgel van de sjutterei in inne sjuët van de sjtang aaf doogs toemele. Mit ós bajonette sjtookste drei man in ins durch de prie hin, dat ze neet mieë kikde of mouwde.
En de kanonne die ze noe hant, wat is dat vuur sjpieëlgood, de koeëgele zint neet dieker as die van ós gewere. Ze zint good um mit allerhillige óp krammesvuëgel te sjete. Ich geëf vuur hönne ganse kloemel ginne teuterleut."
"Mar," zaan ich, "Kuëb doe woasj ieësj tot d'r zieëvetieënde gekoame, wie woar 't doe wier gegange?"

"Óch zjwieg," zeët 'e, "ich erger mich nog ummer as ich draa dink" en heë drónk noa 't sjeen ge-ergerd, in ing kier 't glas oet.
"D'r zieëvetieënde, 't woar inne zoadesjdig, is d'r rene

geweë," vervolgde heë. Ónbegriepelik vuur inne keël wie d'r Napolejóng dat heë doe nieks doog. De troepe hant doe get hin en weer getrókke en nieks gedoa en d'r Kroesjel kós d'r Prüs neet vinge. Ich han deë daag hónderd kiere of teëge d'r Neij of d'r Drlon of d'r Bamberg of d'r Sjang of inne angere generaal of kornel gezag: "Vier mótte hüj absoluut aavalle. D'r Prüs is gister gesjlage en óp de vluch, d'r Ingelender en dat anger gezöks lik langs gen eëd." Ze gove mich allemoal geliek. D'r Napolejóng evvel deë woar wie ummer köppig en wool neet han dat zich angere mit zieng plane bemuide. Ich zelf sjprook 'm ins aa en zaan: "Mon-
ampreur loat ós aavalle," mè heë loot mich neet ins oetkalle en zeët: "Kuëb tjentaboesj sanetegadbas (tiens ta bouche, cela ne te regarde pas)." Dat woar óp Heëlesj: Kuëb, haot de moel, dat geet dich neet aa. Ich zaan: "À vos ordres mon ampreur" en ich hool ze ópee.

Dat noom evvel neet voet dat ich mich ergerde dat mich de gal sjeen te basjte. Ich zaan teëge d'r Bamberg: "Loate v'r in Godsnaam mar drin beruste." Van inne kank woar 't good dat v'r kóste oetreste, umdat mich miene ruksjtrank nog geweldig pieng doog. Vier loge 's-oaves van d'r zieëvetieënde kót bei d'r Monksinsjang bei Bellejans (Mont St.Jean bij Belle Alliance). Vier houwe zoeë ee vuurgeveul dat 't mörge zouw sjwame en inne geweldige sjlaag zouw weëde gesjlage, doarum dat d'r Napolejóng zieng troepe good wool loate oetreste.

Vier sjtónge nog beiee en woare ózze erger an 't keule wie d'r taptoe woeëd gesjlage. Doe mós jieëkerinne zich te sjloape legke. D'r Sjang, d'r Driek en 't Klöaske ginge noa heem noa hön afdeling. Ich goof hön de hank en zaan:"Mesjie is 't de letste moal, want mörge zal 't geweldig druëver hin goa." Ze ginge en ich en d'r Bamberg lagte ós óch in 't koare te sjloape mit d'r ranzel ónger d'r kop.
Neet lang loge v'r te sjnorke of 't begós geweldig te reëgene, dat v'r al gauw zoeë naat woare wie 'ne zieëhónk in ing reëgetón. Vier kóste ós oetvringe wie 'ne sjroebdook. Doe zint v'r ónger inne boom goa ligke woeë v'r ee bietje besjermd woare.

D'r reëge bleef de ganse nach aahaote en versjeie kiere woeëd ich wakker um mich get druëger te legke, want ich verzoop da bauw in inne pool water woeë-in ich loog. As ich dan ins ópkeek. da zoog ich de mieësjte kiere d'r Napolejóng ee bergsjke óp goa um noa de Ingelender te kieke, want me kós de ganse nach hön bivak mit de wachvure zieë. Ich zaan teëge d'r Bamberg: "D'r Napolejóng geet zich uëvertuge of ze d'r nog zint, heë is bang dat 'm die winkhung voet prietsje en heë hön neet an d'r keel ka kómme."

Teëge d'r mörge heel d'r reëge óp, mè d'r grónk woar zoeë week wie ouwe hervere kieës, 't woar rene pratsj. De trómme sjloge reveille en in inne wiep woar alles óp de bee um zich veëdig te make vuur d'r sjlaag, want jieëkerinne vólt dat 't hüj drum zouw

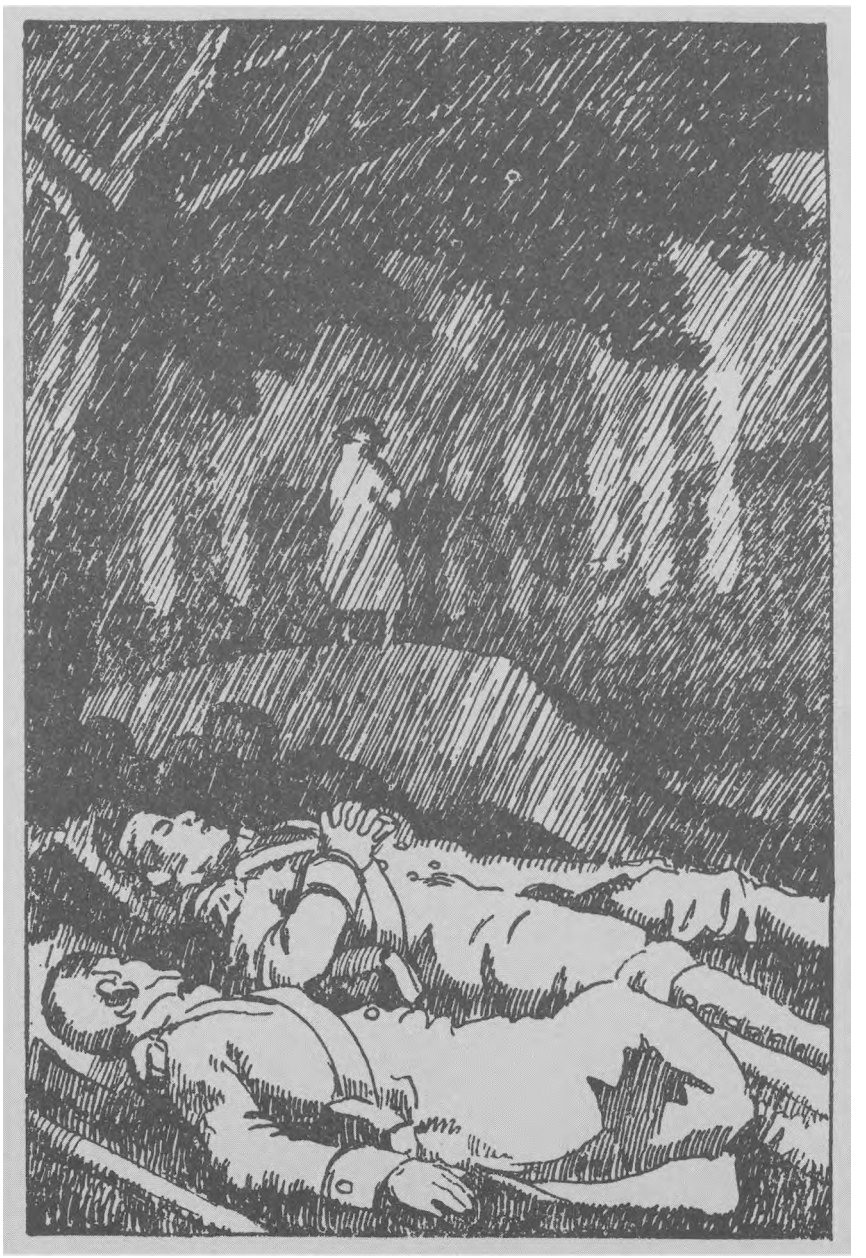

doe zint v'r ónger inne boom goa ligke woeë v'r ee bietje besjermd woare

goa. Neet wied va mich aaf zoog ich inkele genereëls sjtoa, woeëbei d'r Neij. Ich ging dróp aa en zaan: "Verrekskezeerd here" en goof hön de hank. "Zalle v'r hüj d'r geweldige sjlaag va Waterloo sjloa?"
"Owie mongamie (oui, mon ami)," zeët d'r Neij, "mè vier zint 't neet ins mit d'r plaan van d'r Napolejóng. Kiek Kuëb" – zeët heë – "ich meen dat 't betste woar dat v'r de Ingelender óp d'r linker vluëgel aavalle en hön zoeë uëverhoop werpe.
Mè d'r Napolejóng bevilt óp de rechterflank te attakere. Kiek Kuëb" – zeët heë – "valle v'r óp d'r rechse vluëgel aa en de Prüse zouwe nog te hulp kómme, da zitte v'r in de knel. Mè valle v'r links aa, da kan ós d'r Prüs gee koad." Ich zaan: "Mon zjeneral, voesaveerasong (mon général,vous avez raison)" en woar 't mit 'm ins.

Mè d'r Napolejóng bleef bei ziene plaan en dach dat de Prüse ónmeugelig kóste beisjpringe, neet alling dat ze d'r zestieënde zoeë versjlage woare wie gedresjd boeënesjtruë, mè dat d'r Kroesjel (Crouchy) ze zouw blieve vervolge en hön an 't kammezoal woar. Doa kumt graad d'r Napolejóng óp ziene witte sjummel aagejage en zeët: "Alla ginnereëls, noe óp uch plaatsje, vier gónt beginne!"
Ich treën doe vuur en zaan: "Monampreur, éé woad gevelles." "Da kót Kuëb" zeët heë. Ich zaan: "Vilt de ouw Garde dalig mit aa?" "Neë" zeët 'e. "Kan ich da zoeëlang hei en doa woeë 't nuëdig is ing hank mit helpe?" vroog ich. "Touwgesjtange en óch vuur d'r Bamberg" zeët 'e en riejt in galop voet.

Noa dat bevel, dat durch de ordonnanse noa alle divisioeëne woeëd gebrach, zoog me de Fransoeëze zich in sjlaagorde ópsjtelle. Neë dat vergeët ich noeëts, al weëd ich zoeë aod wie ing kouw. Dat prachtig gezich óp die troepe!
Intusje woar de zón durchgebroake en 't weer woar sjtaats. Vier sjtónge óp ing huëgde en uëverzoge de ganse ópsjtelling. In de vuurste linie sjtónge de twieë legerkorpse van d'r Drlon en d'r Rel (d'Erlon en Reille). De divisioeëne sjtónge rechs van d'r sjteeweëg va Papelotte, d'r neëve de kavalerie van d'r Sjakkenot (generaal Jacquinot). Óp d'r rechtervluëgel sjtóng d'r broar van d'r Napolejóng, d'r Sjrom mit de lanceers en jeëger te peëd. Óp d'r rechtervluëgel kós me de helme van de koerazeers van d'r Millot (generaal Milhaud) zieë en óp d'r linker vluëgel de koerazeers van d'r Kellerman, woeë d'r Driek en d'r Sjang bei woare.

In de dreide linie sjtónge vier egelig; dat heesj de keizerlike liefwach, de grenadeers, de jóng en ouw Garde-rezjimente ónger d'r Frang (Friant).
Ing sjterke artillerie va mieë wie hónderd kanonne sjlote zich bei die ópsjtelling aa. Neë 't woar ee gezich um mie leëve neet te vergeëte en ich gleuf dat d'r Napolejóng 't ekspres houw gedoa um d'r Welketon (Wellington) angs aa te jage. Ing groeëte vroag of dem , wie heë dat zoog, doe óch nieks in de bóksj is gegange. Mè durch dat alles is te vöal tied verlore gegange. Vier houwe ze al lang versjlage, went mit die ónnuëdige ópsjtelling neet zoeëvöal tied woar verknoeëtsjd.

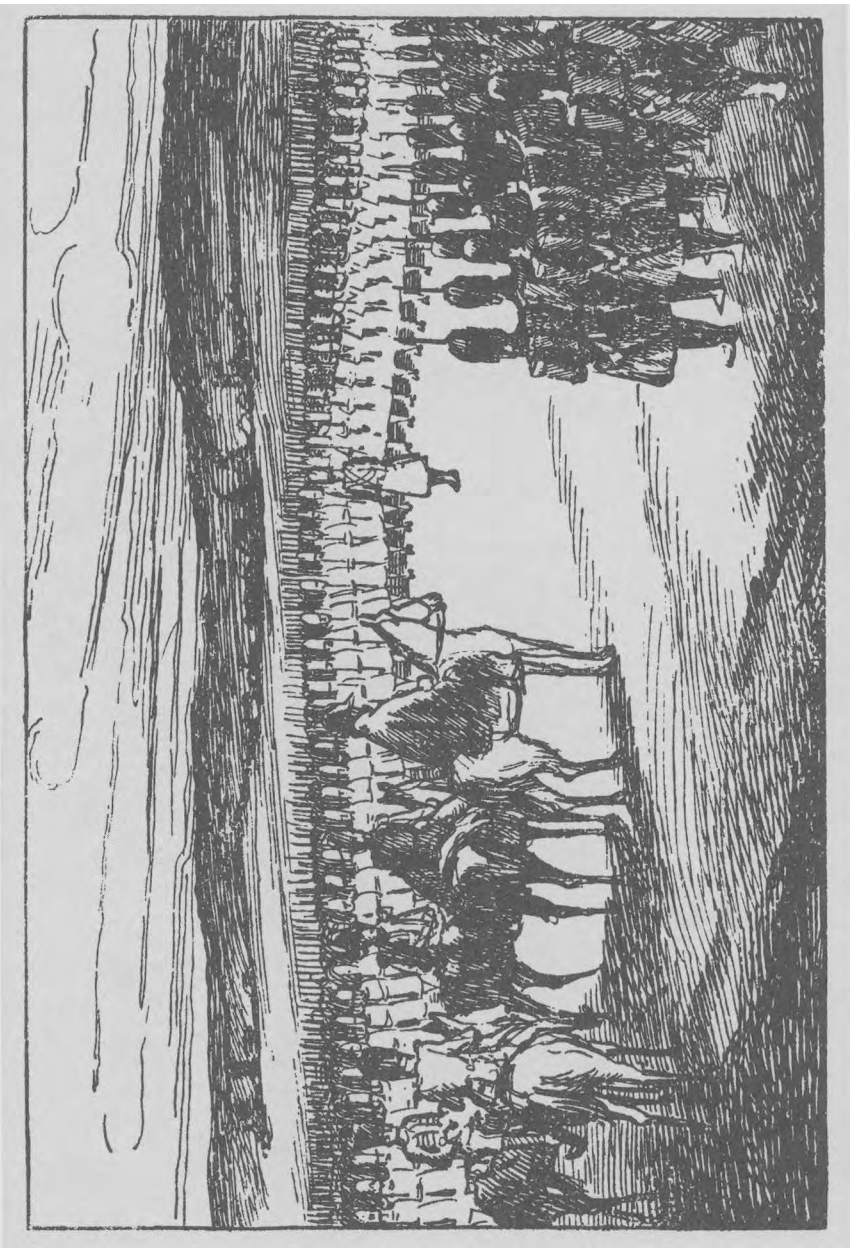

doe koam d'r Napolejóng en hool ing ansjproak

Vier vergónge va óngeduld. 't Is al middig gewoeëde en nog vele vier neet aa. Doe koam d'r Napolejóng en hool ing ansjproak. "Jónge" zeët heë – natuurlik in 't frans – "hüj geet 't drum, dróp of drónger, dink dat dier Fransoeëze zeet, herinner uch de sjlagte va Marengo en Friedland, va Austerlitz, va Jena en Montmirail, woeë d'r vijand zes moal zoeë sjerk woar wie vier; mè vier versjloge ze of went 't kappeshuier woare. Hüj sjtónd v'r óch inne teëge veer of vief, mè vuur ós is dat nieks. Ich verloat mich óp uche heldemood en zónger óch mar inne achter te sjtelle, zaan ich, doot wie d'r Kuëb va Heële! Deë zal uch ee vuurbild geëve; dat is inne Limburger, inne keël van d'r daad en neet van de moel," en heë pietsjde mich ee oog. Doe góng d'r inne hoera óp dat d'r grónk daverde, d'r Napolejóng goof 't teke van d'r aanval en d'r sjlaag va Waterloo begós.

D'r broar van d'r Napolejóng, d'r Sjrom (Jerome), rukde 't ieësj óp mit zes gesjloate kolonne, umgeëve durch tiraljeurs. Heë trók óp ee busjke aa woeë de Nassauer in loge. Ich zaan: "Kóste vier doa al bei zieë." "Mar get geduld Kuëb," zeët heë. De Nassauer weëde verdrieëve, mè doe koame nui bateljons ter hulp mit Ingelsje Garde en mit Hollendsje battereie d'rbei. Ze dónt inne geweldige aanval óp 't kesjtieël Hoezemong (Houzemont), mè doe kós ich 't neet mieë oethaote en ich mit d'r Bamberg vuuroet! Vier sjlote ós aa bei d'r Rel en d'r Loban en wie v'r an 't kesjtieël koame, doe sjtote v'r 't ieësj óp de Ingelender.
Ich zaan teëge d'r Bamberg: "Dat is de ieësjte kier dat ich mit die

winkhung te make krieg, mè ze zalle hüj d'r Kuëb liere kinne, deë zal hön Heëlesj liere."
't Woad is kaom oet d'r mónk, of de Ingelender werpe zich teëge ós aa. Ze sjete 't ieësj inkele van ós neer en valle doe mit de bajonet aa. Ich zaan: "Verdulde winkhung, dat kumt uch duur te sjtoa," en val mit d'r Bamberg óch mit de bajonet aa. Vier sjtoke d'r ee paar dozieng neer en doe gónge v'r mit d'r kolf van 't geweer an de gang en sjloge ze die Ingelsje köp in of went 't posjelei woar.

Vier woare nog gee viedeloer zoeë an de gang – terwiel ós bateljon flink mitholp – of de Ingelsje winkhung loge langs gen eëd en die nog uëver woare lote de lappe zieë en vluchtde 't kesjtieël in.
Ich zaan: "Die letste mótte óch nog draa, Bamberg gank doe achter um 't kesjtieël en val mit get man hön in d'r ruk aa en ich hei va vure in 't kesjtieël." D'r Bamberg klent mit ing vieftig man achter um terwiel ze oet 't kesjtieël geweldig óp hön en óch óp ós sjote en ich val ónger inne reëge va koeëgele va vure de poat in. Doe truf mich inne koeëgel in d'r linker erm – 't woar mar inne vleesjsjuët evvel 't pitsjde geweldig – dat joog mich nog get mieë grel in. Ich vleeg vuuroet en sjtub zoeë geweldig drónger dat ze ónger de poat oet wole vluchte, mè doa vele ze in de moel van d'r Bamberg.
Die sjpas houw d'r mótte zieë, vier sjloge ze neer wie de wil knieng. De poat oet kóste ze neet mieë, dus vluchtde, deë nog kans houw, noa 't kesjtieël in.

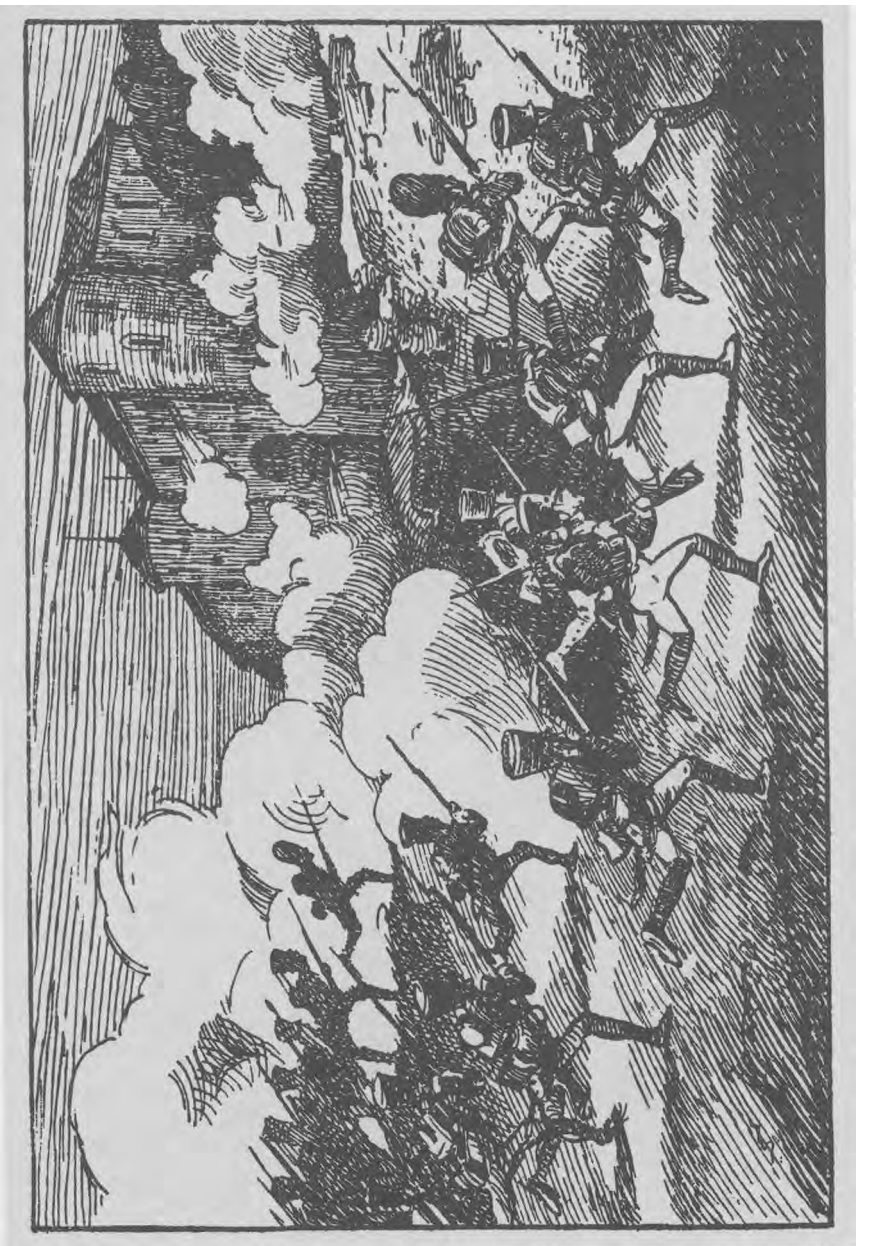

ich zaan: "De letste mótte nog draa geleuve."

ich durchsjtook d'r inkele kiere veer, vief tegeliek, dat ich ze bauw neet van de lans aaf kós kriege en d'r Bamberg sjloog ze mit d'r kolf van 't geweer de köp in

Vier ze noa; mè dat woar doa ee sjpel in de geng en kamere van 't gebouw! D'r inne sjtook me neer, d'r angere sjloog me d'r kop in en went d'r Bamberg mich neet zoeë good ter ziej sjtóng, dan houw 't d'r Kuëb doa óch mennig ogeblik sjlech gegange. Ónge in 't kesjtieël woar ginne Ingelsje winkhónk mieë lebendig, mè boave houwe ze zich versjanst en sjote óp ós. Vier de trappe óp en boave óp zie van de trap sjteet zoeëne Ingelsje Joedas verborge en oane dat ich erg drin houw, sjtikt heë mich ónverwach mit de bajonet hei boave langs d'r kop, zoeë dat went heë mar ing haof hank breed lieëger sjtook, dan houw deë verroaner mich ee oog oet gesjtoake.

Ich sjpring de trap óp, sjnap 'm en werp 'm in inne wórp de vinster oet dat heë mit kapotte erm, bee en rubbe ónge neer kwedsjde. Ging tieën minute d'rnoa of vier houwe boave 't ganse kesjtieël óch leëg, of waal neer gesjlage, of gesjtoake, of de vinster oet gewórpe, dat ze d'r hals broke.

Vier woare wirkelig gans boete oam en móste ee ogeblik oetreste. Lang doerde 't neet, doe kumt innne ordonnans aagejage en zeët: "Kuëb, sjpouw dich gauw mit d'r Bamberg links aaf noa d'r hof van Laheizint (La-Haie-sainte), doa wille de buksejeëgers van d'r Baring durchbreëke. Heë kriet graad hulp van ing brigade van d'r Ompeta." "Dan ginne tied verloare," zaan ich teëge d'r Bamberg. Vier spuide ins i gen heng en doe mit ing hónderd man d'r hin. Graad wie v'r kót draa zint, kumt d'r Milot mit ee rezjiment kurazere aa en mit die valle vier óch aa en sjloge ze dat

't nuie aod woar. Mè doe krege ze wer hulp van Sjotte mit die bloeëte bee en doedelzek en doabei de Hollender ónger d'r Perposjee (generaal Perponcher).

Dat woar doe ee geweldig treffe: mè de koerazeers en ich en d'r Bamberg ranzelde zoeë drónger dat ze al gauw truuk trókke; evvel ich houw nog de geleëgenheed d'r Perposjee va zie peëd te kletsje en dach dat heë genog houw; mè later hoeëd ich dat heë wer ópgekoame is. Wie vier minde dat v'r ze versjlage houwe, doe koam d'r Pikton (Engelse generaal) aageheld mit ing Ingelsje brigade. Ich lek aa en sjeet 'm van ziene appelsjummel aaf en de lamp woar vuur hem oet. D'r Pak (generaal Pack) veurde doe 't kommando en ich mót zage, ze sjtreie tsemlig mit koeraasj, mè 't hólp nieks, ze móste draa geleuve. Graad wie v'r benoa d'r mit veëdig zint, doe sjikt d'r Welketon versjeie rezjimente dragonder te hulp. Dat woar ós get mechtig gats en umdat ze ós inkele battereie houwe aafgenoame, zaan ich an d'r Drlon: "Loate v'r get retirere da kriege v'r óch warsjienlig hulp."

Vier gónt get truuk en krek wie ich houw gezag en gedag, doa sjikt d'r Napolejóng óp 't krietisj moment hulp. De lanceers van d'r Sjakkemong (Jacquemont) kómme in volle galop aagerend. Ich zoog 't Klöaske d'rbei en reep 'm nog noa: "Klöaske, kiedel good ónger die Ingelsje winkhung." Gee vieëdeloer d'rnoa houwe v'r de verloare battereie wer truuk en d'r Ingelender woar versjlage. Doe kumt d'r Welketon nog zelf aagevlege um zieng vluchtende

dragonder truuk te haote, me 't hólp nieks. Ich óp 'm aa en wool 'm van 't peëd kleëne, mè de prie houw 't bemerkt en sjleet mich mit ing voes ee sjeef gezich en galoppeerde voet. Wie ich mich umdrieën, zieën ich graad 't Klöaske mit inkele achter geblieëve Ingelsje dragonders vechte en bemerktde dat heë teëge ee man of twintig 't te kaod kreeg, ofsjoeën heë d'r geweldig ónger bessemde.

Ich dróp aa. Genau óp dat ogeblik huit 'm zoeë inne Ingelsje winkhónk va achter mit d'r sabel dat 't erm Klöaske achteruëver van 't peëd vool en wie ich minde moes-doeëd. Dat doog mich toch zoeë leed, dat ich va grel bauw oetee sjpróng; ich sjnap zieng gevalle lans – lanceers hant ing lans – en mit dat lank en gevierlik woape werp ich mich teëge de dragonder, sjteëk de peëd mit de keëls neer dat 't ing sjpas woar um te zieë. Mè vuur inne sjlaag van inne sabel oetwiekende, sjtrukel ich uëver 'ne doeë, deë doa loog, en val. Van dat ogeblik mak inne angere dragonder gebroek en sjleet um mich d'r kop in twieë te sjpliete; mè Godzedank d'r Bamberg, deë bei woar gesjprónge, pareert d'r geweldige houw en redt mich 't leëve.

Ich sjpring óp, vring 'm d'r hals um – neet d'r Bamberg, mè deë dragonder – en in ee paar minute houwe vier, ich en d'r Bamberg, ze allemoal, die neet gevluch woare, um zeep geholpe. Vier sjtónge doe alling en wole ós noa 't Klöaske umzieë. Doe kumt nog ing verloare gelope Ingelsje kompanei. Wie ós d'r kaptein zuut, reupt

heë: "Jónge, doa is d'r Kuëb va Heële en d'r Bamberg va Oake, dat zint de twieë koadste van de ganse franse armee; loate v'r die kapot make of vange." Heë sjprook Ingels of zoeë ee soat Welsj, wat gee miensj versjteet, me dat versjtóng ich toch wat heë uëver mich en d'r Bamberg welsjde. Ich zaan: "Bamberg, 't geet ós an d'r kraag, mè loate v'r doeë wat v'r kinne; vier haote de rugke ópee aa en doe wurps dich links teëge d'r troep en ich mit de lans rechs."

Doamit woare die Ingelsje winkhung al kót bei ós en vele ós aa, mè ze houwe neet mit koa-jónge te doeë. Ich 't ieësjte d'r kaptein de lans durch 't kammezoal gesjtoake, dat heë vuur de letste kier de tóng ing haof el oet d'r mónk sjtook en doe de angere gekiedeld. Ich durchsjtook d'r inkele kiere veer en vief tegeliek, dat ich ze bauw neet van de lans los kós kriege en d'r Bamberg sjloog ze mit d'r kolf van 't geweer zoeë zier de köp in, dat ze ging tied houwe ós te blessere. Ze zoge 't dan óch in en lepe wie echte winkhung d'r van durch. Ja, in die inkele minute houwe v'r d'r in de dartig um zeep geholpe.

Doe gónge v'r bei 't Klöaske.'t Keëlke houw 't erg benauwd en woar d'r sjlech an touw. Ich zaan: "Klöaske, 't is mit dich gedoa, erm keëlke." "Ich gleuf 't óch," zeët heë nog en doog de oge touw. D'r Bamberg hool 'm de veldflesj an d'r mónk – woeë joamer genog ginne franse brandewien in woar, mè get water – en makde 'm de lippe get naat. Heë bekeek ins de wónde, die heë óp d'r kop en óp de sjouwere houw en verbóng ze 'm zoeë good meugelig. Ich

vier nome 'm óp en droge 'm in dat hoes, woeë heë zie testament kós make

zaan: "Bamberg 't is vergeëfse muite, 't is bótter an 'ne voele vusj, 't keëlke geet prietsj." Doe sjleet heë de ogen nog ins mit 'ne ermzieëlige blik óp of went heë wool zage: "Adieë jónge." D'r Bamberg lieët 'm nog ins drinke en zeët: "Kuëb, loate v'r 'm mitnumme bis in dat hoes – dat kót d'rbei sjtóng – vier legke 'm doa, da vingt 'm doa gauw de ambelans." Vier nome 'm óp en droge 'm in dat hoes, woeë heë zie testament kós make.

Vier houwe ginne tied um ós langer an 'm óp te haote, want d'r sjlaag woar nog ummer an de gang. Mè doa hure v'r boave in 't hoes ee geroesj. Ich zaan: "Wat zouw dat zieë Bamberg?" Want de bewoeënere oet de ganse sjtrieëk woare al inkele daag gevluch vuur de Prüse en 't gevoar van de gevechte. "Waarsjienlik verborge Ingelsje winkhung," zeët 'e. Vier de trap óp noa boave. Noe woar achter dat hoes ing watermuële, die vier va vure neet houwe gezieë. Wie v'r boave kómme, zint v'r de winkhung inne gank aaf lope noa de muële in. Ich zaan: "Bamberg, loop gauw noa d'r angere kank, da valle ze dich in de moel."
D'r Bamberg aaf en achter um 't hoes en ich boave achter de winkhung. Ich loop in 'ne iever durch en bemerk neet ee loak en ing rótte plaatsj, die in d'r vloer woar en val óp ins hals uëver kop durch 't loak ónge noa de muële in en dat genauw in ing groeëte vol meëlkis. Ich houw mich durch d'r val get pieng gedoa, mè sjpring óp en wil noa de duur vlege, mè zieën dat ich graad óp 'ne sjneiman liek van 't meël – woeë-in ich houw geleëge – doe geet de duur óp en ing twintig Ingelender mit gelane gewere sjtorme óp mich aa.

Wie ze mich zint, versjrekke ze. Ze minde gewis dat ich inne gees woar en sjtónt ee ogeblik wie an de eëd vasgevroare. Dat woar mie geluk, want achter mich zoog ich een loak in de moer en sjpring wie d'r blits doa durch oet. Mè leve hieëmel, doa val ich graad neëve 't muëlerad in ee deep water en 't woar zoeë of zoeë, da woar ich verzoape; mè gelukkig sjnap ich mich vas an ing trap van 't muëlerad, trek mich oet 't water, klum noa boave en kroep durch ing vinster wer de muële in. Ich pak ing gaffel die doa sjtóng – 't geweer woar mich voet gekoame bei d'r val durch 't loak in de meëlkis – en ich óp zeuk noa de winkhung. "Krak" zeët d'r vloer wer en doa val ich alwer durch de rotte planke hin en kóm in 'ne verkessjtal terech, woeë ee sjtuk of zes verkes loge.

Die prieje sjene versjeie daag gee voar te han gehad en wie oetgehungerde weuf vele ze óp mich aa. Umdat nog uëveral meël óp mieng montoer zoot – dat durch d'r val in 't water ee soat pap woar gewoeëde – bete mich de sjinöaster woeë ze mar kóste. Ich houw nieks in de heng um ze aaf te kiere, umdat de gaffel durch deë val óch verloare woar. Ich sjpróng evvel óp en sjloog mit de vuus drónger en sjtamde ze mit de hakke van de sjtieëvele wat ich kós um ze mar va mich aaf te haote; doe bemerk ich dat d'r sjtal óp manshuëgde mit planke woar óngersjlage. Ich sjnap de böavesjte plank um druëver te sjpringe, mè de plank brik aaf en ich val wer óp d'r ruk tusje de verke. Die prieje valle wer uëver mich hin en vrote en bete an mich of went ich ing kroeët woar. Ich dach dat ich verloare woar, mè sjpring nog ins óp en dis kier luk 't mich uëver

mit d'r sabel in de hank leep heë te voot vúúr ós, um, wie d'r minste soldoat mit aa te valle en vier stormde vuuroet

de planke te kómme, die evvel wer los lote en ich val noa d'r angere kank in ee sjtelke woeë inne ouwe muële-eëzel sjtóng, deë mich gaar neet vruntelig aakeek.

Ich zaan: "Kameraad, bis mar ruiïg, ich doeën dich nieks." Mè de prie begós te sjloa en te biete of went 'e roazend woar gewoeëde en ich woar van de drüp in d'r reën gekoame. Ich leep rónk in d'r sjtal en dat bieës achter mich. Ich wil de duur oet, mè doa lik mich inne wuste kettinghónk, zoeë groeët wie ee kaof. Went deë mich houw gekrieëge da woar ich gans verloare; heë houw mich kapot gemak en oeteree gerieëte. Ich dink – want d'r eëzel houw mich óch nog in d'r nak vas – mót d'r Kuëb da noe hei zoeë sjterve?
Doamit riet ich mich los, sjpring in de krub van de prie en wil mit inne voot óp d'r óngersjlaag van d'r sjtal sjtoa, um boave durch 't loak te kroepe, evvel doe sjnapt mich d'r eëzel an 't linker bee en riet mich bauw aaf. Durch deë forsj brik d'r ganse óngersjlaag en ich kotel al wer in d'r sjtal tusje de verke en d'r eëzel, deë noe óch d'rbei woar wie d'r óngersjlaag um loog.

Alles veel wer óp mich aa, mè ich neet voel, sjpring vuur de twieëde kier óp de krub van d'r eëzel en 't lukt mich durch 't loak noa boave te kroepe.
Of ich vroeë woar! Dat woar doa inne zulder woeë koare en terf loog, gewis vuur de muële. In d'r linkse hook woar ing vinster. Ich dróp aa en wool droet sjpringe; mè gelukkig zieën ich nog bei tieds, dat doa ónge d'r muëleweier woar en waarsjienlig erg deep,

zoeë, dat went ich drin sjpróng. d'r Kuëb verzoop. Óp dat moment huur ich neëve mich ee sjpektakel en bemerk ee loak in de moer woeë 't rumoer vandan koam. Gewis Ingelsje winkhung woeë d'r Bamberg achter is of die mich an 't zeuke zint.

Ich haot mich sjtil. Doamit sjtikt inne d'r kop durch 't loak neëve mich en wilt d'r durch kroepe, want heë woeëd mich neet gewaar. Ich sjnap 'm mit d'r kop, vring 'm um of went 't inne haan woar deë gesjlach woeëd en breëk 'm d'r nak; trek 'm durch 't loak en werp 'm de vinster oet, d'r weier in. Sjnak d'rnoa sjtik wer 'ne kop durch 't loak; ich sjnap 'm wer gauw en 't ging dem wie ziene vuurgenger en zoeë volgde d'r nog zieëve, die 't allemoal wie d'r ieësjte ging. Doe kumt wer inne, mè God-ze-dank dat ich óp tied zoog dat 't d'r Bamberg woar! Heë woar achter de winkhung geweë. Heë zeët: "Woeë zint ze Kuëb?" Ich zaan: "Ónge in d'r weier zint ze mit gebroake häos an 't zjwumme." Ich vertelde hem wie 't gegange woar, óch in d'r verkessjtal en heë lachde zich bauw inne poekel.

Vier gónge doe noa ónge woeë heë mich d'r verkesdrek en de sjmierlapperei get aaf wósj. Vier sjwidde wie de des. Doamit zient v'r inne ordonnans in ren aakómme. Wie heë ós zuut, drieënt heë 't peëd óp ós aa en zeët: "Mesjeu, d'r zjeneral sjikt mich mit 't berich noa uch dat dier uch noa d'r rechse vluëgel mót sjpouwe um teëge de Ingelender en de Hollender mit aa te valle."
Vier dróp aa. Vier zint nog ging hónderd sjrit wied, doe zient v'r va

wieds sjtubwolke ópgoa.'t Woar in de richting van d'r busj va Frisjemong (Frichermont). Ich zaan: "Bamberg, wat zouw dat zieë? Va deë kank kinne ging Ingelsje winkhung of Hollendsje kieësköp kómme. Zouwe 't de Prüse zieë of d'r Kroesjel (generaal Grouchy)?"

't Woar umsjtrieëks veer oer. "Dat is bedinkelig" zeët d'r Bamberg. Doamit kumt ing nui ordonnans, sjleet aa en zeët: "Mesjeu Kuëb en Bamberg, d'r Napolejóng bevilt uch dierek truuk bei de Garde te kómme. Ze mót aavalle want de Prüse zint gekoame en hant zich in d'r sjlaag gewórpe. De brigades van d'r Bulow zint al aagevalle." Vier wie d'r wink truuk noa de ouw Garde. De jóng Garde koam ós al in sjtormpas teëge mit inkele battereie ónger d'r Doehem (generaal Duhesme). Ich zaan: "Mon zjineral, 't weëd bedinkelig, die Prüsesje hóngerliejere zint te hulp gekoame; noe is 't zes teëge inne van ós." Mè heë houw ginne tied um ós antwoad te geëve.

Óp dat moment joog ós óch al d'r Kellerman mit zieng koerazeers vuurbei, heë woar deë daag wal twintig kier aagevalle en houw jieëker kier de Ingelsje winkhung gesjlage. Ich zoog d'r Sjang en d'r Driek nog d'rbei, die allebei d'r kop verbónge houwe, ee bewies dat ze al good d'r tusje houwe gezeëte. Wie vier bei ós troepe koame, zoge v'r dat nieks mieë doa woar wie de ouw Garde ónger d'r Frijan (Friant).
't Woar doe haof zes. Alles woar in d'r sjlaag gewórpe. 't Woar

zung en joamer dat die verdulde hóngerliejere va Prüse woare gekoame, want de Ingelender en de Hollender en 't ganse tuug woar versjlage. Noe wie die wied uëver de hónderddoezend Prüse frisj aakoame, kóste zich die winkhung en de kieësköp hersjtelle, terwiel ós diviesioeëne kapot woare va vermuidheed.

De Prüse woare allemoal in d'r sjlaag gewórpe. D'r woar ópins inne sjlaag an de gang, de kanonne dónderde en rammelde, de gewere knalde, de gewónde en sjtervende grene en kermde va alle kante, ee geweld of went de ganse welt an 't vergoa woar. Doa kumt inne ordonnans mit 't bevel van d'r Napolejóng zelf, dat de ieësjte kolon van de ouw Garde mós aavalle. Vier gove ós allemoal de hank en woare zoeë vroeë as of v'r 't groeët loat in de loaterei houwe gewónne.
"Anavang (en avant)" klónk 't kómmando van d'r Neij en heë zelf veurde ós aa.

Mit d'r sabel in de hank leep heë te voot vúúr ós, um, wie d'r minste soldoat mit aa te valle en vier sjtormde vuuroet. Doa woar ging mach óp eëd die ós kós teëgehaote. 't Woar wie 'ne orkaan óp zieë. Vier vole d'r Welketon aa en vernetigde 't ee rezjiment noa 't anger. Nieks woar mieë uëvergeblieëve, as doe graad neet d'r van Ziethen mit innige divisioeëne Prüse aakoam en tegelieker tied d'r Vivian mit de Ingelsje huzare-rezjimente en doa wer achter de Hollender ónger d'r Sjassee (generaal Chassé) mit ing mach va kanonne; mè alles kós nieks nótse, vier wórpe alles uëver hoop en broke ze d'r nak.

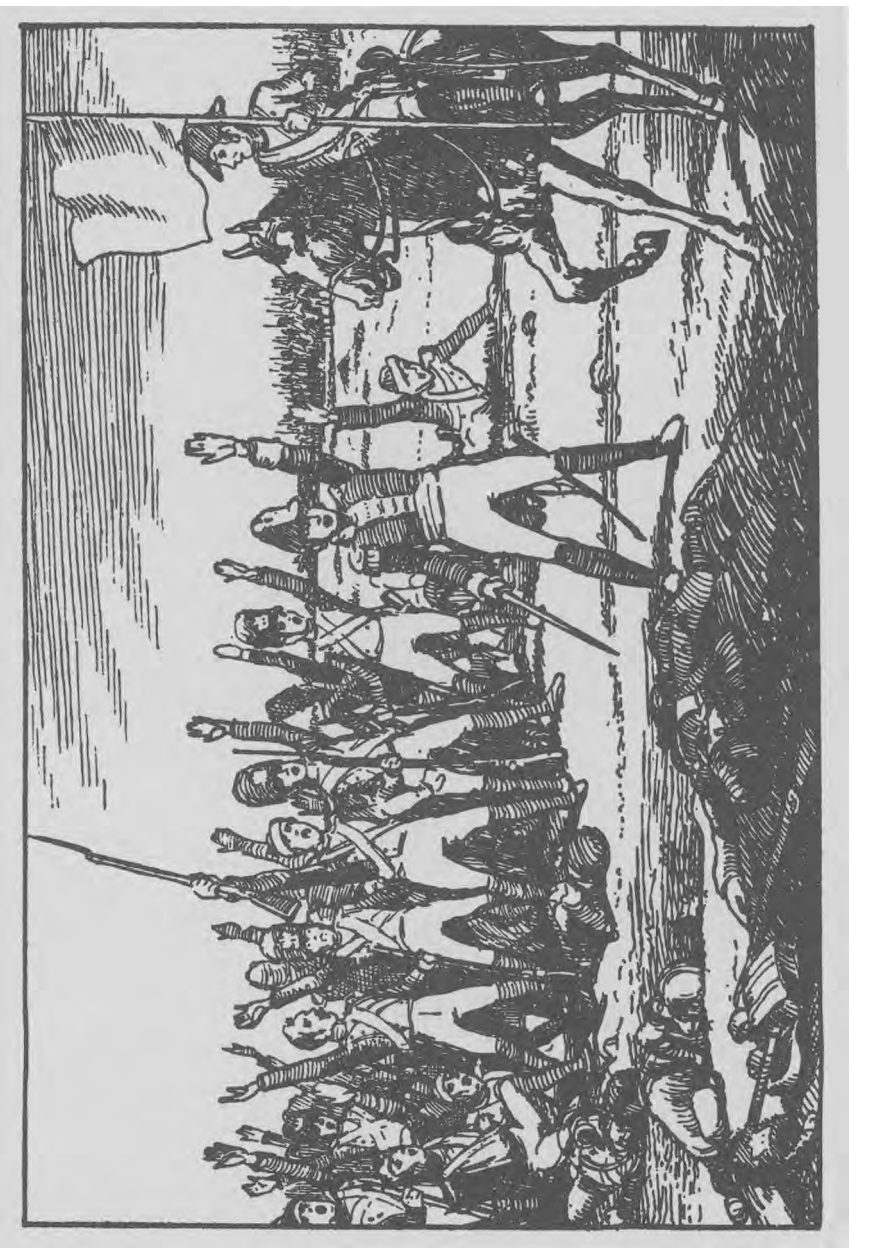

mè doe góng inne sjrei wie oet ing insige keël of went de eëd woeëd oape gerieëte en deë bis in d'r hieëmel sjalde "de Gard-muur-mene-serong-ba (la Garde meurt, mais ne se rend

Doe kumt d'r Prins van Oranje nog mit inkele bateljons Nassauer aa en wurp zich twieë moal teëge ós. Mè die móste óch draa geleuve, ginne man bleef uëver deë zich neet tiedlig oet d'r sjtub houw gemak. D'r Prins vóch good, mè d'r Bamberg mikde óp 'm en sjoot 'm van zie peëd aaf. Mè die verdulde Prüse, ze woare mit inne te zier groeëte troep. Doadurch kóste zich de Ingelsje en Hollendsje battereie hersjtelle. Die wórpe doe ee vuur óp ós, dat ganse reie van de ouw Garde voet mieënde.

Dat woar erg en óp dat ogeblik koam óch nog d'r Blücher en d'r Kniesoer (generaal Gneisenau) mit al hön troepe en wórpe ze in d'r sjlaag. De twieëde en letste kolon van de ouw Garde sjtormde d'r teëge in mit hulp van óch 't letste rezjiment koerazeers van d'r Kellerman. Ós kolon wórp zich óch nog ins teëge de Ingelsje winkhung, mit ing krach die nieks weersjtóng. Ich mit d'r Bamberg, vier woare wie wil lieëwe, vier sjloge, sjtoke en wórpe ze uëverhoop en makde ze kapot of went 't ratte woare, dat ze kwiekde wie mager verke die gesjlach woeëte. Doe zoog ich d'r Sjang van 't peëd valle. Ich óp 'm aa, sjnap ziene sabel en sjloog sjlaag vuur sjlaag d'r inne winkhónk noa d'r angere d'r kop van d'r rómp aaf, dat ze wie kegelklöts uëver gen eëd rólde. Mè de kanonne brulde zoeë óp ós en sjerve vloge zoeë in ós geledere, dat ganse reie vole of went koare gemieënd woeëd.

Vier zoge in dat 't verloare werk woar. Dat woar hei gape teëge 'ne bakoave. Nog ins probeert d'r Napolejóng – deë bei ós woar

gekoame – d'r sjwerm Prüse, Ingelender, Hollender en al dat krauw weersjtank te beie en mak van 't uëvergeblieëvene van zieng trui ouw Garde inne karee, woeëbei zich dan de versjlagene rezjimente zouwe kómme verzamele. Mè leidergods, de verwarring woar te groeët. D'r sjwerm deë uëver ós veel wie hónderd-doezende-miljoeëne beie, woar al te geweldig!

D'r Napolejóng wilt mit zieng ouw Garde sjterve, mè vier vole 'm allenui um d'r haos en sjmeëkde hem zich te redde en endlich óp ós gebeën en gejoamer, gieëf heë d'r sjummel de sjpoare en vuur de ieësjte kier in zie leëve kierde heë d'r vijand d'r ruk.... De ouw Garde ging neet van de plaatsj; mè die ouw keëls grene wie kinger wie ze d'r Napolejóng zoge vluchte.
Doe koam inne parlementeer van d'r Blücher en d'r Welketon um de ouw Garde te vroage of ze zich wole uëvergeëve, da kóste vier mit kreegmans-ier aafsjeze.
Mè doe ging inne sjrei óp wie oet ing insige keël of went de eëd woeëd oapegerieëte en deë bis in d'r hieëmel sjalde: "De gard-muur-mene-serongba (la Garde meurt, mais ne se rend pas)" en vuur de letste moal reep d'r Neij: "Attakee" en nóg ins wórpe vier ós – die allemoal oet versjeie wónde blouwde – óp d'r hónderdvoudige vijand.

Ich zoog ing granaat neëve mich neer valle, veulde óp versjeie plaatsje get durch mie lief goa en 't woar mit d'r Kuëb gedoa....
Wier weet ich nieks mieë wie 't nog gegange houw. Ee paar daag

ze hant mich doa wer ópgelap en drei moand noaderhank kós ich óp krukke noa heem sjeze.

d'rnoa bin ich wer wakker gewoeëde en 't woar mich of went ich lang joare houw gesjloape en doe loog ich i Brussel in ee hospetaal. Ich woar geweldig versjangeleerd, houw ee bee kapot, ee sjtuk oet ing sjouwer, rubbe kapot en nog get klingighede, wie get koeëgele in de bee, erm en batse.

Ze hant mich doa wer ópgelap en drei moand noaderhank kós ich óp krukke noa heem sjeze. Later bin ich wer d'r ouwe Kuëb gewoeëde. Tot bliedsjap vernoom ich dat 't Klöaske wer boave dróp woar gekoame en d'r dans óntsjprónge woar; d'r Bamberg, d'r Sjang en d'r Driek - ofsjoeën allemoal erg verwónd – woare óch nog in 't leëve. D'r Driek mit ee hote bee en mar inne erm.
Vier zint noaderhank nog deks beiee geweë en hant uëver Waterloo gesjproake. Allemoal woare v'r 't eens, went d'r Kroesjel (Grouchy) nog óp tied óp 't sjlagveld woar gekoame mit zieng zes-en-dartig doezend man, dat vier dan d'r sjlaag nog houwe gewónne al woare ze nog mit zoeng uëvermach. Óch went d'r Napolejóng mar 't zoaterdigs woar aagevalle of 't zóndesmörges vreug, da woar d'r sjlaag aafgelope vúúr dat de Prüse woare aagekoame.
Óch houwe v'r gewónne went d'r Napolejóng houw gedoa wie d'r plaan va mich en d'r Neij woar en 't ieësj d'r linker vluëgel van d'r Ingelender houw vernietigd.
Mè 't is allemoal noazauwel, 't is vuurbei en neet mieë te verendere.

En wat is 't noe – vervolgde d'r Kuëb noa ee ogeblik – noe han

ich zoeë vöal mitgemak en mint dier dat ze mich doavuur noaderhank ier bewieëze houwe?
Neë gee sjpiet. Doezend moal kós ich de heldedade vertelle en da sjtónge ze va verwóndering te kieke of went d'r Sultan va Turkeije i Bensroa óp inne kieësjeboom zoot. 't Versjteestemich sjtóng hön dan sjtil wie bei 'ne kapotte moothuëvel. Mè dat ze mich ins van d'r gemeenteroad houwe gemak of mar köster i de kirk – want zinge kós ich in deë tied wie ing goodmeële – neë zoeë wied rikde hön versjtank neet. Ónger ós gezag, hant ze zich wie hóngsvotte gedrage teëgenuëver mich.

Alaaf Mestreech, dat hat ziene Sjang alle ier bewieëze, zelfs zoeë sjterk, dat ging famielie of hoes doa is of me hat inne van de jónge Sjang loate deupe en dat dónt ze hüj nog. Óch Beëk en Hulsberg hant dat vuurbild gevolgd mit hön Klöaske en d'r Driek. Ich han i Heële allemeleëve wie ee peëd kinne wirke; mè ich mót d'rbei zage, ich han evvel óch vöal plezeer in de welt gehad, vuural mit de kirmes as v'r mit de sjutterei sjtormde: sapprestie, da zoogste de blauwe oeteree sjtubbe as d'r Kuëb aakoam.

En wie ich 't Nieës (Agnes) vreide en mit 'm noa de Sjeter kirmes ging en doa deks genóg de ganse wiep (danstent) leëg sjloog, went ruzie koam en ze mich get vöal sjpel d'r hin makde of 't Nieës get lestig vole. Óch in d'r ieësjte tied van mieng trouw houw ich ee plezerig leëve. Evvel wie d'r ouwe daag aakoam, begós 't lankzamerhank duusterder oet te zieë.

't Ieësj sjtórf mieng gouw ouw módder en wie aod dat ze woar, góng 't mich hel an 't hat. Ich houw höar toch nog zoeë geer get 't leëve verlengd al houw ich de joare van 't miend mótte aafnumme. Och wat woar dat ing gouw blutsj, mieng braaf ouw módder. Ich herinner mich wie d'r daag va hüj mieng truukkier, as vermagerde kruppel óp krukke va Waterloo. Wat woar dat inne gelukkige daag vuur höar. Wat green ze va vruid, al woar ich nog zoeë versjangeleerd. Ze woar neet tot bedare te bringe. Lache en griene wisselde zich um 't ogeblik aaf. As ich doa aa dink, da weëd 't mich nog week um 't hat.

Wirkelig, 't oog van d'r ouwe Kuëb woeëd vóchtig. Mieng kinger – ging 't noa inkele depe zuchte wier – die zint al jónk gesjtórve. Inne jóng woar muurder en vool bei d'r bouw van de kirk óp Heëlehei van d'r sjtieger, moesdoeëd. 't Inzige meëdje wat ich houw, sjtórf mit twieë-en-twintig joar an nervefieber. D'r Anton – d'r uidste- deë is óch jónk gesjtórve, deë is mar zieëvetig joar gewoeëde en 't is bei ing getrouwde dochter van hem – alzoeë bei ee kleekink – dat ich noe 't genadebroeëd krieg.

Heë wósj effekes mit d'r ruk van zieng hank langs de oge, woeë ich ee paar troane zoog oetkómme en alwer zuchtend en weemeudig ging heë wier. 't Nieës, mieng leef vrouw – God gieëf ze d'r hieëmel – ligk Goddank óch al vieftieën joar óp d'r kirkhof. Heë zjweeg en alwer ging de hank langs de oge. Ich zaan: "Is de vrouw al zoeë lang doeëd?" "Joa", antwoadde heë, "Goddank dat

ze sjtórf en ózze leve Heer ze holde, doamit ze endlich oet 't leed verlos woeëd. Wat dat erm miensj geleie had, kan ich uch neet zage en gun ich ginne hónk."

Alwer ging de hank langs de oge. Drei joar an ee sjtuk is ze neet oet ge bed en 't lieje geweë. Ze houw ing ónganeëslige inwendige kwoal, die ginne dokter kós en woeëvuur gee kroed gewasse woar. Pieng wat ze had oetgesjtange dat is neet te zage, mè inne troeës – de hank ging alwer langs de oge - ze is sjtil en kalm gesjtórve. Ze ging wie ing lamp oet - d'r truie blik óp höare erme Kuëb gerich, deë noe alling en verloate wie ee weeskink in de welt achter bleef – en deë noe nieëmes noadesj mieë houw.

Va doe aaf is mich 't leëve óch eëvevöal geweë. Zoeëlang as 't Nieës nog woar – al woar ze dan óch krank – bóng mich toch nog get an de welt, mè noe nieks mieë. Ich bin noe inne sjtank-in-d'r weëg, inne ballas deë me geer uëverboord zouw werpe, deë óch nurges mieë vuur doogt. Zoeëlang mieng bee mich nog droge, ging ich mich jieëker daag get bei höar óp 't graf óp d'r kirkhof zette, mè noe drage mich mieng ege sjtumpele neet mieë. D'r Kuëb va Heële, ins zoeë sjterk wie ee peëd, is inne oetgebrangde kluut. (En wer ging de hank langs de oge). Nieëmes herinnert zich nog d'r Kuëb va vreuger - alling d'r rector Sjtasse bringt 'm noe en dan ee peksjke toebak- en doarum is noe alling mie verlange, zoeë gouw wie meugelig bei die va mich te kómme. Bei mieng braaf módder en vadder, mieng leef vrouw en kinger en doabei hoap ich d'r

Napolejóng en die ouw vrung wer te treffe.

't Woeëd mich óch ee bietje te week um 't hat um die dreufgeestige oetinge – óp zoeë inne aagriepende toeën mit beëvende sjtum gesjproake en woeë-in 't volle gemood ziene oetdruk goof – langer aa te hure. Ich goof d'r Kuëb de rechter hank en sjtópde hem mit de linker 'ne doebele frang in de voes. Heë hool mieng hank krampechtig vas en doog zich doezend moal bedanke vuur 't geldsjtuk en de twieë dröpkes. Ich zaan: "Dag Kuëb, adieë." "Evvel hei óp de eëd neet mieë, 't doert neet mieë lang mit d'r Kuëb," woar zie antwoad.

En wirkelig, mar ing weëk of veer d'rnoa droge ze 'm noa 't graf en graad wie heë houw gezag, vergeëte durch de welt. Nieëmes herinnerde zich d'r Kuëb va Heële mieë. Alling zieng klingdochter mit höare man en ee paar noabere, dat woar d'r ganse liekesjtoet.

D'r Kuëb va Heële is vuur ummer verdwieëne en vuural vuur 't Heële va noe – de sjtad va koal en anger industrie, woeë mar geld mit verdeend ka weëde, - zal d'r Kuëb va Heële gaar neet han besjtange. Ze zalle mesjieë ins van 'm hure vertelle of went 't ee sjprookje woar. Ze zalle sjouwere óptrekke uëver de heldedade die heë doog en dinke dat ze mar verzónne zint. Mè de echte ouw Heëlesje, die d'r Kuëb nog hant gekind, die zalle gruëtsj en fier óp 'm zieë en zage: "Ja, dat woar nog inne van 't woare Heëlesje ras."

Heële hat wirkelig verdeenstelike manslüj óp allerhand gebied gelieëverd, mè óch sjterke keëls mit koeraasj en doabei behoeëd d'r Kuëb gewis in de ieësjte plaatsj.
Houw, wie d'r Kuëb sjtórf, d'r geniale Heëlesje dichter Dautzenberg zieëliger nog geleëfd, gewis zouw heë ing Ode gesjrieëve han ter noagedachtenis an d'r Kuëb.

Het was in de maand oktober van het jaar 1888. Ik had mijn geboortedorp - het vreedzame en kalme, maar o zo interessante Heerlen, nu een grote stad in ontwikkeling, waar alle kalmte en rust is verdwenen, verlaten. Heerlen, een plaats van werken en zwoegen, een jachtveld naar geld en goed. Ik woonde nu in Tilburg.
Door de in dat jaar prachtige nazomer aangelokt, was ik een dag daar op vakantie zoals men dat noemt. Het was precies vijf jaar geleden dat ik op een wandeling d'r Kuëb (Jacob(us) va Heële (Heerlen) in de berg naar Klimmen had ontmoet en hij mij toen onder andere over zijn deelname aan de tocht met Napoleon in Rusland vertelde. Het verhaal dat ik destijds in de Heerlense Almanak had geschreven.

Geen beter tijdverdrijf wetend, ging ik 's middags mijn hooggeschatte vriend en oud vioolmeester, de heer Fr.Hennen op het kasteel Strijthagen in Welten eens opzoeken. Ik maakte echter de wandeling via de Linge, door Benzenrade, langs hoeve de Rousch, voorbij de Doom, het eens gewezen jachtslot van Keizer Karel, om mevrouw Stijfs, dat wil zeggen, de bekende herberg rechts te laten liggen en het oude kerkje links (jammer dat men het antieke prulletje met zijn mooie herinneringen heeft afgebroken), om zo naar het kasteeltje te wandelen, waar ik de eens in Engeland zo beroemde violist dacht te vinden, op de Weltervijver in het schuitje of bootje, lezend of componerend.

Toen ik de Doom voorbij was en het werkelijk idyllische Welten in wilde lopen, bemerkte ik een armzalig en bouwvallig huisje met rieten dak, waarin heel veel gaten zaten. Vóór het huisje op een houten bank zat een oud en gerimpeld mannetje, naar schatting van ver boven negentig. Hij had nog de korte broek met omslag aan, een paar klompen aan z'n voeten, in blauwe hemdsmouwen. Op z'n hoofd'n slaapmuts met het kwastje, dat op z'n rechter oor hing. In z'n hand een rozenkrans. Ik werd door die antieke verschijning onwillekeurig getroffen, want ze deed me denken aan d'r Kuëb va Heële. Zou het mogelijk zijn dat die nog leefde en in Welten woonde ?

Ik ging korter naar hem toe tot vlak bij hem, zonder dat hij mij bemerkte. Zo verdiept was hij in het gebed. "Nu nog tien weesgegroetjes voor Napoleon" hoorde ik hem lispelen. Dit gaf me de overtuiging dat het werkelijk d'r Kuëb va Heële zou zijn. Geloven kon ik het bijna niet. Enkele jaren terug nog flink en nu als een uitgebrande kluit of turf die op het punt van uit elkaar vallen was. En dat de eens zo sterke Kuëb va Heële !

Daaraan zie je dat hier alles op aarde vergankelijk is. Jaren geleden zo sterk als drie paarden en door geen demon te temmen. En nu konden zijn eigen benen hem niet meer dragen. Ik sprak hem aan en zei hardop: " Dag Kuëb." Ik zei: "Je zult mij wel niet meer herkennen, maar vijf jaar geleden heb je me eens een interessant verhaal van de oorlog in Rusland verteld." "Ja, vijf jaar geleden

voor het huisje op een houten bank zit een oud gerimpeld mannetje

was ik nog een andere kerel en nog pas drieënnegentig jaar. Nu is het versleten werk. Ik ben helemaal op en rijp voor de wormen." "Je zou toch nog menig jaar mee kunnen gaan, " merkte ik op. "Nee man" zei hij, " de laatste winter heeft me flink geruïneerd en het gaat niet goed met me. Dat de man met de zeis me maar komt halen. Hier heb ik toch geen plezier meer."

"Mijn oude vrienden zoals Napoleon, Neij, Bamberg en honderd anderen, zijn toch al allemaal ingerukt. Als ik daarboven maar weer met hen samen kom, dan is voor mij alles goed." "Daar is geen twijfel aan" zei ik, "want in de hemel komen alle grote helden weer samen." Hij keek even op en vroeg:"Zou Blücher en Kniesoer (Gneisenau wilde hij zeggen) er ook komen?" Ik zei: "Dat denk ik wel." "Nee," riep hij geërgerd, "dan wil ik er niet zijn of de slag bij Waterloo moet opnieuw geslagen worden. Winnen zullen we dan, of ik ben d'r Kuëb niet meer." En hij stak z'n armen omhoog en keek mij zo kwaad aan, dat ik angst begon te krijgen.

"Hoezo," zei ik na een ogenblik dat hem scheen te kalmeren, "heb jij dan ook de slag bij Waterloo meegemaakt ?" "Maar sakkerloot," zei hij geërgerd," dan weet je ook bitter weinig van de bijbelse geschiedenis af." "Maar Kuëb," zei ik om hem te bedaren, "neem me niet kwalijk, ik lees weinig geschiedenisboeken. Mijn grootste vermaak is echter als ik door helden over de oorlog hoor vertellen die ze hebben meegemaakt. Jij zou mij dan ook het grootste plezier doen, als je me iets over de slag bij Waterloo zou

willen vertellen. Maar als eerste stop je rozenkrans weg een rook je een sigaar." "Sigaren roken kan ik niet meer. Ik heb geen tand meer in m'n bek," zei hij. "Maar als je tabak hebt dat stop ik een pijp."

"Ook al," zei ik en reikte hem een pakje Obourg, dat ik in die tijd bij me had om sigaretten te rollen en te roken. Hij trok de muts af en haalde iets tussen oude lappen uit, die kennelijk voor zakdoek moesten dienen, een stompje aarden pijp uit en begon die te stoppen, terwijl meer tabak op de grond viel, als in de pijp ging. Eindelijk was hij klaar. Ik had al een lucifertje gereed en hij begon te dampen alsof men in Benzenrade hammen aan het roken was. Dat roken scheen hem goed te bevallen en hij smakte met z'n mond als een zweep met een nieuw snoer. Uit z'n mond kon het stompje niet vallen, want hij had een hoop stopgaren om de korte steel gewikkeld, zo dik als een appel. Ik zei: "Kuëb, vóór dat je begint te vertellen, laten we eerst een biertje drinken." Want direct in de buurt was de herberg van mevrouw Stijfs. "Neen," zei hij, "dan liever een borreltje." Ik ging zelf de borrel halen, een grote "wachtmeester".

Het oude mannetje dronk met zo'n smaak, dat het goed deed om te zien en met een stem als een hese haan, begon hij: "Luister dan. Ik herinner me dat allemaal nog zo goed als de dag van vandaag. Het staat nog zo helder voor mijn geest als een petroleumlamp voor een raam. Al lang was er gemompel dat Napoleon van dat pruts Elba was weg gevlucht en dat de geallieerden optrokken om

hem weer te vangen. Mijn buik rammelde me om op te trekken en Napoleon te gaan helpen. Maar het kon niet, omdat ik Agnes had beloofd om met St.Maarten met haar te trouwen. Ik herinner me dat nog als de dag van vandaag.
Het was de dertiende juni en kermisdinsdag in Heerlen. 's Maandags was het stormen van de schutterij geweest en we hadden de blauwen zo erg geklopt, als ze nog nooit beleefd hadden. Het was tussen tien en half elf 's morgens. Ik stond net aan de poort naar twee hanen te kijken, die elkaar aanvielen of ze ook aan het stormen waren. Daar hoorde ik voetstappen, keek op en wie stond vóór me?
Bamberg uit Aken!

Een oude vriend die met mij in Rusland was geweest. Een sterke kerel, die bomen uit de grond trok. Ik zei:"Nu slaat onze lieve Heer de duivel zijn benen kapot! Hoe kom jij hier vandaag?" "Kuëb", zei hij, "maak je gereed, je moet mee.
Je zult wel weten waar 't op staat. De geallieerden trekken met duizenden op om Napoleon, die zoals je weet, er op Elba er tussen uit is geknepen, weer te vangen en de nek te breken. Wij kunnen hem nu niet in de steek laten. Wij moeten bijspringen en hem een handje gaan helpen."

Ik zei: "Het gaat niet Bamberg, want ik heb Agnes beloofd met St.Maarten te trouwen." "Dat kan toch Kuëb," zei hij, "want rond september, ik wil zwijgen van oktober, is de dans afgelopen. Wij

ranselen de Engelsen af, geven de Hollanders een pak slaag, slaan flink op de Duitsers en de zaak is gedaan. We slaan ze tegen de grond en hun knoken zo kapot, dat ze nooit meer opstaan." Ik zei: "Dan ga ik wel eerst Agnes adieu zeggen." "Nee," zei hij, "doe geen domme dingen en verder geen oponthoud. Anders verliezen we te veel tijd."
Ik liet me overhalen, trok de zondagse trui aan en bond het nodige in mijn zakdoek. Daar kwam moeder zaliger net aan. Toen ze hoorde wat er ging gebeuren, huilde ze geweldig en was erop tegen dat ik weg ging. Maar toen Bamberg het woord had genomen en haar schilderde hoe ze van alle kanten over Napoleon heen wilden vallen, als de armoede over de wereld en dat het met die arme man afgelopen was als we niet een handje gingen helpen en dat we vóór de oogst was afgelopen weer thuis waren, toen zei ze huilend:"Ga maar, mijn lieve Kuëb en help Napoleon maar flink."

Het goede oudje ging naar binnen en maakte voor ons wat boterhammen met mooie stukken kermisham. Ze deed nog van alles in het pakje, gaf me haar laatste spaarcentjes en huilde zodanig, dat een slechte hond nog hartenleed ervan zou krijgen. Ik huilde ook. Ik zei:" Moeder huil niet meer. Hou je goed, doe de groeten aan Agnes en troost haar wat." Meer kon ik niet uitbrengen. Ik gaf haar een kus en wrong me los uit haar armen. We gingen. Moeder riep me nog na: "Adieu Kuëb. Onze lieve Heer beschut je. Ik zal voor je bidden." Broers en zussen had ik niet en vader zaliger was al enkele jaren overleden.

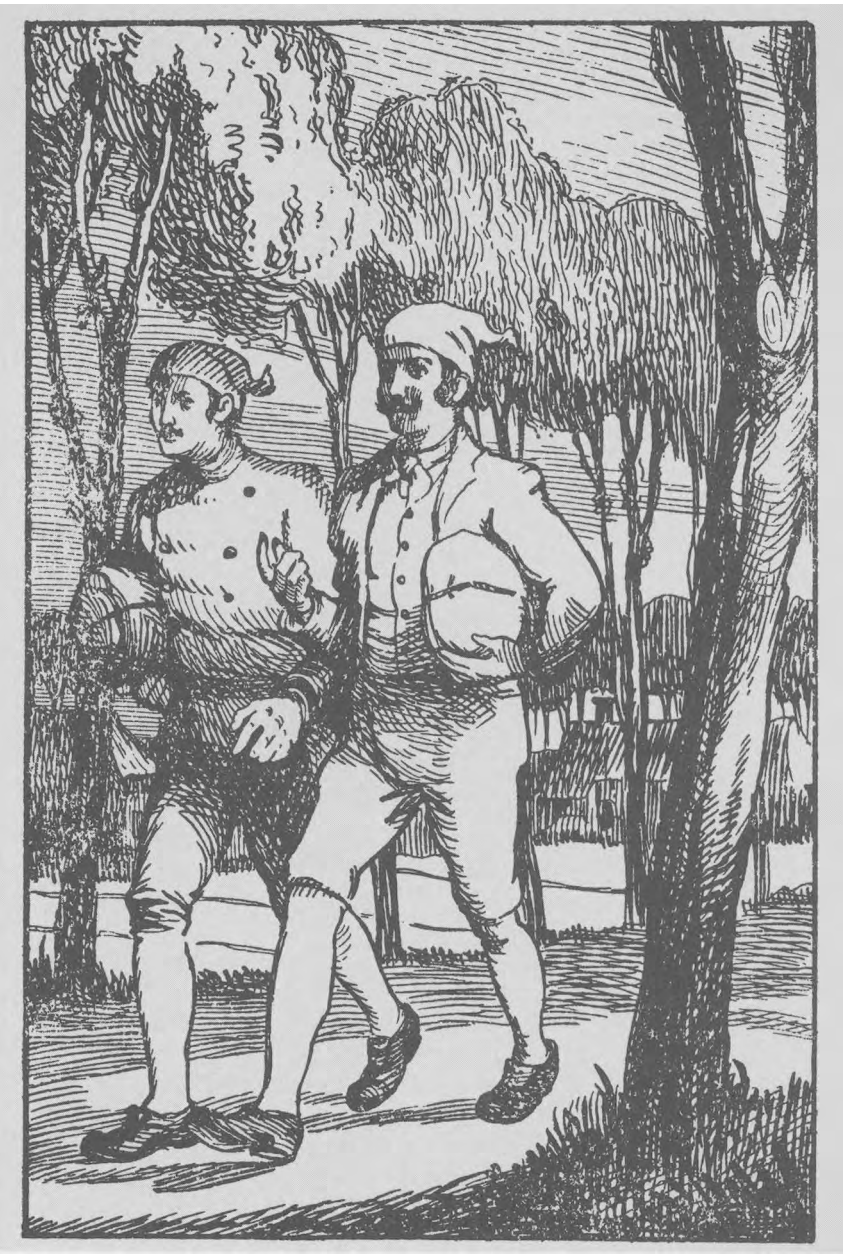

bij het Welterhuisje, waar we ook eens naar binnen waren geweest, zeg ik: "Laten we rechts af slaan."

Kort en goed. We gingen. Niemand zei iets. Bamberg liep een pas vóór. Toen we langs een café kwamen, zei ik:"Bamberg, laten we hier als afscheid een borrel drinken. Dat lucht het hart wat op." En werkelijk, toen we er een stuk of twee, drie of vier hadden genipt, waren we een heel ander mens.

Aan het Welterhüske, waar we ook nog eens naar binnen waren geweest, zei ik:"Laten we rechts afslaan, langs Douvenrade en de voetpad langs Cortenbach en over Voerendaal naar Hulsberg Dan gaan we bij rooie Driekus aan, misschien gaat die ook nog mee." Driekus was ook met ons in Rusland geweest. Het was iemand met armen aan z'n lijf, waarmee hij alleen een half regiment Duitsers aan kon.

Omstreeks een uur kwamen we bij Driekus. Veel praten was niet nodig. Hij trok z'n zondagse kloffie aan, zei gedag aan zijn meester – hij was vaste paardenknecht bij de oude Heus zaliger – en we trokken met z'n drieën verder. Bamberg stelde voor om via Maastricht te gaan. Naast Poek aan het kanaal woonde Sjang uit Maastricht, een sterke man die ook mee uit Rusland was gekomen. Een man met veel moed in z'n lijf. Maar Driekus attendeerde ons erop, dat het niet raadzaam was om ons in Maastricht te laten zien, immers we waren nog maar net bij Holland ingedeeld. We zouden ons dus eigenlijk bij de Hollanders moeten aansluiten. Als we in Maastricht in de arme van de gendarmes zouden lopen, dan liepen we de kans dat ze ons naar de Hollanders stuurden.

In feite waren we nu dus Nederlandse deserteurs. Maar hoe kon je Napoleon in de steek laten als je onder hem gediend had en vriend van hem was !

We sloegen links af, lieten Maastricht op zijn rug liggen en trokken richting Luik. Kort bij Eysden zagen we iemand voor ons lopen met een pakje onder z'n arm. Ik zei:"Bamberg, als dit niet Sjang uit Maastricht is, dan ben ik meer dan een dood schuldig. En warempel. Het was 'm. Wat was die kerel blij toen hij ons zag. Hij huilde van vreugde. Ik zei: "Sjang, hou op en laten we verder gaan."

Hoe dichter wij bij Luik kwamen, hoe meer we er aantroffen, die zich ook bij het leger van Napoleon gingen aansluiten. Bekenden en onbekenden. Kort bij Luik hebben we in een schuur geslapen, maar 's morgens voor dag en dauw waren we al weer op weg en geleidelijk werd onze troep alsmaar groter. Ik moest het commando voeren en zei: "Jongens we moeten ons in kleine groepjes verdelen, zodat we niet in de bek van de Duitsers vallen. Zo'n grote groep wekt achterdocht."

Dat Duitse tuig lag langs het kanaal vanaf Luik tot bij Namen. Zo gezegd, zo gedaan. We verdeelden ons in groepjes van vier tot zes man en we trokken in de richting Beaumont, links van Brussel, richting Charleroi, alwaar, zoals we hoorden, wij de Fransen zouden vinden.

Ik weet het nog zo goed als de dag van vandaag, het was de veertiende juni. Alles was goed gegaan. Toen we tegen de avond in een dorp bij Charleroi kwamen, stootten we op een patrouille Fransen en we werden met 'qui vive' toe geroepen. Direct herkende ik hem die riep: "Est-ce-que c'est vous ça Klaasje?" "Ik ben d'r Kuëb va Heële." Hij kwam naar me toe en viel me om de hals. Het was werkelijk Klaasje uit Beek. Hij was al enkele dagen eerder vertrokken. "Kuëb," zei hij, "wat zal Napoleon blij zijn en plezier hebben als hij hoort dat jij bent gekomen."

Ik vertelde hem dat Bamberg uit Aken, rooie Driekus uit Hulsberg en Sproete Sjang uit Maastricht bij me waren. Hij was zo blij als 'n gek toen hij dat hoorde en zei: "Dat nu dat gajes maar komt." Klaasje zei:"Mijn tijd dat ik moet posten is om. Kom maar mee dan breng ik jullie bij de troep." We gingen mee en na ongeveer een uurtje te hebben gelopen, kwamen we bij een bivak en we werden daar hartelijk ontvangen. De commandant was een onbekende kolonel. Maar wel een vriendelijke man. Hij liet brood, ham, wijn en nog van alles brengen en wij aten als wolven. Zo'n honger hadden we.

Sjang at voor zes. Ik was bang dat hij zich een ongeluk zou eten. Ik zei: "Sjang,hou op of het loopt verkeerd af." Ook waren we zo moe als geslagen honden, die acht dagen op dassenjacht zijn geweest. Het was avond en we gingen in een korenveld slapen.

De zon kwam amper door de hemelpoort, of we waren al op weg naar het hoofdkwartier. Rond tien uur kwamen we daar aan. Het was vlak bij Beaumont. Bij een grote boerderij, die op een berg lag, zagen we vóór het huis een heleboel generaals. Ze stonden of zaten aan een tafel, terwijl op korte afstand de paarden stonden, die door cavaleristen werden vast gehouden. Daarbij was ook een schimmel en ik zei:"Mijn kop gaat er af als dat niet de schimmel van Napoleon is."

Toen we de berg op wilden gaan, wilde een commandant - een luitenant van de wachtpost – ons niet door laten. Ik trad naar voren en zei:"Mongamie (mon ami) toes de volonteer (tous des volontairs) et moi d'r Kuëb va Heële." Onmiddellijk nadat hij de naam Kuëb hoorde, sprong hij in de houding als voor een generaal en zei:"Passee, passee (passez, passez) alstublieft." Dat wilde zoveel zeggen als dat we ongehinderd de berg op mochten.

Toen we bijna boven waren, kwamen we in het zicht van de generaals, die een hand boven hun ogen hielden en naar ons tuurden. Toen riep eentje zo hard hij kon: "D'r Kuëb va Heële, d'r Kuëb va Heële" en kwam in galop naar mij toe, vloog me om de hals, en kuste me enkele malen alsof ik een jong meisje was. Ik zei: "Hou op met die onzin. Als Agnes dat zag, dan verging het je niet goed."

Het was maarschalk Neij. Ik zei:"Mongamie commangvatildong

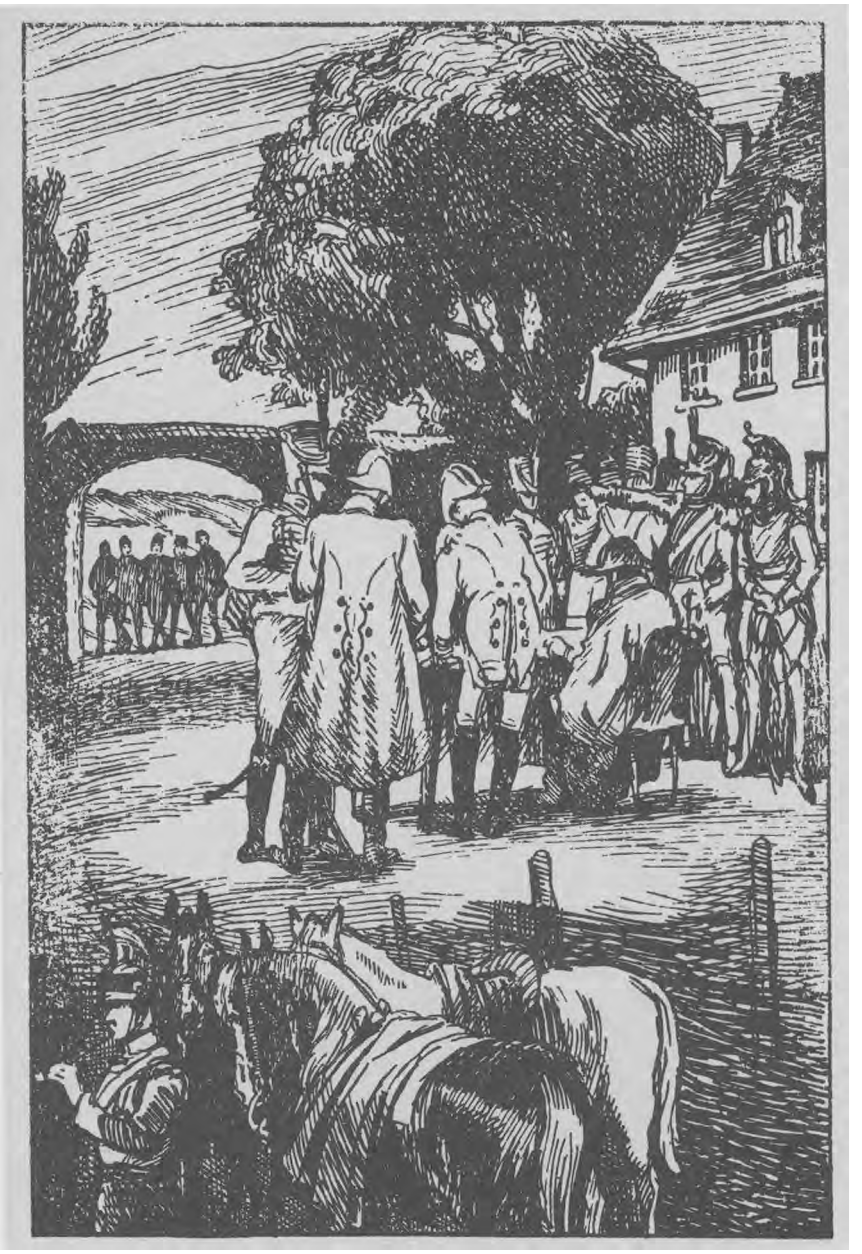

dan roept eentje zo hard hij kon: "D'r Kuëb va Heële, d'r Kuëb va Heële."

(mon ami, comment va-t-il donc)." Daarop kwamen de andere generaals ook naderbij en gaven me de hand. Ook Napoleon sprong van z'n stoel, kwam naar me toe, klopte me op m'n schouder en zei:"Bievenu mongamie commang- voe-porte lee-voe (bienvenu mon ami, comment vous portez-vous)." Ik zei:"God zij dank. Tamelijk monampreur en hoe gaat het met U en madam de lampetries (madam l'impératrice)?" Ik sprak natuurlijk Frans met hem, want Heerlens sprak hij tamelijk slecht. Toen ik naar madam vroeg, fronste hij z'n gezicht en gaf geen antwoord. Later hoorde ik waarom en besefte ik dat ik een blunder had begaan en dat hij zo goed als gescheiden was.

Ik vertelde hem het een en ander en stelde hem Bamberg, Sjang, Driekus en Klaasje voor en hij was zo blij als iemand die honderd franc in de schoot vallen. Maar veel tijd was er niet. Hij zei:"Wij zijn hier net aan het overleggen, hoe we de slag zullen gaan slaan" en hij wees naar een tafel helemaal vol met kaarten, zoals die bij schoolmeester Widdershoven ook aan de muur hingen.

Napoleon zei:"Kuëb, ken je ook iets van kaarten ?" "Niet veel monampreur," zei ik, "alleen zwarte pieten en wat pandoeren." "Dat is jammer," zei hij, "anders had ik je kapitein of kolonel kunnen maken." Ik zei: "Neen, monampreur, laat mij maar gewoon soldaat blijven, dan kan ik me vrijer bewegen en de Duitsers beter kriebelen."

"Kom-voe-levoe (Comme vous voulez), Kuëb," zei hij, "ga nu maar de berg af en het dorp in. Daar vind je het magazijn met kwartiermakers en foeriers. Deel jullie maar in bij de regimenten waar je bij wil zijn. Als je bij de cavalerie gaat, dan pak je maar het mooiste en beste paard dat je kunt vinden. Zorg ook goed voor Bamberg, Sjang, Driekus en Klaasje. Willen ze sergeant of majoor zijn, dan maak ze dat maar." Ik zei: "Ze blijven net als ik, maar gewoon soldaat, monampreur."

Nog geen uur later staken we al in de uniformen en we hadden ons over verschillende regimenten verdeeld. Klaasje was bij de Lanceers van Millot (generaal Milhaud) en Driekus en Sjang gingen bij de Koerazeers van Kellerman.
Ik en Bamberg, wij gingen natuurlijk weer bij de oude Garde. We waren nauwelijks gereed – het kon zowat twaalf uur zijn – en we stonden net bij elkaar, Bamberg, Driekus, Sjang en Klaasje (ik zat nog op de grond) of kwam een generaal in galop naar ons toe en zei: "Jongens, maak je gereed en ga naar jullie regimenten, want we gaan dadelijk slag leveren, zowel tegen de Engelsen, de Hollanders als de Duitsers." Hij, de generaal, er weer van door om de orders rond te brengen.

We stonden nog wat in de handen te wrijven van plezier dat de dans al zo gauw los brak, toen er weer een generaal in galop naar ons toe kwam, van z'n paard sprong, mij een 'n hand en zei: "Écoutez mon ami Kuëb." Verdorie het was Drlon (maarschalk

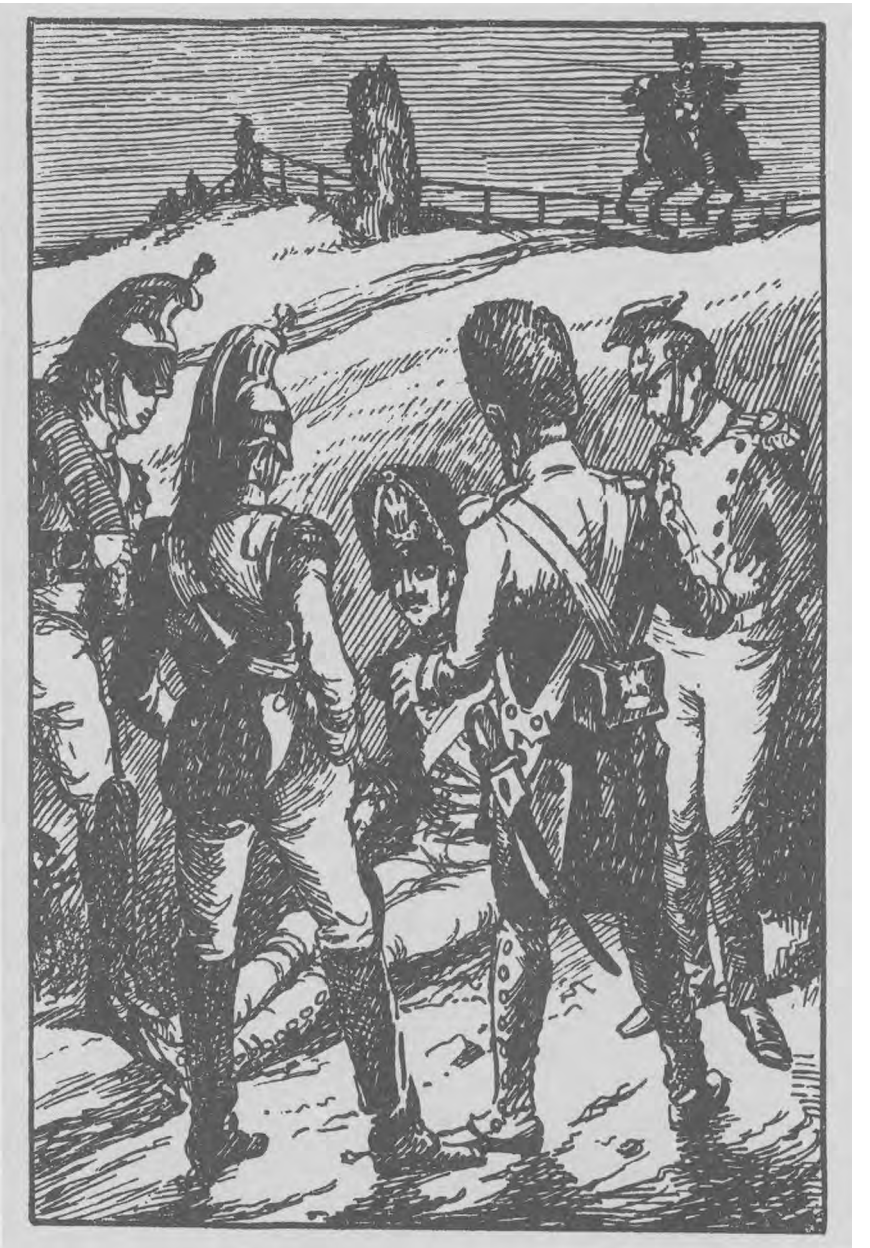

en we stonden net bij elkaar

d'Erlon) "Napoleon stuurt me naar jou met de volgende order: jij en Bamberg sluiten je aan bij mij. Driekus, Sjang en Klaasje gaan met maarschalk Neij. Wij vallen de Duitsers aan en zij de Engelsen en dat ander tuig."
Ik zei:"Á-vos-order mon zjeneral, maar het zou toch beter verdeeld zijn als Bamberg zich met Neij tegen de Engelsen wierp en Driekus met ons mee ging."
"Ook goed," zegt Drlon. Nu geen gepraat meer en we maakten dat we op onze plaatsen kwamen.

Nog geen half uur later was de slag al aan de gang. Neij en Bamberg hebben die dag de Engelse windhonden geslagen dat ze niet meer konden gapen.
Het deed plezier Bamberg dat te horen vertellen. Bij ons was ook de slag al lang aan de gang bij Sombref aan de Samper (Sambre) tegen de Duitse winkbülle. Blücher lag achter de beek bij Linjie (Ligny) en was daar goed gedekt achter een sterke stelling, want het was daar een erg bergachtige streek. Maar de Fransen bestookten hem daar behoorlijk.

Ik vrat me zowat op van ergernis, dat ik er nog niet bij was. Want wij lagen nog steeds in het koren, omdat Napoleon de Garde altijd in reserve hield om op het goede moment bij te springen. Het was een gedonder van de kanonnen als bij twintig onweren tegelijk.

Ik kon het niet meer uit houden en ging naar Drlon, die de slag leidde en kortbij op een verhoging stond. Ik zei:"Mon zjeneral, ik krepeer van ongeduld als ik me niet in de slag kan werpen." "Un peu de patience Kuëb", zei hij en wees me met een hand af. Toen kwam een kolonel in galop aanjagen en riep:"Ou est-ce-que d'r Kuëb va Heële?"

Ik sprong naar voren en riep: "Present, kornel (kolonel)."
"Et bien mon ami, wij zijn de Duitsers flink aan de kraag, maar kijk daar boven op dat bergje" - hij wees 't aan met z'n wijsvinger – "op een kwartier afstand staat een Duitse batterij van een stuk of zes kanonnen. Die doet ons veel schade omdat ze granaat na granaat op onze oprukkende bataljons afvuurt. We kunnen ze niet te pakken nemen, want ze zijn van alle kanten goed beschermd. Zou jij geen kans zien die daar af te donderen?"

"Het is net zo veel als niks," zei ik, "en niet alleen afdonderen, maar ze moeten er allemaal aan geloven." "Nou dan," zei de kornel, "neem zo'n honderd man mee en kijk wat je kunt doen." Ik zei: "Daar heb ik geen honderd man voor nodig, dat fiks ik alleen, zeg dat maar aan de monampreur" en hij reed in galop weg.

Ik pepte me driftig op en ik er naar toe. Ik sloeg links af door een paadje, vervolgens door een paar weilanden, sprong over enkele hagen en kwam in een holle weg, die rechts af liep en met een kronkel net achter het bergje uitkwam, waarop de kanonnen

de kerel schrikt en brult: "Der Kobus von Herle, der Kobus von Herle."

stonden. Aan de voorkant kon je er onmogelijk op komen, want daar was een steile rotswand van zo'n vijftig voet hoog. Onder langs liep ook nog een breed en diep water. Ik moest daarom proberen van een zijkant boven te komen en ik moest heel voorzichtig op handen en voeten kruipen, zodanig dat de Duitsers me niet bemerkten. Anders was het verloren spel.

Ik als een kater naar een muis, stil vooruit. Een groot geluk waren de grote kruitdampen, waardoor je nauwelijks een hand voor de ogen zag. Langzaam kroop ik het bergje op. De kanonnen schoten zo geweldig dat de hele berg kraakte en daverde alsof een schuur instortte bij een aardbeving. Telkens als er geschoten werd, commandeerde de kapitein, die te paard erbij stond: "Feuer, los!" Dan kraaide hij als een trotse haan. Ik zei tegen me zelf:" Lang zul jij niet meer kraaien, kameraadje, dan heb ik je de hals omgedraaid.

Ik was bijna boven, zodat ik met een kleine sprong bij de batterijen was. Daar zag iemand van de kanonniers mij. De kerel schrok en brulde: "Der Kobus von Herle, der Kobus von Herle". De kapitein sprong van z'n paard, stak de handen in de lucht en riep: "Gnade Herr Jacob, Gnade Herr Jacob!"

Ik denk: "Wacht maar tot ik boven ben, dan zal ik jou Herjakoppe", en sprong er boven op, maar op dat zelfde moment

sloeg een van die schurken me met de kanonnenpoetser van achter op m'n kop, dat het me geel en groen voor de ogen werd en ik bijna de berg af rolde.

Het geweer vloog uit mijn handen de berg af. Maar op dat zelfde moment kwam ik weer bij m'n positieven, greep, omdat ik het geweer kwijt was, een disselboom van een munitiewagen, brak 'm op drie meter lengte over alsof het een aarden pijpensteel was en begon er mee te rammen. Ik sloeg ze tegen die Duitse koppen, dat ze met drie, vier tegelijk de berg af rolden en de nek braken.

De kapitein riep nog: "Geschwind eine Kanone auf ihn abgefeuert. Schiesst ihn nieder, Feuer los." Maar vóór dat hij 'los' had gekraaid, kreeg hij met mijn disselboom een dreun tegen zijn commandopoort aan, dat z'n tanden hem de hals af rammelden, zijn benen in de lucht staken en hij hals over kop de berg af vloog om beneden met die andere schurken de laatste kreet te slaken.

Nog een paar slagen links en rechts en allemaal hadden ze hun portie. Het waren wel zo'n dertig, veertig man. Als er nog iemand bij was die nog leefde, dan had hij toch minstens armen en benen kapot. Toen wierp ik de kanonnen de berg af. Die verpulverden hen ook nog de laatste ribben en het werk was gedaan. Ik was helemaal buiten adem en wilde een ogenblik uitrusten. Ik dacht: "Daar zal Napoleon plezier van hebben, dat je 'm dat zo goed geflikt hebt." Ik had slechts spijt dat er een paar de dans ontsprongen waren en

als de hazen er van door gingen. Die verduvelde farizeeërs hadden me een lelijke poets gebakken. Ze waren naar de eerste de beste Duitse troep gelopen, hadden de zaak verraden en hulp gehaald.

Toen ik daar nog naar adem zat te happen en een slokje uit de veldfles dronk, zag ik al op korte afstand een paar honderd man van rechts naar de berg toe komen. Omdat de kanonnen niet meer schoten, waren de kruitdampen opgetrokken en kon je weer verder kijken. Ik dacht: "Kuëb maak dat je weg komt hier, anders ziet 't er niet goed voor je uit." Hier gold: Beter als een koorknaap er van door gegaan dan als een koster dood gebleven. Al was ik niet bang voor een half regiment Duitsers. Nu waren er echter te veel, want veel honden bijten de mooiste das kapot.

In één sprong was ik beneden aan het bergje en spoedde me de holle weg in. Maar lieve hemel, daar kwam een heel eskadron huzaren! Ik dacht niet lang en ging door de struiken langs de berm van de holle weg het veld in.

Maar daar, het was alsof er iets kwaads in 't spel was, liep ik een nieuwe batterij tegemoet, die aan kwam jagen om weer stelling op het bergje in te nemen. Ik dacht:" Nu verzuipt de duivel in een gierpoel. Wat nu? Het is gedaan met Kuëb." Maar veel tijd om te denken was er niet, want ze hadden me van alle kanten gezien en stormden op mij af en dat erger dan kermismaandag in Heerlen. Dat was maar kinderspel daar tegen.

Ik niet lui, pakte de disselboom die ik had meegenomen en wierp me tegen de infanteristen, die het kortste bij me waren, sloeg de aanvoerder als eerste neer en toen sloeg ik maar links en rechts op die Duitse koppen in, dat 't 'n plezier was om te zien. Ze rolden met dozijnen over de grond. Maar ongelukkigerwijs vielen de dragonders me in de rug aan en dat was erger. Ik draaide me om en wierp me in blinde woede er tegen in. Ik sloeg er enkele van hun paard af, dat ze geen kik meer gaven en wilde net op een paard springen, waar ik iemand van af gekegeld had, want te paard kon ik me beter verdedigen tegen de cavalerie. Maar op het moment dat ik wilde opspringen, kreeg ik een geweldige sabelslag van een dragonder, die me bijna de spagaat deed slaan. Dat ene ogenblik dat ik daar wankelde, was genoeg voor een paar schurken om mij van achter een dikke lasso om de nek te werpen en mij met een paar man neer te trekken.

Ik viel op m'n rug en direct lagen ze met zo'n vijfentwintig man op me en trokken de strop zo erg aan, dat ik nauwelijks nog lucht kon scheppen. Toen was het afgelopen met Kuëb en alle moed en sterkte hielpen niet meer. Ze bonden toen met ijzeren kettingen en dikke touwen mijn handen, benen en voeten bij elkaar, maakten me met paardenkoorden aan twee dragonderpaarden vast en weg ging het met Kuëb. Er achteraan nog een paar honderd dragonders. Ontvluchten, daar was geen denken meer aan, want ik was vastgebonden als een wild paard in een noodstal. Lopen kon ik natuurlijk niet en ik sleepte achter de

ze sleepten me achter de paarden aan als een kapotte razende hond

paarden aan als een kapotte razende hond.

M'n rug deed geweldig pijn en m'n ribben kraakten als en oud molenrad. Een paar maal had ik met m'n mond het dikke touw te pakken, waarmee ze mij sleepten en beet er met zo'n woede op, dat ik het bijna doorgebeten had. Op dat ogenblik sprong een compagnie Fransen uit een hinderlaag van struiken. Ze gooiden zich op de dragonders en die sloegen op de vlucht alsof de duivel achter hen aan zat. Ze lieten me achter en d'r Kuëb was gered; maar ik was zwart en blauw van het slaan, trekken en stoten.

Sjang uit Maastricht was bij mijn redders. Ik had het helemaal niet meer.Hij liet me aan z'n veldfles drinken, die gevuld bleek met prachtige franse brandewijn en ik kwam iets bij m'n positieven. Ik zei: "Sjang, m'n rug doet vreselijk pijn, ik geloof dat die erg beschadigd is." Hij draaide me op m'n buik, sloeg hij z'n handen ineen en zei:"Kuëb hoe zie je d'r uit. Je rug is helemaal bloot en het vel is er af. Je lijkt net een gestroopt konijn. Wacht even. Ik weet raad. Blijf maar zo liggen." En hij weg naar een boerenhuis dat op vijf minuten afstand lag.

Het duurde niet lang of hij kwam terug met een emmer water en verenvet. Hij waste m'n rug degelijk af en wreef 'm in met verenvet. Dat deed zo geweldig pijn dat ik het uitschreeuwde en riep:"Sjang hou op, je wrijft m'n rug de buik in." "Ja Kuëb," zei hij, "maar het zal je goed doen en helpen. Het bloeden is al gestopt

en je rug is zo met verenvet ingesmeerd alsof het een pas gepleisterde muur is." Hij legde er een handdoek op en trok me een andere tuniek aan.

Ik stond met moeite op en ging met de troep verder. De slag was nog aan de gang, maar de Duitsers waren overal verslagen en vluchtten, achtervolgd door de Fransen. We kwamen net in het dorp Sintermang (Saint Amand), toen ons Drlon tegemoet kwam. Hij steeg van z'n paard en dankte me, omdat ik die batterij van het bergje had afgehaald. "Maar hoe zie je uit monsjerami (mon cher ami)?" zei hij. "Ja," zei ik, "mijn lieve man," en vertelde hem hoe het was verlopen.
"Mon zjeneral verlies nu geen tijd en vervolg de Duitsers zo veel als mogelijk, anders valt de avond en ontkomen ze ons."

"Vous avez raison" zei hij en met een sprong zat hij weer op z'n paard om weg te galopperen, toen ik zei: "Mon zjineral, kunnen we nog niet met de Garde aanvallen?" "Nee," zei hij, "vandaag is het niet nodig, maar als je wil, stroop dan het dorp Saint Amand nog eens met 'n honderd man af. De hoofdtroepen zijn, zoals je weet, al Lingij, Sombref, en Fleuros voorbij.

Wij direct naar het dorp. Ik zei:"Jongens, nu opgepast, want de beste Duitser kun je niet vertrouwen. "Sjang en Driekus," zei ik, "blijven jullie bij mij." Nog geen honderd passen waren we onderweg (ons altijd verdekt houdend), of Sjang stootte mij aan en

zei:"Kuëb, ik ruik Duitsers. Ze hebben vandaag zeker wel zuurkool met spek gehad." Daarop kwam Driekus en zei:"Kuëb kom hier dan kun je Duits paardenvolk zien." En werkelijk waar, ik zag ze. Ze waren met tamelijk velen. Ik zei:"Jongens, nu opgepast. We gaan achter om het dorp heen en overvallen ze van de andere kant, want van die kant verwachten ze ons niet." Het liep al tegen de avond. De gevechten en de vervolging waren meer links en de Duitsers dachten hier aan geen overval. Ze ontspanden zich iets, zaten te eten en voerden de paarden.

Net wilden ze op de paarden klimmen en afnokken, toen ik "Attakee" riep en we vielen over hen heen als de armoede over de wereld. De een met bajonet, de ander met geweerkolf We staken en sloegen er op los zodat er al gauw een paar honderd op de grond lagen en de laatste pijp hadden gerookt. Maar jammer, de anderen – dat waren er wel een paar duizend – sprongen te paard en joegen als herten weg. Een oude generaal met een pijp in de mond, die ze nog wilde tegen houden en commandeerde ons aan te vallen, deed vergeefse moeite.

Ik dacht: "Wacht jij oudje, dan krijg jij ook je deel" en sloeg me door een troep heen en mepte hem met een klets van z'n paard af waarna hij hals over kop op de grond donderde. Maar dat had me bijna m'n leven gekost, want op dat moment vielen de Duitsers met honderden van alle kanten over me heen. Anderen raapten de ouwe generaal op, zetten hem op z'n paard en reden in galop met hem

weg, omgeven door honderden cavaleristen. Later hoorde ik dat het Blücher was geweest. De Duitsers zeiden toen dat hij van z'n paard was gevallen, maar d'r Kuëb had hem dat geflikt en als hij niet zo veel volk om hem heen had gehad, dan had hij van z'n leven de zon niet meer gezien.

Maar ik erken daarbij, dat, als op het kritieke moment Sjang en Driekus niet waren bijgesprongen, dan had Kuëb ook de laatste dans gesprongen. Zoals ik al vertelde, was de avond al gevallen. De vervolging moest worden opgegeven en de Duitsers ontkwamen. Dat is die dag een grote fout geweest: ten eerste dat te laat werd aangevallen en vooral dat we niet met de Garde in de slag waren geworpen, want dan was geen enkele Duitser meer over gebleven.

Napoleon zag de fout in en wilde het nog goed maken door Kroesjel (maarschalk Crouchy) met zesendertigduizend man de Duitsers te vervolgen. Maar ik heb het hem zelf op een nette manier gezegd dat het een lelijke vergissing was geweest. De Duitsers verzamelden zich achter Gembeloer (Gembloux), trokken terug op Waver (Wavre) en Kroesjel ging de zeventiende in een verkeerde richting om hen te zoeken. Ja, de zeventiende juni, dat is de ongeluksdag voor Napoleon en de Fransen geweest.

Ik voelde dat Kuëb vermoeid begon te worden. Zo had hij in opwinding, bijna buiten, adem verteld en zei daarom:"Kuëb, laten

we er nog eentje drinken."
Hij knikte zo toestemmend dat het kwastje van z'n muts tuimelde alsof het klokje van de kerk voor de hoogmis luidde.
Geen vijf minuten erna was ik met de godendrank voor de held van Waterloo terug. Met een gezicht, getuigend van grote dankbaarheid, nam hij het glas en dronk. Of beter, hapte er werkelijk in als een kind in een stuk pruimenvla. "Smaakt het Kuëb?" vroeg ik. "Nou en of," antwoordde hij, "nog beter als boekweitkoek."

"Dat waren toen nog oorlogen onder Napoleon" zei ik. "Zwijg ervan," zei hij, "nu is het nog maar kinderspel. Ik heb in zeventig de geweren van de Duitsers gezien en die ze tegenwoordig ook overal hebben. Het zijn maar prullen tegen die in onze tijd. Nu steken ze er achter een ontsteking met een kogeltje in, zo dik als een ruim muizendrolletje waarmee je nog geen mus dood schiet.

Een bajonet hebben ze er op als een steeknaaldje van een schoenmaker. Zo iets als tandenstokers. Als ze in onze tijd met zo'n prulletjes waren gekomen, hadden we ze als takken bij elkaar gebonden en ze in de oven geworpen, als we brood gingen bakken. Van zulke kogels als ze vandaag de dag hebben, had ik mij in onze tijd een paar honderd in m'n lijf laten schieten. Ze zouden me hooguit een paar dagen iets op de maag hebben gelegen. Meer niet. Steken met die stopnaalden van bajonetten hadden ons niet meer gehinderd als een muggensteek.

Maar daar tegenover hadden wij geweren met kogels zo dik als kleine appels en als je daar maar eentje van door je verstand kreeg, dan kon je je testament maken. Er zat een lading buskruit in waarmee je de vogel van de schutterij met één schot neerhaalde. Met onze bajonetten stak je drie man in eens door het lijf, die niet meer kikten of mauwden. En die kanonnen die ze nu hebben, wat is dat voor speelgoed, de kogels zijn niet dikker dan die in onze geweren. Ze zijn goed om met Allerheiligen op kramvogels te schieten. Ik geef voor hun hele santekraam geen stuiver." Maar," zeg ik, "Kuëb je was pas tot de zeventiende gekomen, hoe ging het daarna verder?"

"Och, zwijg er van," zei hij, "ik erger me nog steeds als ik er aan denk" en hij dronk, naar het scheen geërgerd, in één keer z'n glas leeg. "De zeventiende, 't was een zaterdag, is je reinste ongeluksdag geweest," vervolgde hij. Onbegrijpelijk voor een man als Napoleon, dat hij toen niets ondernam. De troepen zijn toen wat heen en weer getrokken en hebben niets gedaan en Kroesjel kon de Duitsers niet vinden. Ik heb die dag honderd maal tegen Neij of Drlon of Bamberg of Sjang of een andere generaal of kolonel gezegd: "We moeten vandaag absoluut aanvallen. De Duitsers zijn gisteren verslagen en op de vlucht, de Engelsen en dat ander tuig van de richel ligt op de grond." Ze gaven me allemaal gelijk. Napoleon echter was als altijd koppig en wilde niet dat anderen zich met zijn plannen bemoeiden. Ik sprak hem eens aan en zei: "Monampreur laat ons aanvallen.", maar hij liet me niet eens

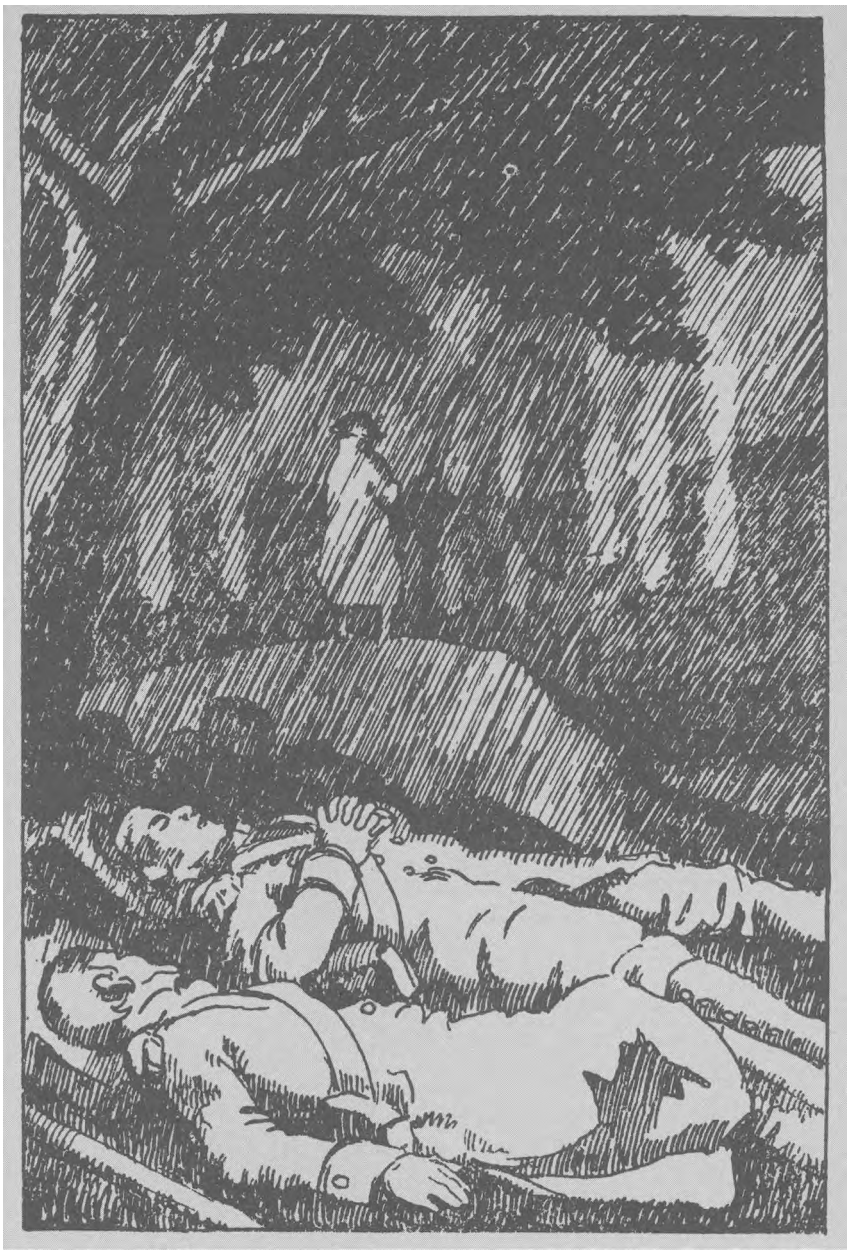

toen zijn we onder een boom gaan liggen waar we enigszins beschermd waren

uitpraten en zei: "Kuëb tiens ta bouche, cela ne te regarde pas." Dat was op z'n Heerlens: "Kuëb hou je klep, dat gaat je niet aan." Ik zei: "À vos ordres monampreur" en hield m'n kaken op elkaar.

Dat nam echter niet weg dat ik mij zo ergerde, dat m'n gal leek te barsten.
Ik zei tegen Bamberg: "Laten we er in Godsnaam maar in berusten." Aan de ene kant was het goed dat we konden uitrusten, omdat mijn rug geweldig pijn deed.
We lagen op de avond van de zeventiende kort bij Monksingsjang bij Bellejans (Mont St.Jean bij Belle Alliance). We hadden zo'n voorgevoel dat het morgen zou gaan gebeuren en dat er een geweldige slag geslagen zou worden. Daarom zou Napoleon z'n troepen nu willen laten uitrusten. Wij stonden nog bij elkaar onze ergernis af te afkoelen, toen de taptoe werd aangekondigd. Iedereen moest gaan slapen. Sjang, Driekus en Klaasje gingen naar huis, naar hun eigen afdeling. Ik gaf hen de hand en zei: "Misschien is het de laatste keer, want morgen zal 't er geweldig aan toe gaan." Ze gingen en ik en Bamberg gingen ook in het koren slapen met de rugzak onder 't hoofd. We lagen nog maar net te snurken of het begon zo geweldig te regenen, dat we al snel nat waren als een zeehond in 'n regenton. We konden ons uitwringen als 'n dweil. Toen zijn we onder een boom gaan liggen waar we enigszins beschermd waren.

De regen bleef de hele nacht aanhouden en diverse malen werd

ik wakker om wat droger te gaan liggen, want ik verdronk dan bijna in een poel water waar ik in lag. Als ik nu en dan eens op keek, zag ik de meeste keren dat Napoleon een bergje op klom om naar de Engelsen te kijken, want je kon de hele nacht hun bivak met nachtvuren zien. Ik zei tegen Bamberg:"Napoleon gaat zich overtuigen of ze er nog zijn. Hij is bang dat die windhonden hem nog ontglippen en hij ze niet in de kraag kan vatten."

's Morgens vroeg hield het op met regenen, maar de grond was zo week als 'n oud Limburgs kaasje. Het was een en al modder. De trommels sloegen reveille en in een wip was alles en iedereen op de been om zich gereed te maken voor de slag, want iedereen voelde dat 't er vandaag om zou gaan.
Niet ver van mij af zag ik enkele generaals staan, waaronder Neij. ik ging er naar toe en zei:"Pardon heren" en gaf hen de hand. "Zullen we vandaag de geweldige slag bij Waterloo slaan?" "Qui mon ami" zegt Neij, "maar we zijn het niet eens met het plan van Napoleon." " Kijk Kuëb," zei hij, "ik meen dat het beste was dat we de Engelsen op de linkervleugel aanvallen en ze zo overhoop gooien. Maar Napoleon beveelt om op de rechterflank te attaqueren. Kijk Kuëb, vallen we op de rechter vleugel aan en de Duitsers zouden nog te hulp komen, dan zitten we in de knel. Maar vallen we links aan, dan kunnen ons de Duitsers geen kwaad doen." Ik zeg: "Mon zjeneral,voes avee rasong (mon général, vous avez raison)" en was het met hem eens.

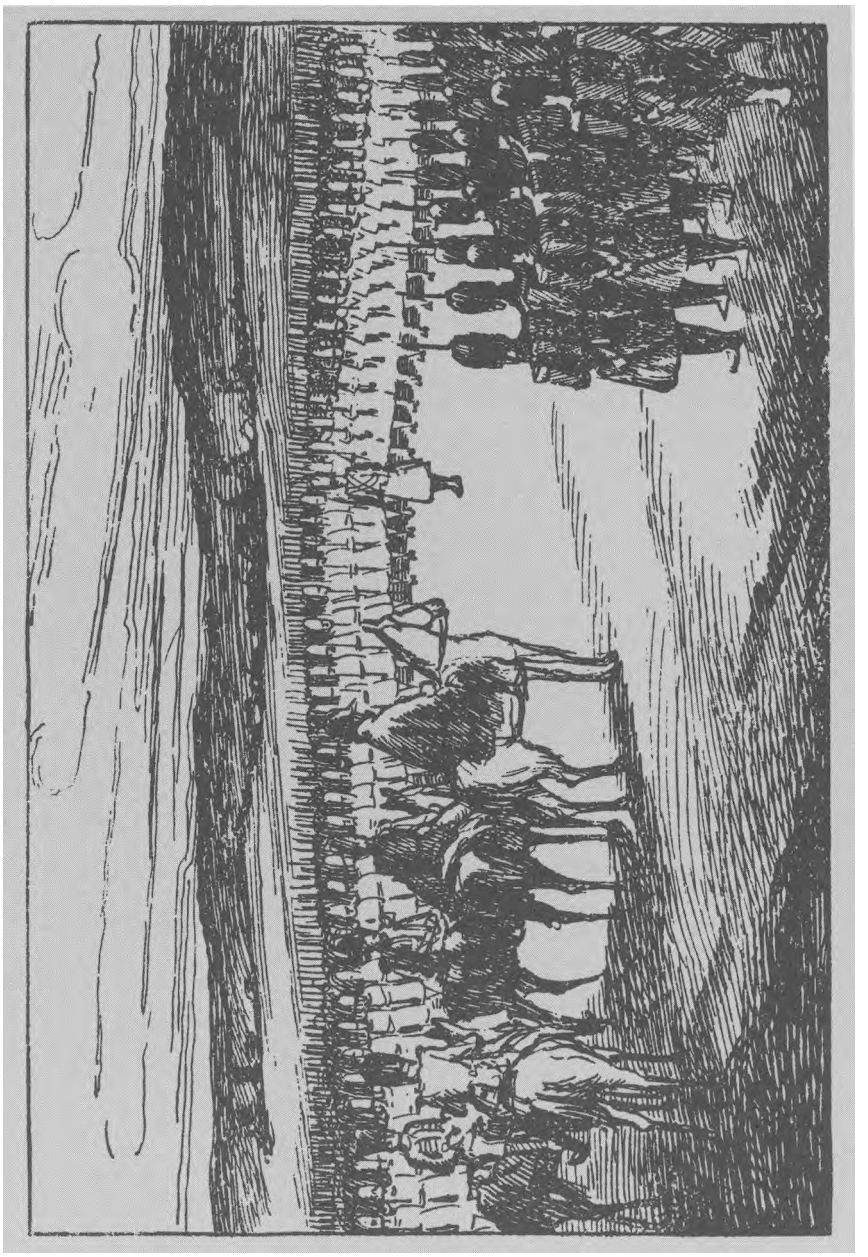

toen kwam Napoleon en hield een toespraak

Maar Napoleon bleef bij zijn plan en dacht dat de Duitsers onmogelijk konden bijspringen, niet alleen omdat ze de zestiende zo verslagen waren als gedorst bonenstro, maar ook omdat Crouchy ze zou blijven vervolgen en hen aan de kraag zou gaan. Daar kwam Napoleon op z'n schimmel aanjagen en zei:"Alla generaals, nu op jullie plaatsen, we gaan beginnen!"
Ik trad naar voren en zei:"Monampreur, één woord astublieft."
"Dan kort Kuëb" zei hij. Ik zei: "Valt de oude Garde dadelijk mee aan?"
"Nee" zei hij. "Kan ik dan zolang daar waar het nodig is een handje helpen" vroeg ik. "Toegestaan en ook voor Bamberg" riep hij en reed in galop weg.

Na dat bevel, dat door de ordonnansen naar alle divisies werd gebracht, zag men de Fransen zich in slagorde opstellen. Nee dat vergeet ik nooit, al word ik zo oud als een koe. Dat prachtig gezicht op die troepen ! Intussen was de zon door gebroken en het weer was klasse. Wij stonden op een hoogte en overzagen de hele opstelling. In de voorste linie stonden de twee legerkorpsen van Drlon en Rel (d'Erlon en Reille). De divisies stonden rechts van de steenweg van Papelotte, ernaast de cavalerie van Sjakkenot (generaal Jaquinot). Op de rechter vleugel stond de broer van Napoleon, Sjrom, met de lansiers en jagers te paard. Op de rechter vleugel kon men de helmen van de kurassiers van Millot (generaal Milhaud) zien en op de linker vleugel de kurassiers van Kellerman, waar Driekus en Sjang bij waren.

In de derde linie stonden wij eigenlijk. Dat wil zeggen de keizerlijke lijfwacht, de grenadiers, de jonge en oude Garderegimenten onder Frang (Friant).
Een sterke artillerie van meer dan honderd kanonnen sloot zich bij die opstelling aan. Nee, het was een gezicht om mijn leven lang niet te vergeten en ik geloof dat Napoleon dit expres had gedaan om Welketon (Wellington) angst aan te jagen. Een grote vraag was of die, toen hij dat zag, ook niet iets in z'n broek is gegaan.
Maar door dat alles was te veel tijd verloren gegaan. We hadden ze al lang verslagen, als met die onnodige opstelling niet zo veel tijd was verknoeid.

Wij vergingen van ongeduld. Het was al middag en nog steeds vielen we niet aan. Daar kwam Napoleon en hield een toespraak. "Jongens" zei hij - natuurlijk in het Frans – "vandaag gaat het er om, erop of eronder. Bedenk dat jullie Fransen zijn. Herinner je de slagen van Marengo en Friedland, van Austerlitz, van Jena en Montmirail, waar de vijand zes maal zo sterk was als wij. Maar wij versloegen ze, alsof het kabouters waren. Vandaag staan we ook een tegen vier of vijf, maar voor ons is dat niks. Ik reken op jullie heldenmoed en zonder ook maar iemand achter te stellen, zeg ik, doe als d'r Kuëb va Heële ! Die zal jullie een voorbeeld geven. Dat is een Limburger, een kerel van de daad en niet van de grote bek," en hij knipoogde naar me. Toen ging er een hoera op dat de grond daverde. Napoleon gaf het teken van de aanval en de slag bij Waterloo begon.

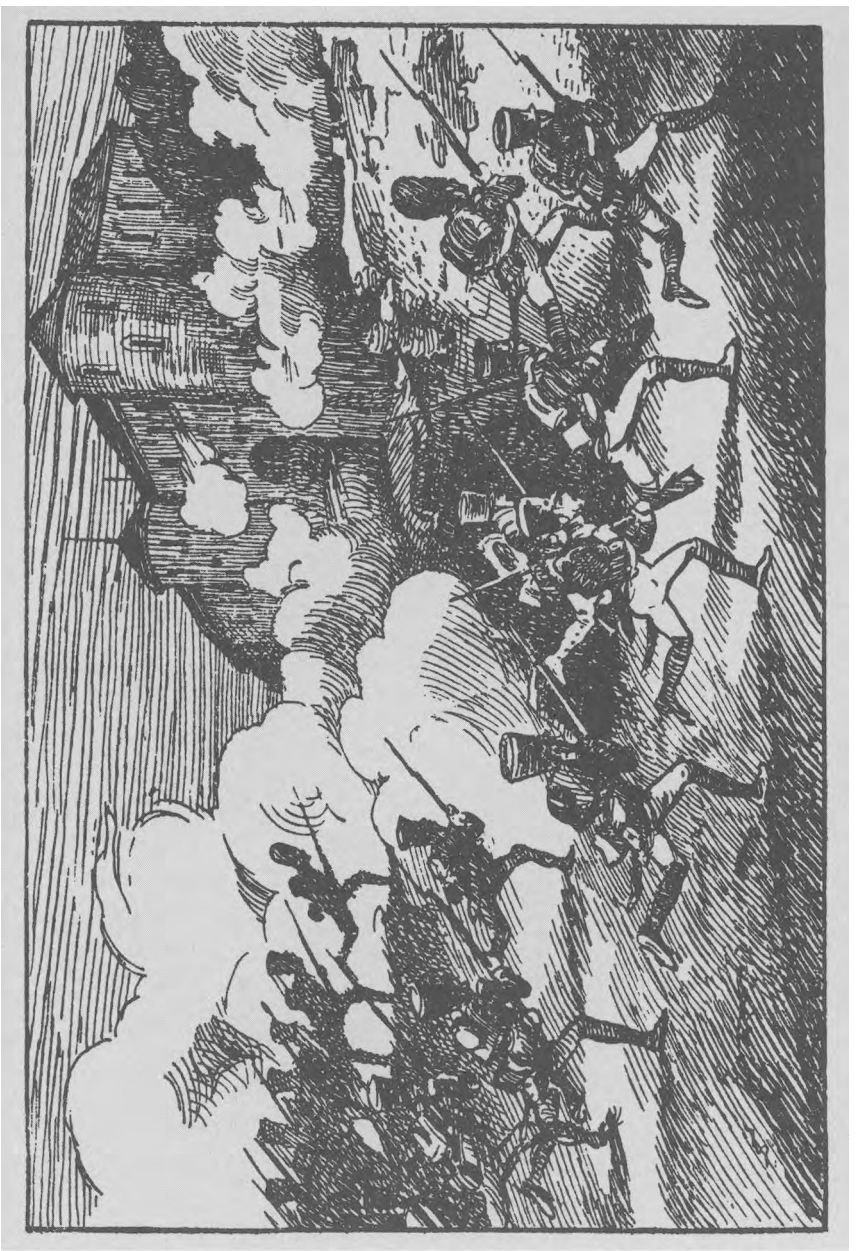

ik zeg: "De laatsten moeten er nog aan geloven."

De broer van Napoleon, Sjrom (Jerome), rukte als eerste op met zes gesloten colonnes, omgeven door tirailleurs. Hij trok naar een bosje waarin de Nassauers lagen. Ik zei: "Konden wij daar ook maar bij zijn." "Maar wat geduld, Kuëb," zei hij.
De Nassauers werden verdreven, maar toen kwamen nieuwe bataljons te hulp met Engelse Garde en met Hollandse batterijen er bij. Ze deden een geweldige aanval op het kasteel Hoezemong (Houzemont), maar toen kon ik het niet meer uithouden en ik met Bamberg vooruit ! Wij sloten ons aan bij Rel en Loban en toen wij bij het kasteel kwamen, stootten we het eerst op de Engelsen. Ik zei tegen Bamberg:"Dat is de eerste keer dat ik met die windhonden te maken krijg, maar die zullen hier Kuëb leren kennen. Die zal hun Heerlens leren."
Het woord was nauwelijks uit m'n mond, of de Engelsen wierpen zich tegen ons. Ze schoten eerst enkele van ons neer en vielen toen met de bajonet aan. Ik zei:"Verdomde windhonden, dat komt jullie duur te staan," en viel met Bamberg ook met de bajonet aan. Wij staken er een paar dozijn neer en toen gingen we met de kolf van het geweer aan de gang en sloegen die Engelse koppen in alsof ze van porselein waren.

Wij waren nog geen kwartier zo aan de gang – terwijl ons bataljon flink mee hielp – of de Engelse windhonden lagen op de grond en die nog over waren lieten de lappen zien en vluchtten het kasteel in. Ik zei: "Die laatsten moeten er ook nog aan geloven. Bamberg, ga jij achter om het kasteel en val hen met wat mannen

in de rug aan en ik doe dat hier van voren in het kasteel." Bamberg rende met zo'n vijftig man achterom terwijl ze vanuit het kasteel geweldig op hen en ook op ons schoten. Ik viel onder een regen van kogels van voren de poort binnen. Daar trof mij een kogel in mijn linker arm – het was maar een vleesschot, maar deed geweldig pijn – en dat joeg mij extra op. Ik vloog vooruit en deelde zulke geweldige dreunen uit dat ze onder de poort uit wilden vluchten. Maar daar vielen ze in de bek van Bamberg. Die lol had u moeten zien. We sloegen ze neer als wilde konijnen. De poort uit konden ze niet meer, dus vluchtten die, die nog kans hadden, het kasteel in.

Wij achter hen aan.Nou, dat was daar een spel in de gangen en kamers van het gebouw ! De een stak je neer, de andere sloeg je de kop in en als Bamberg mij niet zo goed ter zijde stond, dan was het Kuëb op diverse momenten slecht vergaan. Beneden in het kasteel was geen Engelse windhond meer in leven, maar boven hadden ze zich verschanst en schoten op ons.
Wij de trappen op en boven opzij van de trap stond zo'n Engelse Judas verborgen en zonder dat ik het in de gaten had, stak hij me onverwacht met de bajonet hier boven langs m'n hoofd. Een halve handbreed lager, en die verrader had mij een oog uit gestoken.

Ik sprong de trap op, greep 'm en gooide hem met één worp door het raam naar buiten,zodat hij met kapotte armen, benen en ribben beneden neerplofte. Geen tien minuten daarna hadden we

ik doorstak er enkele malen vier, vijf tegelijk, dat ik ze bijna niet van de lans af kon krijgen en Bamberg sloeg ze met de kolf van het geweer de koppen in

het hele kasteel ook leeg. Iedereen neer geslagen, of gestoken of het raam uit gegooid, dat ze de halzen braken.

We waren werkelijk helemaal buiten adem en moesten een ogenblik uitrusten.
Lang duurde dat niet, of daar kwam een ordonnans aanjagen en zei: "Kuëb, ijlings met Bamberg links af naar de hof van Laheizint (La-Haie-sainte). Daar willen de buksenjagers van Baring doorbreken. Hij krijgt net hulp van een brigade van Ompeta." "Dan geen tijd verliezen," zei ik tegen Bamberg. We spuugden in onze handen en toen wij met 'n honderd man erheen. Net toen we er kort bij waren, kwam Milot met een regiment kurassiers aan en met hen samen vielen we aan en sloegen ze verrot. Maar toen kregen ze weer hulp van Schotten. Die met die blote benen. En daarbij de Hollanders onder Perposjee (generaal Perponcher).

Dat was toen een geweldig treffen: maar de kurassiers en ik en Bamberg ranselden er zo onder dat ze al gauw terug trokken. Maar ik had nog de gelegenheid Perposjee van z'n paard te slaan en dacht dat hij genoeg had. Later hoorde ik dat hij er weer bovenop gekomen was. Toen wij meenden dat we ze verslagen hadden, kwam Pikton (Engelse generaal) er aan met een Engelse brigade. Ik legde aan en schoot hem van zijn appelschimmel en voor hem was de lamp uit. Pak (generaal Pack) voerde toen het commando en ik moet zeggen, ze streden tamelijk dapper, maar het hielp niets. Ze moesten eraan geloven. Op het moment dat we er bijna mee

klaar waren, stuurde Welketon verschillende regimenten dragonders te hulp. Dat was ons te machtig en omdat ze ons enkele batterijen hadden afgenomen, zei ik aan Drlon: "Laten we wat retireren dan krijgen we waarschijnlijk hulp."

We gingen wat terug en net toen ik het had gezegd en gedacht, stuurde Napoleon op het kritieke moment hulp. De lansiers van Sjakkemong (Jacquemont) kwamen in volle galop aanrennen. Ik zag dat Klaasje erbij was en riep nog tegen hem: "Klaasje, kietel die Engelse windhonden goed." Nog geen kwartier erna hadden we de verloren batterijen weer terug en de Engelsen waren verslagen. Daar komt Welketon zelf aanstormen om z'n vluchtende dragonders tegen te houden, maar het hielp niets. Ik ging er naar toe en wilde hem van z'n paard stoten, maar de linkerd had ' t bemerkt en sloeg me met een vuist een scheef gezicht en galoppeerde weg. Toen ik me omdraaide, zag ik Klaasje juist met enkele achtergebleven Engelse dragonders vechten en bemerkte dat hij het tegen een man of twintig te koud kreeg, ofschoon hij er geweldig onder rammelde.

Ik er heen. Exact op dat moment sloeg zo'n Engelse windhond hem van achter met de sabel, zodat die arme Klaasje achterover van z'n paard viel en zoals ik meende, morsdood was. Ik had zo'n medelijden, dat ik van woede haast uit elkaar sprong. ik greep z'n gevallen lans – lansiers hebben een lans – en met dat lange en gevaarlijke wapen wierp ik me tegen de dragonders, stak paarden

we tilden hem op en droegen hem in dat huis, waar hij z'n testament kon maken

en kerels neer, dat het plezier was om te zien. Maar uitwijkend voor een slag met 'n sabel, struikelde ik over een dode, die daar lag. En viel. Van die situatie maakte een andere dragonder gebruik en sloeg op me in als om m'n kop in tweeën te splijten. Maar godzijdank. Bamberg, die was bijgesprongen, pareerde de geweldige uithaal en redde mijn leven.

Ik sprong op, draaide hem de hals om – niet Bamberg, maar die dragonder – en in een paar minuten hadden wij, ik en Bamberg, ze allen die niet gevlucht waren, om zeep geholpen. We stonden toen alleen en wilden naar Klaasje omzien. Toen kwam nog een verloren geraakte Engelse compagnie. De kapitein die ons zag, riep:"Jongens, daar is Kuëb va Heële en Bamberg uit Aken. Dat zijn de twee kwaadste van het hele Franse leger. Laten we die kapot maken of vangen." Hij sprak Engels of zo, een soort Wels, wat geen mens verstond, maar ik begreep toch wat hij over Bamberg welsde. Ik zei: "Bamberg, het gaat ons aan de kraag Laten we maar doen wat we kunnen. We houden de ruggen tegen elkaar aan en jij werpt je links tegen de troep aan en ik met de lans rechts."

Ondertussen waren die Engelse windhonden al kort bij ons en vielen ons aan, maar ze hadden niet met kleuters van doen. Ik eerst de kapitein de lans door z'n vest gestoken, dat hij voor de laatste keer z'n tong een halve el uit z'n mond stak en toen de anderen gekieteld. Ik doorstak er enkele malen vier en vijf tegelijk, zodat ik

ze bijna niet van de lans kon krijgen en Bamberg sloeg ze met de kolf van z'n geweer zo zeer de koppen in, dat ze geen tijd hadden om ons te blesseren. Ze zagen het dan ook in en liepen als echte windhonden er van door.
Ja, in die enkele minuten hadden we er zo'n dertig om zeep geholpen.

Toen gingen we naar klaasje. Het kereltje had het erg benauwd en was er slecht aan toe. Ik zei: "Klaasje, het is met je gedaan, arm kereltje."
"Ik geloof het ook," zei hij en sloot z'n ogen. Bamberg hield hem z'n veldfles, waar jammer genoeg geen Franse brandewijn in was, maar wat water, aan z'n mond en maakte zijn lippen wat nat. Hij bekeek de wonden, die hij op hoofd en schouders had en verbond hem zo goed mogelijk. Ik zei: "Bamberg het is vergeefse moeite, het is boter aan de galg gesmeerd Het kereltje gaat dood" Toen sloeg hij z'n ogen nog eens open met een armzalige blik alsof hij wilde zeggen: "Adieu jongens." Bamberg liet hem nog eens drinken en zei: "Kuëb, laten we hem meenemen tot in dat huis,daar vlakbij. We leggen hem daar, dan vindt de ambulance hem gauw." We tilden hem op en droegen hem dat huis in, waar hij z'n testament kon maken.

We hadden geen tijd om ons langer aan hem op te houden, want de slag was nog altijd aan de gang. Maar daar hoorden we boven in het huis een geruis. Ik zei: "Wat zou dat zijn, Bamberg?" Want

met de sabel in de hand liep hij te voet vóór ons, om, als de minste soldaat mee aan te vallen en we stormden vooruit

de bewoners uit de hele streek waren al enkele dagen eerder gevlucht voor de Duitsers en het gevaar van de gevechten. "Waarschijnlijk verborgen Engelse windhonden," zei hij. Wij de trap op naar boven. Nu was achter dat huis een watermolen, die we van de voorkant niet hadden gezien. Toen we boven kwamen zagen we de windhonden een gang af lopen richting de watermolen. Ik zei: "Bamberg, loop snel naar de andere kant, dan vallen ze je in de schoot." Bamberg naar beneden achter om het huis en ik boven achter die windhonden aan. Ik liep in alle ijver door, bemerkte een gat en een rotte plek in de vloer niet en viel hals over kop door het gat beneden in de molen, precies in een grote meelkist. Ik had me door die val wat bezeerd, maar sprong op en wilde naar de deur vliegen, maar zag dat ik net een sneeuwman leek van het meel, waarin ik had gelegen. Daar ging de deur open en een twintigtal Engelsen stormden met geladen geweren op mij af.

Toen ze me zagen, schrokken ze. Ze meenden zeker dat ik een geest was en stonden een ogenblik als aan de grond vast gevroren. Dat was m'n geluk, want achter mij zag ik een gat in de muur en sprong als de bliksem daar doorheen naar buiten. Maar m'n lieve hemel. Daar viel ik precies naast het molenrad in diep water en het was maar net dat ik niet was verzopen. Gelukkig greep ik me vast aan een trap van het molenrad, trok mezelf het water uit, klom naar boven en kroop door een raam weer de molen in. Ik greep een riek die daar stond – het geweer was ik kwijt geraakt door de val in de meelkist – en ging op zoek naar de windhonden. 'Krak' zei de

vloer weer en daar viel ik alweer door die rotte planken en kwam in een varkensstal terecht, waar een stuk of zes varkens lagen.

Die verdomde beesten schenen dagen lang geen voer te hebben gehad en vielen mij als uitgehongerde wolven aan. Omdat nog overal meel op mijn kostuum zat – door de val in het water was het een soort pap geworden – beten me die vreselijke beesten waar ze maar konden. Ik had niets in de handen om ze af te weren, omdat de riek door die val ook verloren was gegaan. Ik sprong echter op, sloeg met de vuisten erop en eronder en stampte met de hakken van mijn laarzen wat ik kon om ze maar van me af te houden. Toen viel mijn oog op planken die op manshoogte in de stal waren aangebracht. Ik greep de bovenste plank om erover te springen, maar de plank brak af en ik viel weer tussen de varkens. Weer vielen ze me aan en vlogen over me heen als of ik een biet was. Ik dacht dat ik verloren was, maar sprong nog eens op en deze keer lukte het me over de planken te komen, die echter weer los lieten en ik val naar de andere kant in een schuurtje waar een oude molenezel stond, die mij helemaal niet vriendelijk aankeek.

Ik zei: "Kameraad, ben maar kalm, ik doe je niks." Maar dat kreng begon te bijten en te slaan alsof het razend was geworden en ik was van de regen in de drup gekomen. Ik liep rond in de stal en dat kreng achter me aan. Ik wilde de deur uit, maar daar lag een enorme kettinghond, zo groot als een kalf. Als die mij te pakken had gekregen, was ik helemaal verloren geweest. Hij had mij kapot

gemaakt en uit elkaar getrokken. Ik dacht, want de ezel had nog steeds m'n nek beet: "Moet Kuëb dan nu hier zo sterven?"
Daarop rukte ik me los, sprong in de kribbe van 't serpent en wilde met een voet op het onderstel van de stal gaan staan, om boven door het gat te kruipen. Maar toen pakte de ezel me aan het linkerbeen en trok me bijna naar beneden. Door dit geweld brak het hele onderstel af en ik donderde weer de stal in van de varkens en de ezel, die nu door het afbreken van het onderstel tussen de varkens stond.

Alles viel mij weer aan, maar ik niet lui, sprong voor de tweede keer op de kribbe van de ezel en het lukte me door het gat naar boven te kruipen. Of ik blij was ! Het was een zolder waar koren en tarwe lag, zeker voor de molen. In de linker hoek was een raam. Ik er naar toe en wilde er doorheen springen. Maar gelukkig zag ik nog bijtijds dat daar onder de molenvijver was, die waarschijnlijk erg diep was, zodat wanneer ik sprong, ik zou verzuipen. Op dat moment hoorde ik naast me een spektakel en ik bemerkte een gat in de muur, waar het rumoer doorheen kwam. Zeker Engelse windhonden waar Bamberg achteraan was of die me aan het zoeken waren.

Ik hield me stil. Opeens stak er een hoofd door het gat naast me,dat er doorheen wilde kruipen. Hij had me niet gezien. Ik pakte hem bij z'n kop, wrong 'm om alsof het een haan was die geslacht werd, brak hem de nek, trok hem door het gat en wierp hem door

het raam, de vijver in. Direct daarna stak weer 'n hoofd door het gat. Ik greep 't weer snel en het verging hem als z'n voorganger.Zo volgden er nog zeven, die het allemaal eender verging. Daar kwam er weer eentje. Maar Godzijdank zag ik op tijd dat het Bamberg was! Hij had achter de windhonden aan gezeten. Hij zei: "Waar zijn ze Kuëb?" Ik zei: "Beneden in de vijver zijn ze met gebroken halzen aan 't zwemmen." Ik vertelde hem de toedracht. Ook over de varkensstal en hij lachte zich bijna een bochel.

We gingen naar beneden waar hij me de varkensdrek en smeerlapperij wat af waste. We transpireerden als de dassen. Daar zagen we een ordonnans in looppas aankomen. Toen hij ons zag, draaide hij z'n paard naar ons toe en zei: "Mesjeu, de zjeneral stuurt mij met het bericht dat jullie je naar de rechter vleugel moeten spoeden om tegen de Hollanders en Engelsen mee aan te vallen." Wij erheen. We waren nog geen honderd passen ver, toen we van ver stofwolken zagen opgaan. Het was in de richting van het bos van Frisjemong (Frichermont). Ik zei:"Bamberg, wat zou dat zijn? Van die kant kunnen geen Engelse windhonden of Hollandse kaaskoppen komen. Zouden het de Duitsers zijn of Kroesjel (generaal Crouchy)?"

Het was omstreeks vier uur. "Dat is bedenkelijk" zei Bamberg. Daarna kwam een nieuwe ordonnans, sloeg aan (salueerde) en zei:"Mesjeu Kuëb en Bamberg, Napoleon beveelt jullie direct terug te komen naar de Garde. Ze moet aanvallen, want de Duitsers

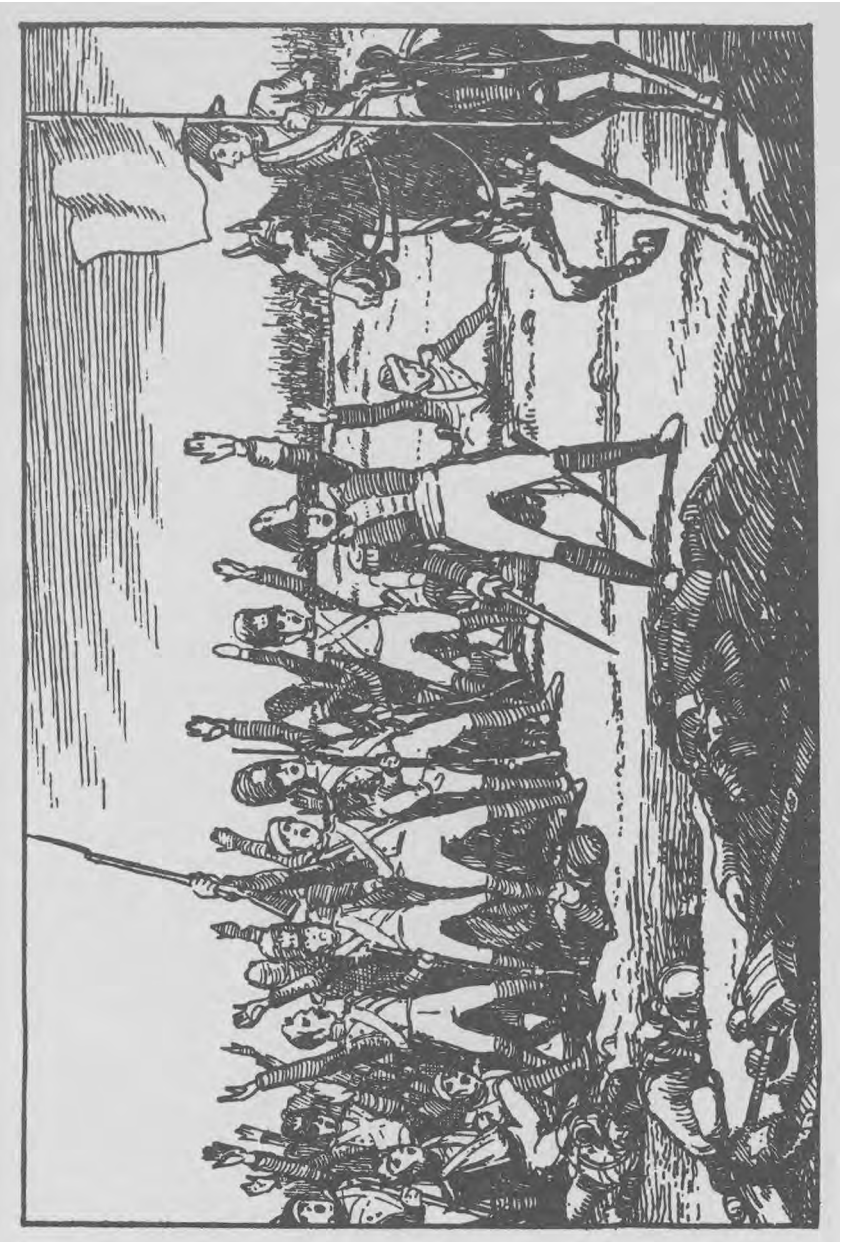

maar toen klonk een gebrul als uit één keel alsof de aarde werd open gescheurd en die tot in de hemel schalde "de Gard-muur- mene-serong-ba" (la Garde meurt, mais ne se rend pas)"

zijn gekomen en hebben zich in de slag geworpen. De brigades van Bulow zijn al aangevallen." Toen, wij als de hazewind terug naar de oude Garde. De jonge Garde kwam ons al in stormpas tegemoet met enkele batterijen onder Doehem (generaal Duhesme). Ik zei: "Mon zjeneral, 't wordt bedenkelijk. Die Duitse hongerlijders zijn te hulp gekomen. Nu is het zes tegen eentje van ons." Maar hij had geen tijd om ons antwoord te geven.

Op dat moment joeg ons ook al Kellerman met z'n kurassiers voorbij. Hij was die dag wel twintig maal aangevallen en had elke keer die Engelse windhonden verslagen. Ik zag Sjang en Driekus er nog bij. Allebei hadden ze hun hoofd verbonden, een bewijs dat ze er al goed tussen gezeten hadden. Bij onze troepen aangekomen, zagen we dat er niets meer was dan de oude Garde onder Frijan (Friant). Het was toen half zes. Alles was in de slag geworpen. Het was zonde en jammer dat die hongerlijders van Duitsers waren gekomen, want de Engelsen en Hollanders en het hele tuig was verslagen. Nu er die veel meer dan honderdduizend Duitsers vers aankwamen, konden die windhonden en kaaskoppen herstellen, terwijl onze divisies kapot waren van vermoeidheid.

Alle Duitsers waren in de slag geworpen. Er was opeens een slag aan de gang. De kanonnen donderden en rammelden, de geweren knalden. De gewonden en stervenden huilden en kermden van alle kanten. Een geweld alsof de hele wereld aan het vergaan was. Er kwam een ordonnans met het bevel van Napoleon zelf, dat

de eerste colonne van de oude Garde moest aanvallen. We gaven elkaar de hand en waren zo blij, alsof we het grote lot uit de loterij hadden gewonnen.
"Anavang (en avant)" klonk het commando van Neij. Hij zelf voerde ons aan.

Met de sabel in z'n hand liep hij te voet vóór ons, om, als de minste soldaat aan te vallen. Wij stormden vooruit. Er was geen macht op de wereld die ons kon tegenhouden. Het was als een orkaan op zee. We vielen Welketon aan en vernietigden het ene regiment na het andere. Niets zou meer zijn overgebleven, als niet net toen van Ziethen met enkele divisies Duitsers aan kwam en tegelijkertijd Vivian met de Engelse huzarenregimenten en daar weer achter de Hollanders onder Sjassee (generaal Chassé) met een macht aan kanonnen. Maar alles was vergeefs. We gooiden alles over hoop en braken ze de nek.

Toen kwam de Prins van Oranje nog met enkele bataljons Nassauers en wierp zich twee maal tegen ons. Maar ook zij moesten eraan geloven. Geen man bleef over die zich niet tijdig uit de voeten had gemaakt. De Prins vocht goed, maar Bamberg mikte op hem en schoot 'm van z'n paard af. Maar die verdomde Duitsers. Ze waren met een te zeer grote troep. Daardoor konden de Engelse en Hollandse batterijen zich herstellen. Die wierpen toen een vuur op ons dat hele rijen van de oude Garde weg maaide.

Dat was erg en op dat ogenblik kwamen ook nog Blücher en Kniesoer (generaal Gneisenau) met al hun troepen en wierpen ze in de slag. De eerste en tweede colonne van de oude Garde stormde er tegen in met hulp van ook het laatste regiment kurassiers van Kellerman. Onze colonne wierp zich ook nog eens tegen de Engelse windhonden, met een kracht die niet te stuiten was. Ik en Bamberg waren als wilde leeuwen. Wij sloegen, staken, wierpen ze overhoop en maakten ze kapot alsof het ratten waren. Ze kwaakten als magere varkens die geslacht werden. Toen zag ik Sjang van het paard vallen. Ik naar hem toe, greep z'n sabel en sloeg slag na slag een windhond de kop van z'n lijf, zodat ze als kegels over de grond rolden. Maar de kanonnen brulden en scherven vlogen zó in onze gelederen, dat hele rijen vielen als koren dat gemaaid werd.

We zagen in dat het verloren werk was. Dat was hier gapen tegen een bakoven. Nog eens probeerde Napoleon, die bij ons was gekomen, de zwerm Duitsers, Engelsen, Hollanders en al dat uitschot weerstand te bieden en maakte van het restant van z'n trouwe oude Garde een karree, waarbij zich dan de verslagen regimenten zouden komen verzamelen. Maar helaas, de verwarring was te groot. De zwerm die over ons viel als honderdduizend miljoen bijen, was te geweldig.

Napoleon wilde met zijn oude Garde sterven, maar wij vielen hem allemaal om z'n hals en smeekten hem zich te redden. En eindelijk,op ons bidden en jammeren, gaf hij de schimmel de

sporen en voor de eerste keer in z'n leven keerde hij de vijand z'n rug toe.....De oude Garde bleef op haar plaats, maar de oude mannen huilden als kinderen toen ze Napoleon zagen vluchten.

Toen kwam een parlementariër van Blücher en Welketon om de oude Garde te vragen of ze zich wilde over geven. Dan konden we met oorlogseer aftaaien. Maar toen klonk een gebrul als uit één keel. Alsof de aarde werd open gescheurd. En het schalde tot in de hemel: "De gard-muur-mene serongba (la Garde meurt, mais ne se rend pas)" en voor de laatste keer riep Neij: "Attakee" en nóg eens wierpen wij - die allemaal uit verschillende wonden bloedden – ons op de honderdvoudige vijand.

Ik zag een granaat naast me neer vallen, voelde op verscheidene plaatsen iets door m'n lijf gaan en het was afgelopen met Kuëb..... Ik weet niet meer hoe het verder is gegaan. Een paar dagen later ben ik weer wakker geworden en het was of ik vele jaren had geslapen. Ik lag in Brussel in een ziekenhuis. Ik was geweldig gewond, had een been kapot, een stuk uit een schouder, kapotte ribben en nog wat kleinigheden, zoals kogels in benen, armen en billen.

Ze hebben me daar weer opgelapt en drie maanden later kon ik me op krukken naar huis slepen. Daarna ben ik weer de oude Kuëb geworden. Met blijdschap vernam,ik dat Klaasje er weer boven op was gekomen en de dans was ontsprongen. Bamberg, Sjang en Driekus, ofschoon allemaal erg verwond, waren ook nog in leven. Driekus met een houten been en maar één arm. We zijn naderhand

ze hebben me daar weer opgelapt en drie maanden later kon ik me op krukken naar huis slepen

nog vaak bij elkaar geweest en hebben over Waterloo gesproken. Allemaal waren we er over eens. Als Kroesjel (Chrouchy) nog op tijd op het slagveld was gekomen met z'n zesendertig duizend man, hadden wij de slag gewonnen, al waren ze met nog zo'n overmacht. Ook als Napoleon 's zaterdags was aangevallen of 's zondagsmorgens vroeg, dan was de slag afgelopen vóór de Duitsers waren aangekomen.
Ook hadden we gewonnen als Napoleon had gedaan zoals het plan van mij en Neij was en eerst de linkervleugel van de Engelsen had vernietigd. Maar het is allemaal gepraat achteraf. Het is voorbij en niet meer te veranderen.

"En wat is het nu?", vervolgde Kuëb na een ogenblik, " nu heb ik zo veel meegemaakt en denkt U dat ze me daar naderhand eer voor hebben bewezen?
Nee, geen spat. Duizend maal kon ik de heldendaden vertellen en dan stonden ze vol bewondering te kijken alsof de Sultan van Turkije in Benzenrade op een kersenboom zat. Het verstand stond hen dan stil als bij een kapotte molshoop.
Maar dat ze me eens lid van de gemeenteraad hadden gemaakt of slechts koster in de kerk – want zingen kon ik in die tijd als een goudmerel – neen, zo ver reikte hun verstand niet. Onder ons gezegd, ze hebben zich als schijthuizen gedragen tegenover mij.

Dan alaaf Maastricht. Daar hebben ze hun Sjang alle eer bewezen, zelfs zo sterk, dat daar geen familie of huis is of men

heeft een van de jongens Sjang laten dopen en dat doen ze vandaag de dag nog. Ook Beek en Hulsberg hebben dat voorbeeld gevolgd met hun Klaasje en Driekus. Ik heb in Heerlen m'n hele leven als een paard moeten werken. Maar ik moet er bij zeggen, ik heb echter ook veel plezier in de wereld gehad, vooral met kermis als we met de schutterij stormden. Saprestie, dan zag je de blauwe uit elkaar rennen als Kuëb kwam.

En toen ik met Agnes verkering had en met haar naar de Schaesbergse kermis ging en daar vaak genoeg de hele danstent leeg sloeg, als er ruzie was en ze me wat veel plaagden of Agnes lastig vielen. Ook de eerste tijd van mijn huwelijk had ik een plezierig leven. Echter toen de oude dag eraan kwam, begon het langzamerhand donkerder te worden.
Eerst stierf mijn goede oude moeder en hoe oud ze ook was, het deed me erg veel. Ik had haar toch nog zo graag haar leven wat verlengd, al had ik die jaren van mijn leven moeten afnemen. Och wat was dat een goede lieve vrouw, mijn brave oude moeder. Ik herinner me nog als de dag van vandaag mijn terugkeer van Waterloo, als vermagerde invalide op krukken. Wat was dat een gelukkige dag voor haar. Wat huilde ze van vreugde, ook al was ik nog zo geblesseerd en beschadigd. Ze was niet tot bedaren te brengen. Lachen en huilen wisselden elkaar af. Als ik daar aan denk, dan wordt het me nog week om het hart."

Werkelijk, het oog van de oude Kuëb werd vochtig. "Mijn

kinderen," ging het na enkele diepe zuchten verder, " die zijn al jong gestorven. Een jongen was metselaar en viel bij de bouw van de kerk in Heerlerheide van de steiger. Morsdood. Het enige meisje dat ik had, stierf met tweeëntwintig jaar aan zenuwenkoorts. Anton, de oudste, is ook jong gestorven, die is maar zeventig jaar geworden en het is bij een getrouwde dochter van hem – dus bij een kleinkind – dat ik nu het genadebrood krijg."

Hij streek even met de rug van z'n hand langs z'n ogen, waar ik een paar tranen uit zag komen en alweer zuchtend en weemoedig ging hij verder." Agnes, mijn lieve vrouw – God geve haar de hemel – ligt Goddank al vijftien jaar op 't kerkhof." Hij zweeg, en alweer ging de hand langs z'n ogen. Ik zei: "Is je vrouw al zo lang dood?" "Ja", antwoordde hij, "Goddank dat ze stierf en onze lieve Heer haar haalde, waardoor ze eindelijk uit haar leed en lijden verlost werd. Wat dat arm mens geleden heeft, kan ik U niet zeggen en gun ik geen hond."

Weer ging de hand langs z'n ogen. "Drie jaar aan een stuk is ze niet uit bed geweest en heeft ze geleden. Ze had een ongeneeslijke inwendige kwaal, waar geen dokter iets over wist en waartegen geen kruid gewassen was. Pijn die ze heeft moeten doorstaan, is niet te zeggen. Maar een troost (z'n hand ging weer langs de ogen) ze is stil en kalm gestorven. Ze ging uit als een kaars, de trouwe blik op haar arme Kuëb gericht, die nu alleen en verlaten als een weeskind in de wereld achter bleef en die nu geen naasten meer had.

Van toen af is voor mij het leven om het even geweest. Zo lang als Agnes er nog was, al was ze dan ook ziek, had ik toch nog een band met de wereld. Maar nu niets meer. Ik ben nu een sta-in-de-weg, een ballast die men graag overboord zou werpen, die ook nergens meer voor deugt. Zolang m'n benen me nog droegen, ging ik elke dag bij het graf van haar op het kerkhof zitten, maar nu dragen me mijn eigen poten niet meer. Kuëb va Heële, eens zo sterk als en paard, is een uitgebrande kluit. (En weer ging de hand langs z'n ogen) Niemand herinnert zich nog Kuëb van vroeger. Alleen rector Stassen brengt hem nu en dan een pakje tabak. en daarom verlang ik nu alleen maar zo gauw mogelijk bij de mijnen te zijn. Bij mijn brave moeder en vader, mijn lieve vrouw en kinderen en daarbij hoop ik Napoleon en die oude vrienden weer te ontmoeten."

Ook ik werd week rond m'n hart om die droefgeestige uitingen.Hij sprak op zo'n aangrijpende toon met bevende stem en hij gaf zijn volle gemoed zo uiting dat ik het niet langer kon aan horen. Ik gaf Kuëb de rechter hand en stopte hem met de linker een dubbele franc in z'n vuist. Hij hield m'n hand krampachtig vast en bedankte zich uitvoerig voor het geldstuk en de twee borrels. Ik zei: "Dag Kuëb, tot ziens." "Maar hier op aarde niet meer. Het duurt niet lang meer met Kuëb," was z'n antwoord.

En werkelijk, al een week of vier later droegen ze hem naar het graf en precies zoals hij had gezegd. Vergeten door de wereld.

Niemand herinnerde zich meer d'r Kuëb va Heële. Alleen z'n kleindochter met haar man en paar buren, dat was de hele begrafenisstoet.

Kuëb va Heële is voor altijd verdwenen en vooral in het Heerlen van nu, de stad van kolen en andere industrie, waar maar geld aan te verdienen is, zal Kuëb helemaal niet hebben bestaan. Ze zullen misschien ooit eens iets over hem horen vertellen alsof het een sprookje was. Ze zullen hun schouders ophalen over de heldendaden, die hij deed en denken dat ze maar verzonnen zijn. Maar de echte oude Heerlenaren, die Kuëb nog hebben gekend, die zullen trots en fier op hem zijn en zeggen: "Ja, dat was nog eentje van 't ware Heerlense ras."

Heerlen heeft werkelijk verdienstelijke mannen op allerhande gebieden voortgebracht. Maar het waren ook sterke en dappere kerels en daartoe behoorde Kuëb zeker in de eerste plaats.
Had, toen Kuëb stierf, de geniale Heerlense dichter Dautzenberg zaliger nog geleefd, zou hij zeker een Ode geschreven hebben ter nagedachtenis aan Kuëb.

het kostelijke verhaal
van de legendarische Heerlense held
nu voor iedereen bereikbaar:

d'r Kuëb va Heële

Heerlens + Nederlands

Als Napoleon tijdens de slag bij Waterloo
de adviezen van d'r Kuëb had opgevolgd,
zou de Europese geschiedenis er heel
anders uitzien ...

201730_019
kess045kueb01
d'r Kuëb va Heële